Zaans Museum
Zaanse Schans

2019 JAARVERSLAG

Zaans Museum
Zaanse Schans

Jaarverslag 2019

Cover: Herman Heijenbrock, 'Fabriek aan de Zaan', na 1915, Collectie Museum Helmond

INHOUD

INLEIDING	7
GOVERNANCE	15
DIRECTIE	18
MUSEALE ZAKEN	25
PUBLIEKSZAKEN	57
BEDRIJFSVOERING	95
PERSONEEL & ORGANISATIE	99
FINANCIËN	107
COLOFON	112

INLEIDING

Een jaar met een januskop

Het wordt nooit saai. Ook in 2019 stegen de bezoekstatistieken van alle locaties van het Zaans Museum en sloten we voor het eerst in de geschiedenis van het museum af met meer dan 200.000 bezoekers. Eind december plaatste het Zaanse nieuwsplatform De Orkaan een overzichtje van de bezoekersgroei sinds de opening van het museum in 1998. Je zou inmiddels bijna denken dat die groei vanzelf is verlopen. Niets is minder waar, wat uit dit jaarverslag mag blijken. Een overzicht van fraaie wapenfeiten dat op de eerste plaats een huldebetoon is aan alle mensen die hier heel hard aan gewerkt hebben – zowel in dienstverband als in de rol van vrijwilliger.
Tot de hoogtepunten behoorden in 2019 de exposities *Herman Heijenbrock – De fabriek als kathedraal* en *Ode aan de lino* (met linoprints van MBO-scholieren) en de lancering van het nieuwe onderwijspakket *#MijnZaanstreek*.

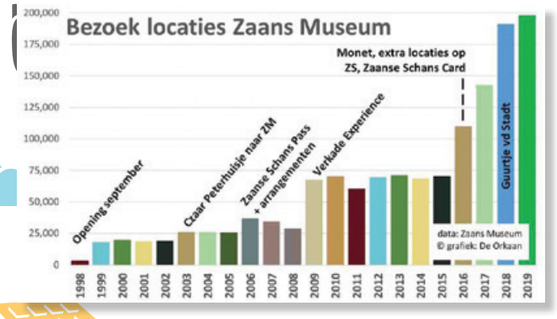

Op collectiegebied was een belangrijk hoogtepunt de verwerving van de brief die Claude Monet in 1871 op de dag van zijn aankomst in Zaandam schreef aan zijn goede vriend Camille Pissarro. Het was ook het jaar dat de omvangrijke en bijzondere Verkade-collectie én het eigendom van het Verkade-paviljoen aan het Zaans Museum werden overgedragen door de Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade. Een mijlpaal waar we natuurlijk enorm dankbaar voor zijn. Dit is slechts het topje van de ijsberg aan bijzondere gebeurtenissen. Dit jaarverslag neemt je graag bij de hand, op reis langs veel hoogtepunten in weer een bijzonder jaar.

In de kunst is een januskop een hoofd met aan weerszijden een gezicht. De naam komt van de Romeinse god Janus, die in een van zijn verschijningsvormen twee gezichten had. Ook in de collectie van het Zaans Museum bevindt zich een paar januskoppen waaronder deze 'Roofvogel' van Martin Klaver (Zaandijk, 1949) uit 1977. 'Aan weerszijden zie je een fantasie vrouwenbuste. Beide vrouwen hebben de borsten ontbloot. Ze delen een hoofddeksel met daar bovenop twee op elkaar zittende fantasiedieren. **ZM-17167**

Een bijzonder jaar; dat was het zeker. Eerlijk is eerlijk, naast alle hoogtepunten was het voor het Zaans Museum ook een pittig jaar. Een jaar met een januskop, oftewel met twee gezichten. Het mag gezegd worden dat de periferie van het museum niet eenvoudig is – gelegen aan de Zaanse Schans en op fysiek flinke afstand van de Zaanse samenleving. In lijn met de groei van het internationale toerisme ontwikkelde de Zaanse Schans zich van het oorspronkelijke Zaanse erfgoedreservaat voor houtbouw en molens steeds meer tot een druk commercieel Holland-belevingspark, waar het steeds lastiger wordt om de Zaankanter en diens historie centraal te stellen. Veel tijd en energie ging er naar een reeks aan overlegrondes met diverse stakeholders over de toekomst van de Zaanse Schans. Over beheersing van die bezoekersgroei is iedereen het wel eens; het liep de afgelopen jaren in de zomer een aantal keren behoorlijk uit de hand. Maar welke aanpak kies je en wat is de Zaanse Schans nu eigenlijk? Zelfs prominente adviseurs als oud-minister Johan Remkes en oud-wethouder en -locoburgemeester van Amsterdam Eric van der Burg kwamen eraan te pas. Maar de vraag of dit 'gewone' woon-werkbuurtje nu meer een Zaans erfgoedreservaat of een toeristische Holland-topattractie is wordt verschillend beantwoord, afhankelijk van wat de individuele belangen van de betrokken partij zijn.
Het Zaans Museum wil iedere bezoeker aan de Zaanse Schans informeren over de Zaanse historie. Per slot van rekening ligt het museum aan de Zaanse Schans, dat oorspronkelijk is opgezet als een reconstructie van een Zaanse samenleving aan de vooravond van de industriële revolutie. Het Zaans Museum staat in dienst van die Zaanse samenleving om hun historie en identiteit te duiden. En dan is het knap lastig dat de meeste bezoekers met een touringcar de Schans in- en uitkomen om een stukje 'Holland' te zien. Dat leidt tot een duivels dilemma; richten we ons primair op de Holland-toeristen om hen te trachten een stukje Zaanse betekenis mee te geven waar ze – kort door de bocht – louter voor het Hollandse plaatje komen? Of zijn we voor en van de bewoners van de Zaanstreek? Leggen we met en te midden van hen hun historie vast? Zijn we actief in de wijken – van Poelenburg en het Hembrugterrein in Zaandam tot in de oude dorpskernen in Zaanstad-Noord? Want daar leeft en woont men, daar wordt nieuwe geschiedenis geschreven. Dat leidde in 2019 tot bezinning op onze toekomst, resulterend in een presentatie voor de Provincie Noord-Holland en een tweetal inspreekbeurten in de Gemeenteraad van Zaanstad. De tekst hiervan treft u elders in dit jaarverslag. We zijn er nog niet uit.

‹ De 9-jarige Noor was de 195.000ste bezoeker in het Zaans Museum

Ondertussen, op het moment van dit schrijven, is de wereld grotendeels in *lockdown* wegens het Covid 19 virus. Het internationaal toerisme is stil komen te vallen. Niet de tijd om grootse besluiten te nemen, maar wel vinger aan de Zaanse pols te houden. Over wie we zijn, waar we heen gaan, hoe het Zaans Museum een dienstbare rol voor de Zaanse samenleving kan blijven spelen. De tijd zal het leren en het antwoord zal te lezen zijn in toekomstige jaarverslagen. Voor nu kijk ik samen met mijn collega Marije Kool met trots terug op al het goede en belangrijke werk dat in en rond het Zaans Museum, Czaar Peterhuisje, Wevershuis, Jisperhuisje, de Kuiperij en het Hembrugmuseum in 2019 verricht is door al onze medewerkers en vrijwilligers.
We zijn hen zeer erkentelijk, evenals al diegenen die ons vorig jaar gesteund hebben – vrienden, collega instellingen, bedrijven, de gemeente Zaanstad en – last but not least – álle Zaankanters voor wie wij het doen, door dagelijks actief hun bijzondere historie en identiteit vast te leggen, te bewaren en door te geven aan iedereen die na ons komt. Want zonder je historie te kennen, ken je jezelf niet.

Jan Hovers
Algemeen Directeur Zaans Museum

Structureel de stad optillen

IDENTITEITSFABRIEKJES

Als je een wandeling maakt vanaf het Amsterdamse Centraal Station, langs het Damrak en het Rokin naar de Munt, dan kom je langs een schier oneindige hoeveelheid kleine fabriekjes. Zo zien ze er op het eerste gezicht misschien niet uit maar het zijn het wel. Identiteitsfabriekjes. Dag in dag uit wordt in al die kleine fabriekjes een imago van een denkbeeldige Nederland gebakken. En dat gaat grif over de toonbank van die touroperators – want als zodanig zijn de fabriekjes aangekleed. Tours & Tickets biedt voor 49 euro een reis door het achterland van Amsterdam, dat ik gemakshalve benoem als Holland. Het Holland van de klompen, de kaas, de tulpen en de molens.

U en ik, wij zijn allemaal inwoners van dat Holland. Misschien herkent u zich niet onmiddellijk in dat beeld, de identiteitsfabriekjes in centrum Amsterdam bakken vrolijk door en weten dat Holland goed aan de internationale man, vrouw en kind te brengen. Dát Holland moet door de sightseeing toerist gezien, afgevinkt en ge-selfie-stickt worden. Dát Holland is ergens eind negentiende eeuw in de Verenigde Staten bedacht, toen de ‘well-to-do’ geld en tijd had om te gaan reizen. En sindsdien is dat oorspronkelijke beeld eindeloos gekopieerd en herbevestigd.
En wij? Wij vonden het blijkbaar wel best. In Volendam, Marken, en later op de Zaanse Schans en in de Keukenhof bleek dat er een goede boterham aan te verdienen valt. Als de toerist dat Holland wil, dan krijgt het toch dat Holland? En de klant, die sightseeing toerist? Die is dik tevreden. Hetgeen dat in al die kleine identiteitsfabriekjes gebakken en verkocht is, wordt netjes van Volendam tot op de Zaanse Schans opgediend.

ZAANSE IDENTITEIT

De Zaanstreek groeide van veenmoeras uit tot het oudste industriegebied van Europa. Innovatie en ondernemerschap zijn een tweede natuur. Dus toen de toeristen hun geld kwamen brengen hadden de Zaanse ondernemers daar geen enkel bezwaar tegen. En dat die toeristen eigenlijk niet voor de Zaanse historie maar voor het Hollandse plaatje kwamen, geen probleem. Ondertussen had het ondernemerschap ook een keerzijde. Toen stoom halverwege de 19e eeuw zijn intrede deed, verdwenen in rap tempo de molens uit het Zaanse landschap om plaats te maken voor fabrieken.
Net zoals dat de typische Zaanse houtbouw verdween ten gunste van stenen huizen. Een aantal inwoners maakte zich zorgen over de teloorgang van hun erfgoed waardoor rond 1960 de Zaanse Schans in het leven werd geroepen als een erfgoed reservaat voor de laatste molens en houten huizen. Dat alles zodanig gereconstrueerd als een Zaans dorp midden 19e eeuw. Wat men toen niet bevroedde was dat datzelfde erfgoedreservaat zou uitgroeien tot een plek in de top drie van toeristische attracties in Nederland. Met dank aan de identiteitsfabriekjes. Eenentwintig jaar geleden werd het Zaans Museum naast de Zaanse Schans geopend. Om de museumcollectie te verbinden met de vastgoed-objecten in het reservaat. Ondertussen bezoeken meer dan 2 miljoen, met name sightseeing toeristen, jaarlijks de Zaanse Schans terwijl tot drie jaar geleden slechts 70.000 bezoekers het Zaans Museum bezochten. Want de bezoekers voor de Schans kwamen immers voor Holland. Of zoals een Amerikaan een keer aan mij vroeg: ‘Sir, what is actually a Zaan – I see this word on the museum, but what is it?’ Vanaf dat moment hebben we het bezoekmotief Holland gekoppeld aan het Zaans erfgoed. Je komt voor dat toeristische Holland? Prima, maar wat zie je nou echt? Wat is het verhaal áchter de toeristenbrochure? Sindsdien is ons bezoekersaantal van 70.000 naar 200.000 bezoekers gegroeid. Een mooi resultaat maar toch is het ingewikkeld. Want waar staan we voor? Voor de Zaanse historie en identiteit, onze footprint? Of voor het internationale flinterdunne archetypisch toeristische beeld van Holland? Dat lijkt een makkelijke vraag. Maar het antwoord is lastig.

INVESTEREN VERSUS VERDIENEN

Op de eerste plaats: toerisme levert geld op. Erfgoed, cultuur kost vaak geld. Da’s lastig in een streek met een ondernemersmentaliteit. En als erfgoed en cultuur geld kosten, willen we daar wel in investeren als we het niet heel breed hebben? En ik vertel u geen geheim als ik u zeg dat Zaanstad het niet breed heeft. Men investeert in armoedebestrijding, er is in wijken sprake van relatief grote werkloosheid, laaggeletterdheid. Kortom, het sociale domein vraagt veel geld. Daarnaast is het een complexe samenleving met een stad die hard groeit en steeds stadser wordt door de gentrificatie vanuit Amsterdam, en dorps-kernen die steeds meer hun eigen karakter verliezen. Juist in zo een complexe samenleving is het van het allergrootste belang dat een rijk cultuurbeleid helpt te onderzoeken en te duiden wat we met elkaar delen. Dat vraagt om fors te investeren in kunst en cultuur. Door aan de hand van erfgoed te laten zien wie we zijn, waar we vandaan komen, welke waarden we met elkaar delen.
Om te snappen waar je deel van uitmaakt en waar je trots op mag zijn. Daarmee werk je aan zelfbewustzijn, krijg je meer respect voor je omgeving en je medebewoners. Maar daarmee kun je tevens de stad optillen; investeren in culturele voorzieningen trekt buurten mee omhoog. Er komt een betere vervoersinfrastructuur, het leidt tot een prettig vestigingsklimaat voor mensen van buiten, wat tot grotere diversiteit leidt, dat biedt betere onderwijs-voorzieningen, werkgelegenheid, horeca.

INJECTIE OP ALLE NIVEAUS

Het is een middellange termijninvestering die je ook en juist in het sociale domein terugverdient. Tal van internationale voorbeelden onderschrijven dat. Vaak komt het voorbeeld Guggenheim Bilbao voorbij. Een oude fabrieksstad kreeg door het Guggenheim een ongekende injectie die de stad op de kaart zette. Had men destijds de inwoners gevraagd groots te investeren in een museum voor hedendaagse kunst, dan was het museum er waarschijnlijk nooit gekomen en was de kans groot geweest dat de stad zich niet tot de huidige aantrekkelijke vorm had ontwikkeld. Is een parallel met Zaanstad terecht? Zaanstad is goed op weg naar de 200.000 inwoners. Het is momen-teel de zestiende gemeente van Nederland maar staat op de 41e plaats van de cultuurindex Nederlandse gemeenten. Investeer je in belangrijke culturele trekkers, dan zijn die er niet louter voor de hoogopgeleide NRC-lezers, maar dan geef je de stad op alle niveaus een injectie.

Guggenheim Museum, Bilbao

Maar goed, de gemeente Zaanstad is niet rijk en iedere euro kan maar een keer uitgegeven worden. Dan gaat armoedebestrijding voor. En als je al geld uitgeeft aan cultuur, dan gaan investeringen in directe lokale culturele voorzieningen ook voor, zoals bibliotheken en muziekscholen in de dorpskernen en buurten, eerder dan in grootschalige voorzieningen als musea.

STRUCTUREEL DE STAD OPTILLEN

Is die keuze zo simpel? Ja en nee. Het is geen óf het een, óf het ander. Het is en-en! Investeer je alleen in armoedebestrijding, dan doe je dat keer op keer, opnieuw en opnieuw zonder dat je de stad structureel optilt. Investeer je louter in lokale culturele wijkvoorzieningen, dan geef je de stad als geheel geen boost – denk Bilbao. Het is en-en! Heb het lef om over een college-periode heen te denken. Zet een lange termijn stip op de horizon. Waar wil je dat de stad over 25 jaar staat! Dat vraagt een visie waar cultuur een hoofdrol in speelt. Reserveer daar middelen voor. Als je stad nu op het eerste gezicht een financieel probleem heeft met bijvoorbeeld een tekort van 13,5 miljoen op de jeugdzorg, verdubbel dat bedrag dan meteen, waarbij je die tweede helft oormerkt voor cultuur, zodat je uiteindelijk ook investeert in een structurele oplossing voor het sociale probleem. En denk niet dat het huidige toerisme financieel je gaten daarvoor gaat vullen, want dat doet het niet. Het grootste deel daarvan zijn de sightseeing toeristen – hun geld komt in grote mate terecht bij de touroperators en de toeristische ondernemingen. Daar is overigens niks mis mee. Maar zie dat toerisme dus niet als de melkkoe die je problemen oplost. Veel interessanter is hoe cultuur op de eerste plaats zorgt voor trots, zelfkennis en empowerment van je eigen inwoners. En met stip op de tweede plaats hoe cultuur naast de sightseeing toerist ook de cultuurtoerist naar je gemeente trekt. Zij zijn echt geïnteresseerd in je verhaal, in je erfgoed. Ze blijven langer, ze kijken en luisteren beter, ze blijven eten – ze maken er een dagje van.
Kortom, de moraal van dit verhaal: om een samenleving op te tillen, waarbij leefbaarheid, infrastructuur, kansengelijkheid, goede voorzieningen voorop staan, dient er met durf geïnvesteerd te worden in cultuur.

Jan Hovers
directeur Zaans Museum
Zaanstad, maart 2019

Deze tekst is geschreven als inleiding voor het Noord-Hollands Erfgoeddebat op 7 maart 2019 in Haarlem en werd later in ingekorte vorm uitgesproken voor de Gemeenteraad van Zaanstad op 12 maart 2019.

Opening tentoonstelling ***Ode aan de lino***
– in samenwerking met Forbo

GOVERNANCE

Stichting Zaans Museum

Het Zaans Museum, het Czaar Peterhuisje, het Wevershuis, Kuiperij Tiemstra, het Jisperhuisje en het Hembrug Museum vallen onder verantwoordelijkheid van de Stichting Zaans Museum.

Missie

Het Zaans Museum is een cultuurhistorisch museum, dat zich profileert als educatieve en attractieve instelling voor een zo breed mogelijk publiek. Het museum is zowel fysiek als inhoudelijk verbonden met de Zaanse Schans en stelt zich ten doel verdieping te bieden aan een (toeristisch) bezoek aan de Zaanse Schans.

Het Zaans Museum vervult zijn missie door:
– het beheren, behouden en uitbreiden van de cultuurhistorische, streekgebonden collecties van de 17e eeuw tot heden die aansluiten bij de Zaanse leef-, woon- en bedrijfscultuur waarin de mensen centraal staan;
– een actief onderzoeks- en publicatieprogramma, gebaseerd op de collectie en de verhalen die ermee samenhangen;
– een programma van tentoonstellingen, activiteiten en evenementen dat de reikwijdte en aantrekkingskracht van de vaste presentaties vergroot en versterkt;
– het ten dienste stellen van de vaste tentoonstelling van het museum aan het pregnante bezoekmotief van toeristen aan de Zaanse Schans – beleving van het authentieke Holland – door de relatie te tonen met de historie en identiteit van de Zaanstreek en diens bewoners door de eeuwen heen;
– een buitenmuseum op verschillende locaties op de Zaanse Schans waarmee aan de hand van levende geschiedenis een historisch verantwoord beeld wordt geschetst van leven en (ambachtelijk) werken van Zaankanters in de 19e en vroege 20e eeuw.

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Zaans Museum is eindverantwoordelijk voor het beleid en de bedrijfsvoering en houdt derhalve toezicht op de uitvoering van het goedgekeurde beleid, de kwaliteit van de bedrijfsvoering, de organisatie en het management. De beleidsontwikkeling en de aansturing van de museumorganisatie heeft het bestuur gedelegeerd aan de directie van het Zaans Museum. De directeur voert tweewekelijkse voortgangsgesprekken met de afzonderlijke leden van het managementteam. Het managementteam als geheel vergadert eveneens tweewekelijks. Het bestuur van Stichting Zaans Museum krijgt geen vergoeding voor haar werkzaamheden. Het bestuur heeft in het verslagjaar vijf maal vergaderd. De jaarrekening 2018 en de begroting 2019 zijn vastgesteld, ook zijn het jaarplan en de kwartaalrapportages van de directie besproken. In de vergaderingen met de directie werden ambities en strategie van het museum besproken, alsmede de ontwikkeling van de organisatie. Daarnaast is de jaarrekening door de penningmeester van het bestuur, de directeur en het hoofd Financiën besproken met de accountant.

In 2019 zijn maar liefst drie nieuwe leden toegetreden tot het bestuur van het Zaans Museum: Milou Halbesma (1967), directeur Publiekszaken Van Gogh Museum, oud-burgemeester van Zaanstad Ruud Vreeman en fiscalist Jaap Zwitser. Juist in deze periode waarin onze positie binnen de Metropoolregio Amsterdam steeds belangrijker wordt, zich belangrijke ontwikkelingen voordoen op de Zaanse Schans én enorme kansen liggen in de binnenstad van Zaandam is hun toetreden van grote waarde.

‹ Groepsfoto met SBCEV. V.l.n.r.: Jaap Zwitser, Wim van der Ster, Hans Pielkenrood, Jan Hovers, Marije Kool, Tom Verkade, An Zegwaard, Piet Middelhoven,Paul Blikslager, Gerrit Teders

BESTUUR

Mr. Piet Middelhoven
(voorzitter)
Projectontwikkelaar

Ir. Roel Woudt
(penningmeester)
Voormalig directeur/eigenaar
Mercurius Groep Wormerveer

Milou Halbesma
(bestuurslid)
Directeur Publiekszaken
Van Goghmuseum

Jaap Zwitser
(bestuurslid)
Fiscalist

Ruud Vreeman
(bestuurslid)
Voormalig burgemeester
gemeente Zaanstad

Mr. Hans Pielkenrood
(bestuurslid)
Senior legal counsel
ABN AMRO Bank

Ir. Gerrit Teders
(bestuurslid)
Voormalig sectorhoofd stadsontwikkeling
en openbare werken gemeente Zaanstad

Van bestuursmodel naar Raad van Toezicht

De afgelopen jaren maakte het Zaans Museum een enorme ontwikkeling door. Het snel groeiende aantal bezoekers vroeg steeds meer van de organisatie, die aanvankelijk was toegerust voor een meer beperkte omvang aan taken. Zo had het opschalen van de marketingactiviteiten vrijwel direct gevolgen voor o.a. de groei van het bezoek, het aantal educatieve programma's en een vollere evenementenkalender. Daarnaast breidden wij het aantal locaties uit, die stuk voor stuk vroegen om goed opgeleide medewerkers en vrijwilligers. Het gevolg was een verdere opschaling, uitbreiding en professionalisering van de organisatie. Tevens vroeg de periferie van het museum (zoals de ontwikkelstrategie voor de Zaanse Schans en de relatie tot de gemeente Zaanstad) steeds meer tijd en aandacht van de directie. Dit leidde tot het inzicht dat de bestuursvorm (directie + bestuur) niet meer bij de omvang van het museum aansloot. Daarom werd in 2019 door het bestuur besloten over te stappen naar een Raad van Toezicht model. Op 18 december passeerden de nieuwe statuten bij notaris Ten Brinke te Krommenie. Daarmee is de bestuurstaak bij de directie komen te liggen, waarbinnen de rollen per 1 januari 2020 gewijzigd zullen worden. Per die datum wordt Jan Hovers algemeen directeur/bestuurder en Marije Kool zakelijk directeur/bestuurder. Op die datum bestaat de Raad van Toezicht uit: Piet Middelhoven (voorzitter), Milou Halbesma, Hans Pielkenrood, Gerrit Teders, Ruud Vreeman, Roel Woudt en Jaap Zwitser.

STICHTING ZAANS MUSEUM
Schansend 7
1509 AW ZAANDAM

Fiscaal nummer
804340080B01

ANBI
Stichting Zaans Museum is erkend als Culturele & Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) en daarom volledig vrijgesteld van schenk- en erfbelasting.

Directieverslag

ZAANSE SCHANS

Op beleidsmatig gebied speelden er in 2019 twee dominante thema's die veel aandacht van de directie vroegen. De eerste was de totstandkoming van een ontwikkelstrategie voor de Zaanse Schans – een complex traject wegens veel tegenstrijdige belangen. Dit traject startte reeds in het voorjaar van 2017 en was aan het einde van 2019 nog niet definitief afgerond. Vanaf de start waren de gemeente Zaanstad en Stichting de Zaanse Schans met elkaar in gesprek over de toekomst van de Zaanse Schans. De prognose was dat er in 2030 circa 3 miljoen bezoekers zouden gaan komen. De gemeente en Stichting de Zaanse Schans willen met het oog op de toekomst en de verwachte groei van bezoekersaantallen een ontwikkelstrategie opstellen waarbij op dit toekomstbeeld wordt ingespeeld. Hierbij staan kwaliteit van het bezoek en het erfgoedverhaal centraal, wordt de economische positie van het gebied versterkt, en blijft de Zaanse Schans en omgeving leefbaar en bereikbaar voor zowel bezoekers, bewoners als gebruikers. Het Zaans Museum werd gevraagd – samen met vertegenwoordigers van de gemeente, Stichting, ondernemers en Molenvereniging – zitting te nemen in de adviesgroep. De eerste serie sessies waren constructief en leidden tot een gedeelde toekomstvisie voor het gebied. Tot het moment dat aan de inhoudelijke strategie de financiering werd gekoppeld – het zgn. Financieringsmodel dat er voor moet zorgen dat kosten voor onderhoud, faciliteiten, verbeteringen en uitbreidingen van en aan de Zaanse Schans uit publieksheffingen gefinancierd kunnen worden. Door deze koppeling verdween de eerdere inhoudelijke gelijksgezindheid waardoor de adviesgroep vleugellam geslagen was. Besloten werd om het thema 'verdienmodel' los te koppelen van de inhoud en onder leiding van oud-locoburgemeester van Amsterdam Eric van der Burg te komen tot een breed gedragen financieringsmodel. De directie van het Zaans Museum stelde zich op het standpunt dat de Zaanse Schans door het publiek als een geheel wordt gezien; we pleitten (en pleiten nog steeds) voor één kaartje voor alle erfgoedpartijen – musea, molens en stichting – waarmee voor al deze partijen een gezonde financiële basis geboden kan worden. Tijdens de gesprekken over een financieringsmodel leek consensus verder weg dan ooit. Politiek-zwaargewicht Johan Remkes werd vervolgens gevraagd tussen partijen te bemiddelen. Zijn advies, dat moest leiden tot een gemeenschappelijk stappenplan, is niet meer in 2019 uitgevoerd.

Het Zaans Museum staat een Zaanse Schans voor ogen waar zowel sightseeing toeristen, die van het Hollandse plaatje genieten, alsmede cultuurbezoekers, die voor het Zaanse erfgoed komen, gastvrij ontvangen worden en aan de hand van één kaartje toegang hebben tot alle musea en molens. Daarbij zien wij de Zaanse Schans op de eerste plaats als een erfgoedgebied waar de Zaanse historie centraal staat.

Johan Remkes presenteert de resultaten van zijn onderzoek voor de gemeenteraad van Zaanstad

In het najaar van 2019 heeft de Gemeente Zaanstad besloten tot een retributieheffing op de bestaande tickets (voor molens, musea en rondvaart). Tegen het einde van 2019 zijn Vereniging De Zaansche Molen, Museum Zaanse Tijd, Stichting de Zaanse Schans en het Zaans Museum gesprekken gestart om gezamenlijk tot een eenduidig toegangskaartje te komen voor zoveel mogelijk bezoekers aan de Zaanse Schans. Dit heeft vooralsnog geleid tot uitstel van invoering van de retributieheffing. De gesprekken worden in 2020 voortgezet.

ZAANS MUSEUM CENTRUM

In de lente van 2018 werd een onderzoek gestart naar de haalbaarheid van een tentoonstelling met zoveel mogelijk werken uit de Zaanse periode van Claude Monet (1871). Sinds 2015 bezit het Zaans Museum één van de 25 door hem in de Zaanstreek geschilderde werken, waarna de wens ontstond om ooit de werken die Monet hier maakte als ensemble te laten terugkeren op de plek waar ze ontstonden. Samen met de gemeente Zaanstad werd een haalbaarheidsonderzoek gestart waarvoor een extern consultantsbureau werd ingeschakeld. Het Zaans Museum zelf deed onderzoek naar verblijfplaats van de 25 werken en polste de eigenaren – zowel musea als particulieren – of een mogelijk tijdelijk bruikleen tot de mogelijkheid zou kunnen behoren.

Bijkomende factor was dat het Zaans Museum op verzoek van en samen met de gemeente Zaanstad sinds 2016 onderzocht of er een nieuw museum gevestigd zou kunnen worden in het centrum van Zaandam, om daarmee de stad aantrekkelijker te maken voor bezoek en verblijf van cultuurliefhebbers. Dit leidde aanvankelijk tot een conceptplan voor Museum Holland. Een museum waarin de Nederlandse identiteit tegen het licht gehouden zou kunnen worden aan de hand van werken uit de Collectie Nederland – werken die zich bij collega-musea en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed in depot bevinden. Dit onderzoek was nog gaande toen het onderzoek naar de Zaanse Monet-tentoonstelling op stoom kwam.

De onderzoeken m.b.t. de Monet-tentoonstelling in het Zaans Museum leidden tot belangrijke inzichten. Een grote Monet-tentoonstelling in het huidige museum aan de Zaans Schans bleek om verschillende redenen niet wenselijk: Het gebouw zou ingrijpend verbouwd moeten worden om voldoende bezoekers voor zo een 'blockbuster'-tentoonstelling te kunnen ontvangen. Een dusdanig grote investering in het gebouw zou alleen renderend en te verantwoorden zijn als het zou leiden tot een structureel ambitieniveau van soortgelijke grote tentoonstellingen (in plaats van een eenmalig 'blockbuster'-evenement). Echter, bijna 90% van de bezoekers aan de Zaanse Schans zijn eenmalige bezoekers die met name voor de Holland-beleving komen. Daarbij komt dat blockbusters veelal georganiseerd worden om herhaalbezoek te genereren, iets wat juist in geringe mate past bij het bezoekersprofiel van en bezoekmotief aan de Zaanse schans. Deze conclusie, opgeteld bij de moeizame samenwerking op de Zaanse Schans waar juist de commerciële partijen inzetten op de Holland-propositie voor sightseeing toeristen, leidden tot het inzicht dat – ten eerste – grote investeringen voor blockbusters op de huidige locatie van het Zaans Museum onrendabel zijn (inhoud en doelgroep komen niet overeen). Ten tweede is het als eigentijds museum steeds lastiger om vanuit een basislocatie buiten de urbanisatie van Zaanstad een verbindende en duidende rol te midden van de samenleving te spelen.
Deze conclusies bij elkaar opgeteld resulteerden in het inzicht om het échte Zaans Museum te vestigen in het centrum van Zaandam, waar we 1) met bovenregionale tentoonstellingen als Monet cultuurbezoekers naar de stad zouden kunnen verleiden en een positieve bijdrage aan het MKB en vestigingsklimaat van Zaanstad kunnen leveren, en 2) middenin de Zaanse

Jan Hovers op 7 maart tijdens een inleiding op het Noord-Hollands Erfgoeddebat in Haarlem

Jan Hovers en Martine Verstraete tijdens een bezoek op 14 mei van UvA-masterstudenten van de vakgroep Archeology & Society

samenleving met en voor de bewoners hét stadsmuseum kunnen zijn met betrekking tot historie, identiteit en sociale cohesie en 3) het huidige Zaans Museum aan de Zaanse Schans een veel meer dienende rol aan de Zaanse Schans bezoekers kunnen laten bieden.
Dit nieuwe inzicht presenteerde Jan Hovers op 7 maart tijdens een inleiding op het Noord-Hollands Erfgoeddebat in Haarlem. Hetzelfde maar dan ingekorte verhaal presenteerde hij aan de gemeenteraad op 12 april.
De volledige presentatie aan de gemeenteraad van de gedetailleerde uitwerking en onderbouwing van deze onderzoeksresultaten liet om ambtelijke redenen op zich wachten tot begin 2020, maar voor het museum was de grote winst dat e.e.a. tot een nieuwe heldere toekomstvisie had geleid, die door alle ontwikkelingen op de Zaanse Schans, in Zaanstad en *last but not least* ten aanzien van het internationaal toerisme broodnodig was.

SAMENWERKING MET UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

In 2019 maakte het Zaans Museum afspraken tot samenwerking met de vakgroep Archeologie van de faculteit der geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Deze samenwerking beoogt inzicht te verschaffen in de (mate van) wisselwerking tussen mens en landschap. Het samenwerkingsverband tussen universiteit en museum wil voorzien in nieuwe inzichten door middel van innovatieve vormen van archeologie, grotendeels door middel van waarnemingen vanuit de lucht. Aan de hand van luchtfotografie wordt de Zaanstreek door middel van fotogrammetrische methoden in kaart gebracht en op aantrekkelijke wijze gepresenteerd in het Zaans Museum. Dit kan uiteindelijk ook in driedimensionale vorm. Aan de hand van crowdsourcing wordt de hulp van het publiek ingeroepen om foto's te maken, te zoeken en aan te leveren. De foto's zullen door experts worden verzameld en bekeken. Vanuit de lucht kan men heel goed zien waar greppels, sloten of andere sporen lopen. Zo kunnen experts meer zeggen over bijvoorbeeld een bepaald type boerderij of kasteel dat vroeger ergens stond. Ook worden de foto's door een computer geanalyseerd. Mede door de werkgroep Archeology & Society worden landschapsduidingen geïnterpreteerd binnen de maatschappelijke context aan de hand van vragen en opgaven uit de samenleving, werkomgevingen, bredere benaderingen van erfgoed (waaronder identiteitsvorming). De Zaanstreek is van oudsher (en misschien wel omwille van de lastige natuurlijke landschapsomstandigheden) een gebied van ondernemen en innoveren. Juist deze innovatieve vorm van archeologie past naadloos in de samenwerkingsambities van het Zaans Museum en de UvA.

OVERLEG AMSTERDAMSE MUSEA

Per toerbeurt vertegenwoordigen Jan Hovers en Marije Kool het Zaans Museum in het Overleg Amsterdamse Musea (OAM). Dit is een overleg-

orgaan van directeuren van private en publieke musea in Amsterdam.
De leden zijn geregistreerd als museum, lid van de Museumvereniging en aangesloten bij Amsterdam & Partners. Het Zaans Museum vertegenwoordigt de noordflank van Amsterdam. Onze aansluiting hierin is op netwerkgebied van onschatbare waarde.

Marije Kool vervult sinds 2018 – afgewisseld met Barbara van Amelsfort van Hortus Botanicus Amsterdam – het voorzitterschap van het Marketing Overleg Amsterdamse Musea (MOAM). Het MOAM is het overlegorgaan voor alle hoofden of directeuren marketing & communicatie. De voorzitters van het MOAM adviseren het OAM over marketinggerelateerde zaken.

DIRECTIES CULTURELE INSTELLINGEN ZAANSTAD

De directie van het Zaans Museum maakt deel uit van het reguliere overleg van directies van culturele instellingen van Zaanstad, waarbij ook de directies van het Zaantheater, Artzaanstad, De Bieb voor de Zaanstreek, Filmtheater De Fabriek en Theatermijn zijn aangesloten. In 2019 is er regelmatig vergaderd over afstemming van beleid en programmering.

INTERCOLLEGIAAL OVERLEG

In 2019 vond er op meerdere momenten vanuit de directie intercollegiaal overleg plaats. Los van hun deelname aan het OAM gingen Jan Hovers en Marije Kool in januari op bezoek bij Ann Demeester, directeur Frans Hals Museum in Haarlem. Gesproken werd over de subsidierelatie tussen de musea en gemeentes.
In de zomer bezocht Jan Hovers achtereenvolgens directeur Kris Callens van onder meer het Fries Museum in Leeuwarden en directeur Amito Haarhuis van Rijksmuseum Boerhaave in Leiden. Met beiden sprak hij over de praktische invulling van een Raad van Toezicht-model – hetgeen eind van het jaar ook in het Zaans Museum ingevoerd zou worden. In september ging hij op kennismakingsbezoek bij de kersverse directeur Moncef Beekhof van het Purmerends Museum.
Marije Kool ontving in het Zaans Museum Olga Coolen, directeur van het Phillips Museum. Zij wisselden onder meer ervaringen uit ten behoeve van het presenteren en vermarkten van een bedrijfscollectie.

BEZOEK TWEEDE KAMERLEDEN CDA-FRACTIE

Op 29 maart kwamen de Tweede Kamerleden van de CDA-fractie Pieter Heerma en Michel Rog op initiatief van de Zaanse raadsleden Marc Wit en Bas Westerhof op bezoek in het Zaans Museum. Aanleiding waren de plannen voor een nieuw museum in het centrum van Zaandam.
De ontwikkelingen op de Zaanse Schans en de stand van zaken van het internationaal toerisme kwamen tijdens de ontmoeting uitgebreid aan bod.

OVERDRACHT VERKADE COLLECTIE & VERKADE EXPERIENCE

Op 16 mei vond een feestelijk diner plaats in Restaurant D'Swarte Walvis met het bestuur van de Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade (SBCEV) en het bestuur en directie van het Zaans Museum. Aanleiding was de formele overdracht van de Verkade collectie en Verkade Experience. Beiden waren al tien jaar aan de zorg van het Zaans Museum toevertrouwd. Met veel dank voor dat vertrouwen werd nu ook het bezit van beiden in grote dank door directie en bestuur van het Zaans Museum aanvaard. Tijdens het diner hield voorzitter van de SBCEV Tom Verkade een mooie en bewogen rede waarin hij onder meer terugkeek op de ontstaansgeschiedenis van de Verkade Experience (destijds Verkade Paviljoen). Het bijzondere wapenfeit van de overdracht behoort tot een van de grootse hoogtepunten van dit jaar. We zullen goed voor deze fraaie giften zorgdragen en het constructieve en plezierige overleg met de bestuurders van de SBCEV zeker gaan missen.

Jan Hovers met Amito Haarhuis, directeur Rijksmuseum Boerhaave

V.l.n.r.: Bas Westerhof, Michel Rog, hoofd museale zaken Martine Verstraete, Pieter Heerma, Jan Hovers, Marc Wit

Voorzitter van de SBCEV Tom Verkade tijdens overdrachtsdiner

Directie Zaans Museum voor het geboortehuis van Rembrandt in Leiden

Bezoek machinefabriek Duyvis Wiener. V.l.n.r. Simon ten Veen, Jan Hovers en Marije Kool naast Theo Pauw en Harry Schipper van Duyvis Wiener

LEIDEN REMBRANDTJAAR

Op 7 juni organiseerde Zaanstreek Marketing een werkbezoek aan Leiden in het kader van het Rembrandtjaar. Jan Hovers en Marije Kool gingen – samen met onder meer Dennis Straat, voorzitter Stichting Monet in Zaandam, kwartiermaker Ellen Klaus en Lex Kruijver, directeur Zaanstreek Marketing – in gesprek met collega's van de Leidse citymarketing en Leidse musea. Het leverde veel inspiratie op voor ons Monet-dossier.

STEUN VAN DUYVIS WIENER

In 2019 werden wederzijds de banden aangehaald met de machinefabriek van Duyvis Wiener. Directeur Theo Pouw bezocht allereerst het Zaans Museum waarna Jan Hovers, Marije Kool en hoofd bedrijfsvoering Simon ten Veen op tegenbezoek gingen. Bij die gelegenheid werd de afspraak gemaakt dat Duyvis Wiener de komende jaren het Zaans Museum steunt door waar mogelijk kosteloos het reguliere onderhoud aan de machines in de Verkade Experience uit te voeren. We zijn ze daar vanzelfsprekend zeer dankbaar voor.

UNESCO PERSKAMER VAN GERRIT RIETVELD

Een bijzonder project, dat met name samenhangt met een mogelijk nieuw Zaans Museum in het centrum, is de gereconstrueerde Unesco persruimte van Gerrit Rietveld, die hij grotendeel in samenwerking met en met materialen van FORBO uit onze Zaanstreek ontwikkelde. In 1958 richtte Gerrit Rietveld in opdracht van het Nederlandse toenmalige Ministerie van OC&W de Perskamer in van het Unesco gebouw in Parijs. Hij werkte hierbij samen met de meest vooraanstaande architecten van zijn generatie zoals Marcel Breuer, Charles Le Corbusier, Pier Luigi Nervi en Walter Gropius. De werkruimte voor journalisten was gelegen in de kelder van het gebouw en was lastig in te delen door de schuine wanden en vele pilaren. In een toelichting op zijn ontwerp zei Rietveld later: 'Om aan zo'n interieur een gezicht te geven van een aangename werksfeer, was behalve de goede vorm en plaatsing der installaties een soort jongleren met kleuren en lijnen nodig'. Hij overwoog hiervoor schilders in te schakelen maar vond uiteindelijk een oplossing door de linoleumvloer van een patroon te voorzien dat niet alleen ónder maar ook óp de tafelbladen doorloopt. Dit werd uitgevoerd door het Zaanse FORBO. Toen de ruimte in de jaren tachtig werd ontmanteld, heeft de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed grote delen van de ruimte gered. Begin september werd er mede op instigatie van de Rijksdienst voor Cultureel Ergoed een presentatie over de Perskamer gegeven bij de Unesco in Parijs door Dorian Meijnen (kunsthistorisch onderzoek) en Santje Pander (materiaal technisch onderzoek naar linoleum). Jan Hovers was bij deze presentatie aanwezig waarbij de Zaanse belangstelling werd uitgesproken om de perskamer uiteindelijk in nauwe samenwerking met FORBO in de Zaanstreek te kunnen reconstrueren. De ruimte kan bijvoorbeeld in een nieuw te ontwikkelen Zaans Museum Centrum een nader te bepalen publieksfunctie kunnen krijgen (educatieve ruimte, museumshop of horeca).

Beelden uit de presentatie UNESCO perskamer
Het iconische UNESCO gebouw in Parijs

OPENING OUWE HELDEN 45 JAAR ARTZAANSTAD

Op zaterdag 31 augustus 2019 mocht Jan Hovers de opening verrichten van deze eerste van twee jubileumtentoonstellingen in Artzaanstad. In zijn speech vertelde Jan Hovers een verhaal over het belang van het verleden waar huidige generaties op voortbouwen. Waar vervolgens ook de toekomst op zal bouwen: generatie op generatie, in families, in bedrijven, en zeker ook in de kunstwereld.

Jan Hovers tijdens de opening Ouwe Helden 45 jaar Artzaanstad

LEZING VIII SAINT PETERSBURG INTERNATIONAL CULTURAL FORUM

Op uitnodiging van het Nederlands Consulaat in Sint Petersburg nam Marije Kool van 14 tot en met 16 november deel aan het VIII Saint Petersburg International Cultural Forum. Het forum trekt jaarlijks zo'n 37.000 internationale gasten uit het culturele circuit uit tientallen landen. Het is een van de belangrijkste netwerk- en kennisevenementen voor de culturele sector in Rusland. Marije Kool nam onder meer deel aan een paneldiscussie over kansen voor de regio op het gebied van cultuurtoerisme. Uiteraard kwam hierbij onder meer de historische band tussen Sint Petersburg en Zaandam ter sprake. Daarnaast bezocht ze een bijeenkomst op uitnodiging van Consul Generaal Lionel Veer, waarbij alvast gesproken werd over een mogelijke samenwerking tussen de twee steden tijdens het tsaar Peter de Grote jaar in 2022.

Marije Kool met Consul Generaal Lionel Veer en te midden van sprekers International Cultural Forum in Sint Petersburg

BEZOEK INDONESISCHE DELEGATIE

In december bracht een delegatie van het Indonesische ministerie van onderwijs en cultuur tijdens een studiereis naar Nederland een bezoek aan het Zaans Museum. Marije Kool ontving de erfgoed- en museumprofessionals met een presentatie over het Zaans Museum. De delegatie was met name geïnteresseerd in museumcommunicatie, educatieve projecten, tentoonstellingen en de financiering daarvan. Na ervaringen te hebben uitgewisseld volgden rondleidingen door het Zaans Museum, de museumlocaties op de Zaanse Schans en verfmolen De Kat.

Bezoek delegatie van het Indonesische ministerie van onderwijs en cultuur

MUSEALE ZAKEN

‘Een feest van herkenning – mooi opgezet, absoluut de moeite waard.’

Presentatie

De nieuwe koers die het museum sinds 2015 vaart, heeft het museum nationaal op de kaart gezet. Het museum is volwassen geworden en daarbij hoort een rijk en gevarieerd tentoonstellingsprogramma. In 2019 heeft het museum een tentoonstellingsprogramma voor de komende jaren ontwikkeld, met een bescheiden tentoonstelling als aftrap: *Herman Heijenbrock - De fabriek als kathedraal*. Tegelijkertijd is er een ambitie voor de lange termijn vastgesteld: kunst en cultuur in de Zaanstreek naar een hoger niveau tillen door middel van hoogwaardige bovenregionale tentoonstellingen. Denk hierbij aan tentoonstellingen met werken van Claude Monet, Jan Verkade en Pieter Saenredam met een Zaanse link. Ook verkent het Zaans Museum samen met Forbo de mogelijkheden voor een gezamenlijke internationale linosnede biënnale, waarvoor in 2019 alvast een kleine aftrap werd gegeven. Zo wordt de streek aantrekkelijk voor de cultuurtoerist – naast de zogenoemde sightseeing-toerist die voornamelijk de Zaanse Schans aandoet – en levert het een belangrijke maatschappelijke bijdrage: cultuur zorgt voor trots, zelfkennis en empowerment van de inwoners.

Voor het kunnen realiseren van tentoonstellingen op korte en middellange termijn heeft het museum facilitaire uitdagingen. Zo beschikt het museum, met uitzondering van de Schatkamer waar de albums van Verkade worden getoond, niet over een tijdelijke tentoonstellingsruimte. In 2019 is om die reden een klein deel van de vaste opstelling opgeofferd. Tevens zijn er voorbereidingen getroffen om in 2020 een groter gedeelte van het museum geschikt te maken als ruimte voor wisseltentoonstellingen. Dit vereist een investering in flexibele wanden, vitrines en verlichting.

Tentoonstellingen

HERMAN HEIJENBROCK - DE FABRIEK ALS KATHEDRAAL
Op 2 april presenteerde het Zaans Museum het gerestaureerde schilderij van Herman Heijenbrock (1871–1948) waarop het interieur van de Zaanse oliemolen De Poelsnip wordt getoond. Het schilderij werd in 2018 aan het museum geschonken door Duyvis PepsiCo. De schenking en restauratie was een mooie aanleiding om het werk van Heijenbrock in de schijnwerpers te zetten in de tentoonstelling: *Herman Heijenbrock - De fabriek als kathedraal* die van 10 oktober 2019 tot en met 2 februari 2020 in het Zaans Museum te zien was.

In de tentoonstelling werden twintig werken van Heijenbrock getoond, waarvan acht werken uit de collectie van het Zaans Museum. Eén van deze acht, ‘Zicht op de Achterzaan’, werd in 2019 voorafgaand aan de tentoonstelling door een particulier geschonken aan het museum. De overige werken waren bruiklenen afkomstig van musea en uit particuliere collecties.
Herman Heijenbrock was eind 19e eeuw in de ban van de vooruitgang.
Hij zag de wereld in rap tempo veranderen. Technologische processen versnelden, grote fabrieken verrezen. Heijenbrock reisde door heel Europa om deze nieuwe wereld van staal, stoom en pompende machines vast te leggen. De Zaanstreek, het oudste industriegebied van Europa, bezocht Heijenbrock meerdere malen. In de tentoonstelling zagen bezoekers de beginjaren van de Zaanse industrialisatie door de ogen van Heijenbrock.

De kunstenaar werkte te midden van arbeiders in mijnen, hoogovens en fabrieken. Hij werd geraakt door de zware omstandigheden waaronder fabrieksarbeiders moesten werken en leven. Toch tastte dat zijn vertrouwen in de vooruitgang niet aan. Integendeel: hij was ervan overtuigd dat industrialisatie de samenleving gelijkheid en welvaart zou brengen. Heijenbrock zag fabrieken als moderne kathedralen. Dankzij de machine zou de mens een waardiger leven krijgen.

Het waren dan ook geen mistroostige taferelen van zieke of dronken arbeiders die Heijenbrock schilderde. In plaats daarvan toonde hij de kracht en schoonheid van stampende, puffende en sissende machines. Zijn adoratie voor techniek had zowel een wetenschappelijk als een spiritueel karakter. Ook in machines, zo geloofde hij, openbaart zich het goddelijke, het hogere. Zijn weergave van stoom en vuur had daarom ook een symbolische betekenis. Hij accentueerde daarmee fabrieken als mystieke plekken waar dankzij machines het onvoorstelbare mogelijk werd.

Tot het einde van zijn leven bleef Heijenbrock overtuigd van de schoonheid en ongekende mogelijkheden van de industrie. Machines zouden de samenleving welvaart en gelijkheid brengen. Het werd zijn missie om via educatie de waardering voor de ploeterende arbeider en het arbeidsproces te vergroten. Heijenbrock ontwikkelde zich als dé onderwijzer van de grootindustrie.
Hij bracht zoveel mogelijk productieprocessen in kaart en verzorgde educatieve tentoonstellingen met uitvindingen, gereedschappen en grondstoffen. Zijn verzamel- en documentatiedrift leidde in 1923 tot de oprichting van het Museum van den Arbeid, voorloper van het huidige NEMO.

VORMGEVING
De vormgeving van de tentoonstelling werd verzorgd door Studio Berry Slok. Door middel van een spannend gradueel kleurverloop van donkergrijs naar lichtgeel, kwamen niet alleen de schilderijen goed uit, maar werden tevens de verschillende thema’s in het werk geïllustreerd; donker voor de zware arbeidsomstandigheden, geel voor het geloof in vooruitgang.

‘Heijenbrock: leuke tijdelijke expositie. Dat miste ik als Zaankanter, dus vaker doen!’
- Jidi!

‘Mijn vader vult hier natuurlijk in dat de industrie ons voor-uit helpt, maar ik ben toch wat pessimistischer. Andere generatie hè.’

- Bezoeker Heijnenbrock-tentoonstelling

‘Namens het bestuur van de Stichting Vrienden van het werk van de industrieschilder Herman Heijenbrock wil ik u graag harte-lijk danken voor de goede organisatie van onze donateurs-dag. De hele middag verliep vlot volgens plan en de ontvangst was hartelijk. Wij hebben alleen maar lovende woorden mogen horen van onze donateurs.’

OPENING TENTOONSTELLING

De tentoonstelling werd geopend met een lezing van kunsthistoricus Marty Bax over de theosofische opvattingen van Heijenbrock. Stadsdichter Ellis van Atten droeg een voor de gelegenheid gecomponeerd gedicht voor onder begeleiding van een soundscape van fabrieksgeluiden gemaakt door Paul Glazier. Tot slot bracht Hans Kuyper socialistische liederen ten gehore.

STICHTING HERMAN HEIJENBROCK

Voor de tentoonstelling is het Zaans Museum veel dank verschuldigd aan de Stichting Herman Heijenbrock voor het delen van hun expertise en het geven van lezingen. Met name Jelle Hidding, die begin 2020 is overleden, is een grote inspirator bij het samenstellen van de tentoonstelling geweest.

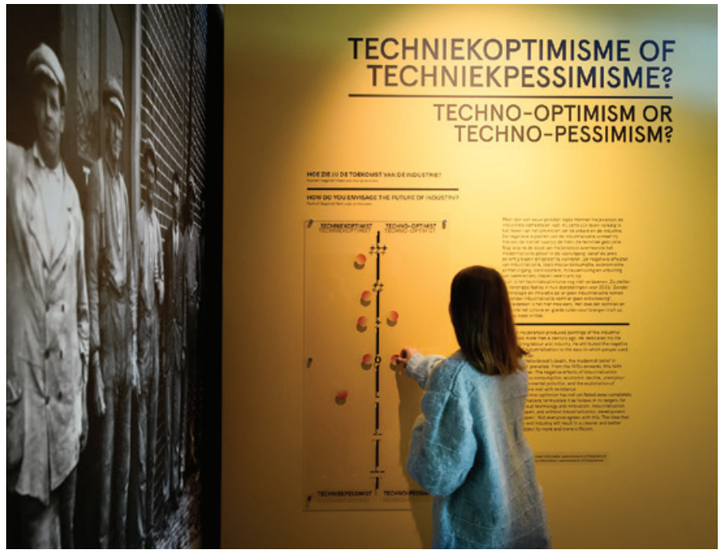

ODE AAN DE LINO

Meer dan 200 studenten van grafische Mbo-opleidingen in Nederland lieten zich inspireren door het thema industrie en maakten, in opdracht van Atelier Open, Forbo en het Zaans Museum, een linosnede voor de Forbo Jong Talent Prijs. De resultaten waren te zien van 9 november 2019 tot en met 2 februari 2020 in de expositie *Ode aan de Lino* in het Zaans Museum, waar de Zaanse industriegeschiedenis over fabrieken als Forbo en beeldende kunst samenkwamen.

Tijdens de opening van de expositie riep Daphne Bunskoek, televisie-presentatrice en linoleum-illustrator, student Wessel Westerveld uit Soest uit als winnaar van de Forbo Jong Talent Prijs. De vakjury – bestaande uit Daphne Bunskoek, de grafische kunstenaars Olivia Ettema, Tom Thijsse, Michiel van Nieuwland (Forbo), Edith Brouwer (Atelier Open) en Erik Timmermans (Atelier Open), en conservator Claire Hart de Ruyter (Zaans Museum) – roemde zijn figuratieve linosnede met dubbele laag waarop rokende fabrieken te zien zijn. Zijn werk is opgenomen in de collectie van het Zaans Museum. Tijdens de opening spraken zowel het Zaans Museum als Forbo de wens uit om een dergelijke linoleum-wedstrijd jaarlijks in het Zaans Museum te exposeren.

De studenten die deelnamen aan de expositie waren afkomstig uit heel Nederland. Mbo-opleidingen uit Groningen, Rotterdam, Utrecht en Amsterdam bezochten het Zaans Museum en de linoleumfabriek van Forbo ter inspiratie. In een aansluitende workshop van Atelier Open maakten de studenten kennis met de linosnedetechniek. Meer dan 200 kunstwerken dongen uiteindelijk mee naar de Forbo Jong Talent Prijs.

▲ V.l.n.r. Udo Weijkamp (Forbo), Olivia Ettema (grafisch kunstenaar), Edith Brouwer (Atelier Open), Erik Timmermans (Atelier Open), Daphne Bunskoek (precentatrice en linoleum-illustrator), Wessel Westerveld (winnaar Forbo Jong Talent Prijs 2018), Michiel van Nieuwland (Forbo), Claire Hart de Ruyter en Marije Kool (beiden Zaans Museum)

◤ Lino van winnaar van de Forbo Jong Talent Prijs 2019, Wessel Westerveld
◥ Daphne Bunskoek interviewt winnaar van Forbo Jong Talent Prijs 2018
◢ Enkele lino's van deelnemende studenten 2019

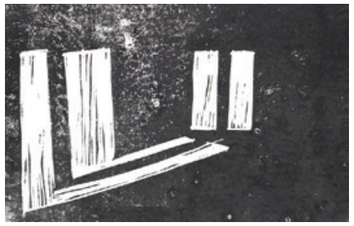

‘Heel mooi gedaan, was weer even terug in de tijd. Voor de kinderen heel goed om dat te zien.’

- Nettie

DE VIER JAARGETIJEN VAN VERKADE

9 januari t/m 19 maart	*Winter* (1909)
21 maart t/m 19 juni	*Lente* (1906)
21 juni t/m 18 september	*Zomer* (1907)
20 september t/m 18 december	*Herfst* (1908)

In 2019 stond de Schatkamer in het teken van de vier jaargetijden Verkade-verzamelalbums. In vier intieme presentaties konden bezoekers de originele aquarellen bewonderen waarop de albumplaatjes gebaseerd zijn. Het album *Lente* kwam uit in maart 1906 en was de eerste in een serie van vier albums. Na *Lente* volgden *Zomer* (1907), *Herfst* (1908) en *Winter* (1909). De jaargetijden albums behoren tot de meest geliefde Verkade-albums. Ze werden tot ver in de jaren negentig van de twintigste eeuw meerdere malen herdrukt.

Het Lente-album was ook het eerste album dat Verkade in eigen beheer uitgaf. De kwaliteit van de eerder uitgegeven Sprookjesalbums, die Verkade kocht van een Duitse firma, werd te laag bevonden. In 1905 besloten de drie directeuren van de Verkade fabrieken dat ze plaatjesalbums van hoogstaande kwaliteit in eigen beheer wilden uitgeven. Ze ontwikkelden een concept rond het thema ‘natuur in Nederland’ dat aan de basis zou staan van 32 albums. Auteur Jac. P. Thijsse, onderwijzer en natuurbeschermer, werd aangesteld voor het schrijven van de rijk geïllustreerde natuuralbums. Thijsse was een gedreven verteller die zijn liefde voor de natuur wilde overbrengen op de lezers.

Verkade beschouwde het vierluik als een standaardwerk waaruit jong en oud een schat van wetenswaardigheden over bloemen, planten en dieren kon putten. Elk jaargetijden album bevat 144 plaatjes, allen van de hand van Jan Voerman jr., Willem Wenckebach en Jan van Oort. Verkade streefde voortdurend naar verbetering van kwaliteit. Elk nieuw uitgegeven album was volgens de pers nog mooier dan het voorgaande.

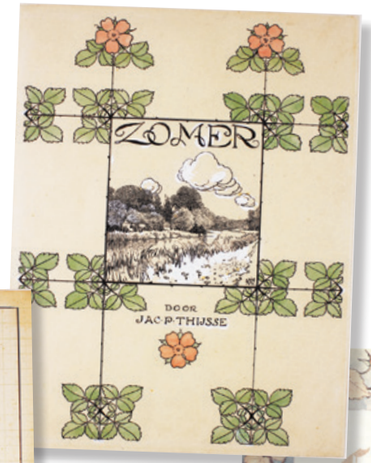

Jan van Oort, aquarel van een sneeuwuil voor het Verkade-album *Winter,* ca. 1909

Jan Voerman jr., aquarel van rupsen van St. Jacobsvlinder op Kruiskruid voor het Verkade-album *Zomer,* ca. 1907

Jan Voerman jr., aquarel van vliegenzwam voor het Verkade-album *Herfst,* ca. 1908

Jan van Oort, aquarel van twee ooievaars voor het Verkade-album *Lente,* ca. 1906

‘Very interesting, a good way of learning the history of this place. I really liked the Monet painting and the letter to Pissarro.’

- Cristobnal Silva, Chile

Collectie en aanwinst

BRIEF VAN CLAUDE MONET

Eind mei verwierf het Zaans Museum de brief die Claude Monet op 2 juni 1871 schreef op de dag van zijn aankomst in Zaandam. In deze brief gericht aan zijn goede vriend en schilder Camille Pissarro beschrijft Monet zijn eerste indruk van Nederland en Zaandam, waar hij uiteindelijk vier maanden zal blijven. Monet en Pissarro verbleven tegelijkertijd in Engeland, op de vlucht voor de Frans-Pruisische oorlog. Toen Monet vanuit Engeland naar de Zaanstreek vertrok, hielden ze elkaar per brief op de hoogte. Monet reisde samen met vrouw en kind per boot naar Zaandam en werd direct gegrepen door de Zaanstreek. In de brief aan Pissarro beschreef hij vol opwinding: *‘Zaandam is wel bijzonder opmerkelijk en er is genoeg te schilderen voor een heel leven. Ik geloof dat we hier een heel fijn onderkomen gaan hebben. De Hollanders lijken zeer vriendelijk en gastvrij.’* Over zijn reis door Nederland schreef Monet: *‘We zijn bijna heel Holland doorgereisd en wat ik van het land gezien heb, bleek echt zoveel mooier dan wat men erover beweert.’* Het Zaanse landschap met de molens, de Zaan en typische houten huizen in verschillende kleuren boeiden Monet zo dat hij uiteindelijk vijfentwintig Zaanse werken vervaardigde.

De brief is een prachtige aanwinst voor het Zaans Museum en een aanvulling op het topstuk *De Voorzaan en de Westerhem,* het schilderij van Claude Monet dat het Zaans museum in 2015 verwierf. De brief beslaat vijf en een halve pagina en het papier is in achten gevouwen. Het document onderschrijft dat Monet werd betoverd door de Zaanstreek. Het Zaans Museum is voornemens zowel de inhoud van de brief als het papier te onderzoeken.

In het museum kunnen bezoekers luisteren naar een vertaling van de brief voorgedragen door de schilder Jasper Krabbé die tevens zijn interpretatie van de brief geeft. De originele brief van Monet was van 30 mei t/m 2 juni 2019 te zien in het Zaans Museum naast het schilderij *De Voorzaan en de Westerhem.* Vanwege de kwetsbaarheid van het papier is daarna een facsimile van de brief gepresenteerd; het originele exemplaar zal incidenteel getoond worden.
Brief van Claude Monet vanuit Hotel de Beurs in Zaandam aan Camille Pissarro in Londen, 2 juni 1871. Aangekocht op veiling Les Collections Aristophil in Neuilly-sur-Seine 1 april 2019. De brief is afkomstig uit ‘Archives de Camille Pissarro (21 novembre 1975, n° 88)’. ZM-17518

Hotel de Beurs, Gemeentearchief Zaanstad

Burgemeester Jan Hamming van de gemeente Zaanstad luistert in bijzijn van directeur Jan Hovers naar de audiovoordracht van Jasper Krabbé

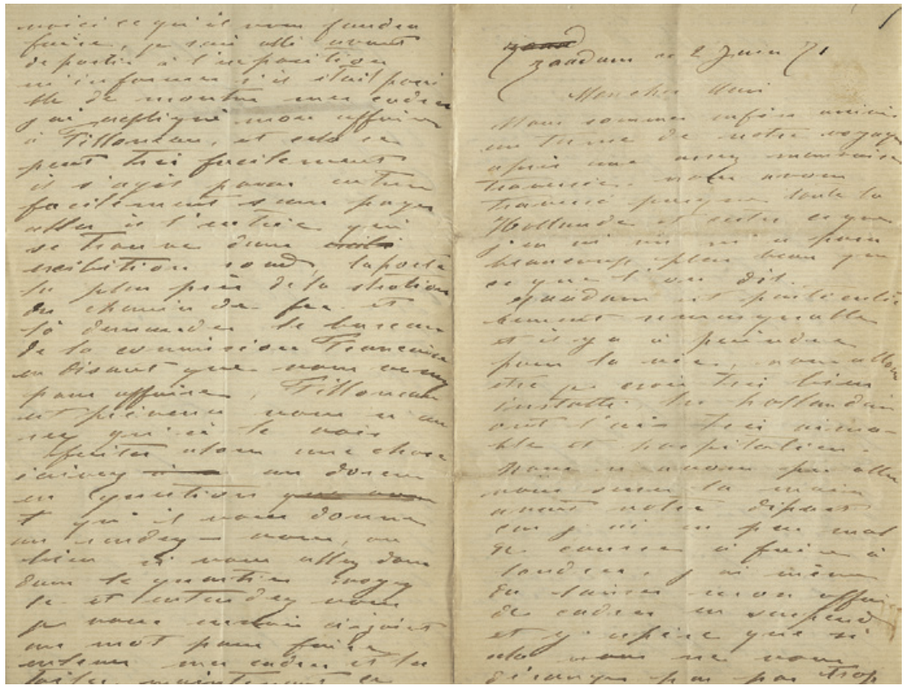

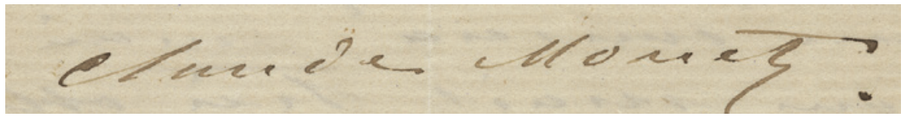

Details van de brief Claude Monet

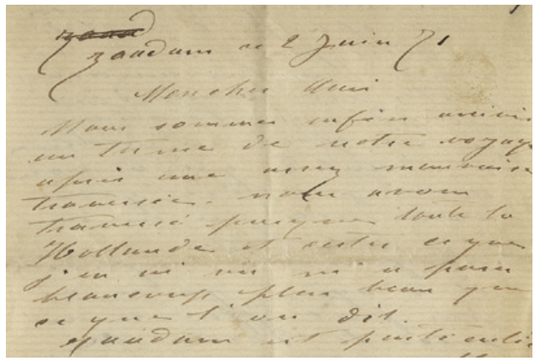

Jasper Krabbé met een replica van de brief van Claude Monet, tijdens het inspreken van de audiotour

OVERZICHT VAN HET AANTAL OBJECTEN EN HUN HERKOMST IN DE PRESENTATIES

DE ZAANSTREEK MAAKT HET!

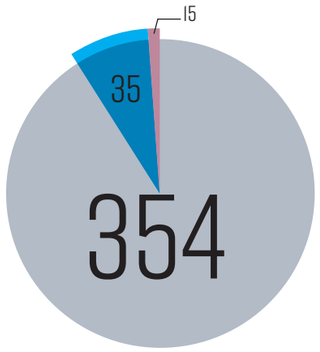

TOTAAL 404

ZAANKANTERS

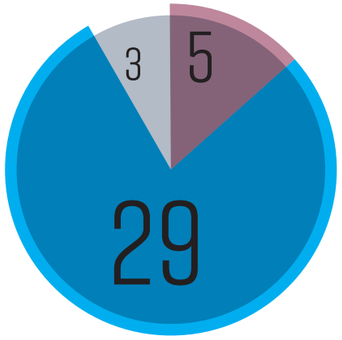

TOTAAL 37

TYPISCH ZAANS

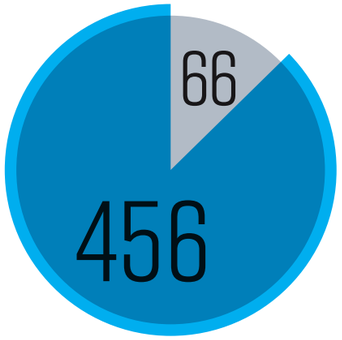

TOTAAL 522

DE VERLEIDING VAN HET ZAANSE LANDSCHAP (MONET)

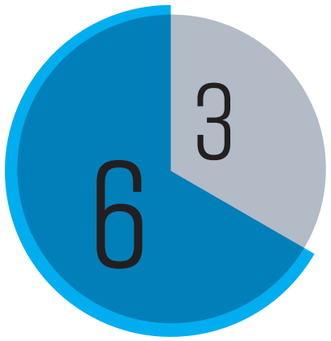

TOTAAL 8

VERKADE EXPERIENCE

TOTAAL 791

HONIG BREETHUIS

TOTAAL 378

CZAAR PETERHUISJE

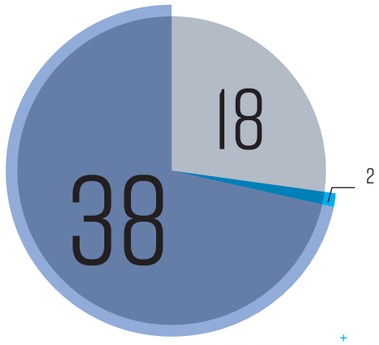

TOTAAL 58

- ZAANS MUSEUM
- ZAANLANDSE OUDHEIDKUNDIGE VERZAMELING
- STICHTING BEHOUD CULTUREEL ERFGOED VERKADE
- BRUIKLEEN RIJKSDIENST CULTUREEL ERFGOED
- BRUIKLEEN OVERIG

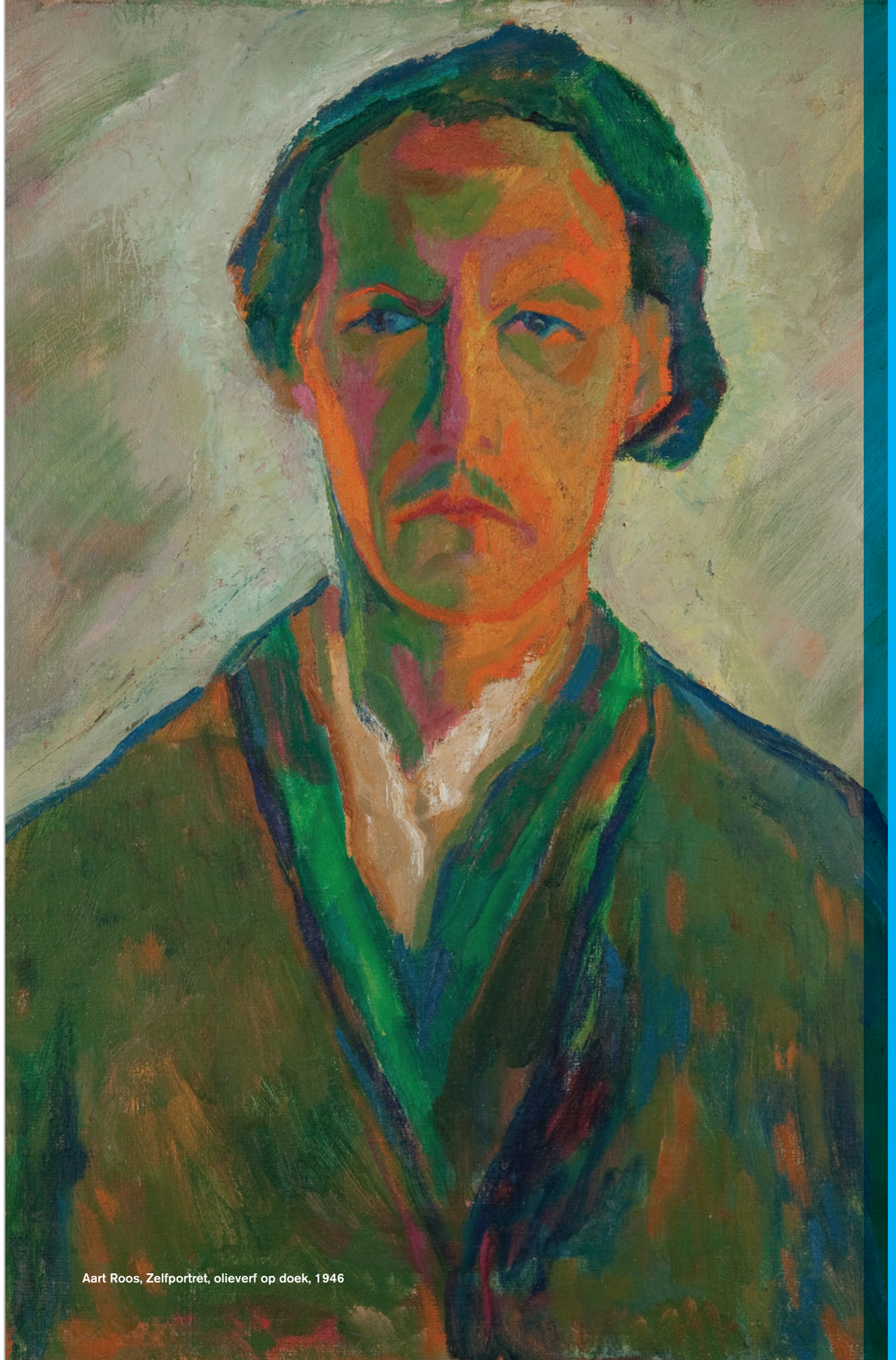

Aart Roos, Zelfportret, olieverf op doek, 1946

Aart Roos. Zelfportret, gouache, 1947

Herman Heijenbrock, Zicht op de Achterzaan, pastelkrijt op papier.

S.I. Vet & Zn., Zilveren model van paltrokmolen 'De Wildeboer', 1927

S.I. Vet & Zn., Zilveren model van gashouder in Zaandam, 1930

Schenkingen

SELECTIE WERKEN VAN AART ROOS

In 2019 verwierf het Zaans Museum een aantal werken van beeldend kunstenaar Aart Roos (1919-2009). Roos, geboren in Zaandam, werd bekend met abstract expressionistisch en monumentaal werk. Het Zaans Museum werd door de Stichting Aart Roos uitgenodigd om werk te selecteren uit het voormalige atelier van de kunstenaar in Edam.

Het Zaans Museum nam werk op uit verschillende perioden in zijn carrière, zodat een goed beeld van zijn werk kan worden gegeven. Het gaat om sleutelstukken in zijn oeuvre, die zijn verschillende stijlen of onderwerpen markeren. Tevens ontving het museum uit dezelfde collectie een aantal linoleumsnedes, zelfportretten en tekeningen van Zaankanters waaronder van zijn bevriend kunstenaar Jaap Stellaart. ZM-17843 t/m ZM-17880, ZM-18113 t/m ZM-18120

ZICHT OP DE ACHTERZAAN, HERMAN HEIJENBROCK

De Heijenbrock-collectie van het Zaans Museum is in 2018 en 2019 uitgebreid met twee bijzondere werken. Uit een particuliere schenking ontvingen we Herman Heijenbrock, 'Zicht op de Achterzaan', na 1915. Vorig jaar schonk De Duyvis fabriek van PepsiCo het olieverfschilderij 'Interieur van oliemolen De Poelsnip', 2015. Door deze bijzondere aanwinsten heeft het Zaans Museum nu acht Zaanse werken van Heijenbrock in de collectie. Heijenbrock heeft in total waarschijnlijk 27 werken in de Zaanstreek geschilderd. ZM-17727

ZILVEREN GASHOUDER EN PALTROKMOLEN S.I. VET & ZN.

Op 7 april 2019 presenteerden Jeanne Douwes en Arno Bruitsman hun boek *Zilveren meesterwerken uit de Zaanstreek, een historische biografie van de Joodse zilversmedenfamilie S.I. Vet & Zn* in het Zaans Museum. In dit boek worden eenentwintig zilveren modellen getoond die de firma S.I. Vet & Zn. maakte van onder andere fabrieken, molens en markante gebouwen zoals het Czaar Peterhuisje en het Havenmeesterkantoor (ZOV-07024). Douwes en Bruitsman verrichtten intensief speurwerk naar de geschiedenis van de familie Vet en hun verdwenen meesterwerken. De familie Vet had voor de oorlog een grote winkel op de Gedempte Gracht waar Zaankanters hun tafelzilver kochten en bekende fabrikanten zilveren modellen van hun bedrijven lieten maken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden alle familieleden in concentratiekampen omgebracht. Het boek is een eerbetoon aan de familie Vet.

Tijdens de boekpresentatie werd het zilveren model van de gashouder uit 1930 aangeboden aan het Zaans Museum. Twee bezoekers van de boekpresentatie schonken vervolgens spontaan het model van paltrokmolen 'De Wildeboer'. Het Zaans Museum beheert nu zeven van de eenentwintig meesterwerken van de firma S.I. Vet & Zn. Een zilveren model van een TBC-lighal en een zilveren model van een sproeiwagen heeft het museum in langdurige bruikleen.

S.I. Vet & Zn., Zilveren model van de gashouder in Zaandam, zilver 1930, geschonken door J.A.G.C. Keinemans, beheerder namens Energiebedrijf Zaanstreek Waterland. Aangeboden aan het gemeentebestuur van Zaandam ter gelegenheid van het 40-jarige bestaan van het gasbedrijf. ZM-17600

S.I. Vet & Zn., Zilveren model van paltrokmolen 'De Wildeboer'. Geschonken door Paulien Kornet-Schipper en Marjon Paur-Schipper. ZM-17755

PETTE CACAO EN CHOCOLADE

Het Zaans Museum ontving een bijzondere schenking van Pette Cacao en Chocolade. Deze schenking behelst de privécollectie van mevrouw Marijke C. Pette. Haar overgrootvader Jan Pette Hz. (1829-1889) richtte in 1872 de

Affiche Pette Cacao en Chocolade door Willy Sluiter, 1914

Voorwerpen uit de schenking
van Marijke C. Pette

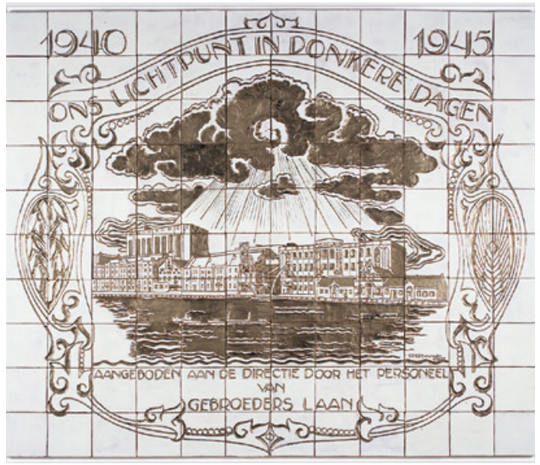

Tegeltableau 'Fabrieken van Gebroeders Laan 1940- 1945',
Goedewaagen en Willem Hendrik van Norden, ca 1945

Frank Dechering, Managing Director Lassie B.V. (rechts)
overhandigt het tegeltableau aan Jan Hovers

Cacao- en Chocoladefabriek Pette op. De schenking is van grote waarde omdat na het faillissement in 1937 weinig van deze bedrijfscollectie bewaard is gebleven. Marijke C. Pette deed onderzoek naar de geschiedenis van het familiebedrijf en verzamelde circa 300 voorwerpen, waaronder verpakkingsmateriaal en reclame-uitingen. Naar aanleiding van haar onderzoek verscheen in 2015 het boek *Pette Cacao en Chocolade. Een Zaans familiebedrijf in roerige tijden.* Marijke C. Pette heeft haar verzameling nagelaten aan het Zaans Museum. De schenking is door haar kinderen Marie-Anne Simons en Joost Simons overgedragen. ZM-19-1295

TEGELTABLEAU LASSIE

Het Zaans Museum ontving een prachtig tegeltableau van Lassie B.V. Het tegeltableau vertelt het bijzondere verhaal van een fabriek in oorlogstijd. De voorlopers van de huidige rijstfabriek Lassie, NV Mercurius en Gebroeders Laan kwamen tijdens de Tweede Wereldoorlog onder overheidstoezicht te staan. Het personeel kon aan het werk blijven, vanwege de productie van havermout en gort: belangrijke producten voor de Nederlandse voedselvoorziening. Als dank voor de goede zorg van het personeel tijdens de Tweede Wereldoorlog, kreeg de directie het tableau in 1945 aangeboden namens het personeel. Op het tableau is de iconische Lassiefabriek aan de Zaan te zien met daarboven de tekst: 'Lichtpunt in donkere dagen'.
De schenking van het tableau is onderdeel van een grotere schenking van Lassie B.V. Deze schenking vormde de afsluiting van het 125-jarig jubileum van Lassie dat in 2018 in samenwerking met het Zaans Museum werd gevierd. Het tableau hangt in de vaste presentatie van het Zaans Museum. ZM-17559 en ZM-17559

Brieven geschreven door Maarten van Tent
en Tinie Buter

LIEFDESBRIEVEN WILMS-VAN TENT

"Lieve.... Ik hoop eenmaal aan je kant te mogen staan en beiden verder het leven te leven zo het hoort. Verwijt je eigen nooit, dat je me heb laten gaan. Veel liefs en duizenden kussen van je innig liefhebbende Maarten" (Berlijn-Tegel, 30 december 1944)

Honderdduizenden Nederlanders werden tijdens de Tweede Wereldoorlog door de nazi's als dwangarbeider ingezet voor de Duitse oorlogsindustrie. Vele arbeiders stonden voor een groot dilemma: onderduiken of naar Duitsland? Eén van hen was Maarten van Tent, werkzaam bij de wapen- en munitiefabriek Artillerie-Inrichtingen op het Hembrugterrein in Zaandam. In 1942 vertrok hij met pijn in het hart naar Duitsland. Zijn grote liefde Tinie bleef achter. Via brieven hielden ze de hele oorlog innig contact.
Maarten en Tinie schreven 307 brieven en kaarten naar elkaar. Ze droomden van een leven samen en spaarden voor een uitzet. Om aan de censuur van de nazi's te ontsnappen, spraken Maarten en Tinie een ps-codetaal af. Zo betekende 'ps. Stuur mij wat sigaren' eigenlijk 'er zijn veel doden en gewonden' en met 'ps. Heb je je moeder nog gezien?' bedoelde Maarten dat hij ziek was. De brieven van Maarten en Tinie werden in juni door Marianna van Tent en Piet Wilms geschonken aan het Zaans Museum. ZM-19-1297

Portret van vermoedelijk Christina de Lange, toegeschreven aan A.H. van der Tak

BEKER SCHOOLPAD WORMERVEER

In 2018 schonken de erven van Lukas Fredrik Aten (1933-2017) en Adriana Aten-Steennis (1935-2017) een porseleinen bekertje met een dorpsgezicht van het Schoolpad te Wormerveer aan het Honig Breethuis. Het werd in juni aan het Zaans Museum overhandigd en ingevoerd in het registratiesysteem. Taps toelopend porseleinen beker met licht gevlekte gele glazuur met parelmoerglans. Op de beker staat in een cartouche een grijsgroen historisch prentje van het Schoolpad in Wormerveer met water. Langs de bovenrand bevindt zich een gouden bies. Op de bodem een kroontje. ZOV-09020

Beker met afbeelding van het Schoolpad te Wormerveer, twintigste eeuw

PORTRET VAN VROUW IN ZAANSE KLEDERDRACHT

Het bestuur van de ZOV kocht in 2019 een portret van een vrouw in Zaanse klederdracht. De geportretteerde is vermoedelijk Christina de Lange (26 mei 1810 - januari 1862). Het werk is ongesigneerd, maar wordt toegeschreven aan Adrianus Hendrikus van der Tak (1816-1897), die als portrettist regelmatig werkzaam was in de Zaanstreek. Het werk is in matige staat en wordt in 2020 gerestaureerd.

Het portret is tamelijk uniek is in zijn soort. In de collectie bevinden zich veel streekdrachtsieraden, maar weinig portretten waarop deze worden gedragen. De geportretteerde is gehuld in de Zaanse streekdracht. Om de hals draagt de jongedame een zogeheten ‘bootjesketting’ en een langer gouden collier. Haar hoofdtooi bestaat uit een witte ondermuts, kanten kap (muts), lokkenlint met krulletjes, gouden oorijzer, gouden voorhoofdsnaald, gouden zijnaalden en gouden kapspelden met granaten die bij het collier passen. Ze draagt een modieuze roze japon (jaren dertig) met enigszins verhoogde taille en schapenboutmouwen (manches à gigot). Ze draagt een kanten kraag. Het doek is op sommige plekken losgescheurd van het spieraam en bevat bovenaan twee in het oog springende scheuren. Toch vallen de beschadigingen binnen het portret mee. In gerestaureerde staat betekent het portret een aanwinst voor de presentatie van het Honig Breethuis, waarin het waarschijnlijk zal worden getoond in het slaapvertrek op de bovenverdieping in de onmiddellijke nabijheid van de kaptafel, het boudoirkistje en de vitrine met hoofdsieraden en een bootjesketting.

Toegeschreven aan A.H. van der Tak, portret van vermoedelijk Christina de Lange, olieverf op doek, Zaans Museum, circa 1835. ZOV-09021

EIKENHOUTEN HANDWEEFGETOUW

Mevrouw M.S. Smit heeft het Zaans Museum een eikenhouten handweefgetouw geschonken met bijbehorende documentatie. Het weefgetouw is gedateerd rond 1800. Deze weefgetouwen werden intensief gebruikt in de thuisweverij tot ongeveer 1900. Het handweefgetouw is in het Wevershuis op de Zaanse Schans geplaatst en in gebruik genomen door de wevers van het Zaans Museum. ZM-19-1298

Wevershuis Zaanse Schans weer een pronkstuk rijker

‘Deze mocht niet in de open haard belanden’

VERZILVERD MOLENTJE

Van M.J. van der Zedde-Brinkman: verzilverd molentje, prijs toneelvereniging ‘Hierna Beter’, Koog-Zaandijk, 1880-1930. ZM-17646

STEMPEL CACAO GROOTES

Van mevrouw Christine Klerk-Henkes: stempel Cacao Grootes. ZM-17519

Stempel Cacao Grootes

‘Leuk stukje nostalgie, heel herkenbare koekjes uit mijn jeugd’
- Marijke

Bruiklenen

INKOMEND LANGDURIG
Van FC Zaandam, zilveren model van een TBC-lighal gemaakt door de Firma S.I. Vet & Zn. B-19001

Van N.V. HVC, zilveren model van een sproeiwagen inclusief glazen stolp en stenen voetstuk. Gemaakt door zilversmid Firma S.I. Vet & Zn. ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Gemeentereiniging (1 april 1931). B-19002

Van de Doopsgezinde Gemeente van Koog en Zaandijk en Westzaan, diverse objecten in bruikleen sinds 1998, verlenging van bruikleen. B-19-0206

INKOMEND KORTDUREND
Ten behoeve van de tentoonstelling *Herman Heijenbrock - De fabriek als kathedraal* heeft het Zaans Museum van 11 oktober 2019 tot en met 2 februari 2020 11 werken in bruikleen gekregen:

Particuliere collectie, schilderij van Herman Heijenbrock, ‘Uitzicht op de Zaan, vanuit Lagedijk 56’, 1915. B-19-0197

De heer De Groen en mevrouw Van der Meer, pastelkrijt op papier van Herman Heijenbrock, ‘De fabriek van rijstpellerij Zwaardemaker’. B-19-0198

Particuliere collectie, pastelkrijt op papier van Herman Heijenbrock, ‘Rijstpellerij de Unie van Wessanen aan de Veerdijk, Wormer’, 1915. B-19-0199

Particuliere collectie, pastelkrijt op papier van Herman Heijenbrock, ‘Interieur van een oliefabriek’, 1915. B-19-0200

Vereniging De Zaansche Molen, drie pastels van Herman Heijenbrock, ‘Brand van molen De Grauwe Gans’ (1915, inv.nr. VZM005000056), ‘Interieur van een fabriek’ (inv.nr. VZM005000049) en ‘Interieur van een fabriek’ (inv.nr. VZM005000019). B-19-0201

Museum Helmond, twee pastels van Herman Heijenbrock, ‘Houtzagerij in Zaandam’ (circa 1940, inv.nr. 2001-255) en ‘Malen verfhout te Zaandam’ (1914-1948, inv.nr. 2000-006). B-19-0202

De heer R. Vreeman, twee pastels van Herman Heijenbrock, ‘Mijnwerker’ (1901) en ‘Interieur van de DEMKA fabriek’ (circa 1919). B-19-0203

OVERIG INKOMEND KORTDUREND
Van Toos Smit, een handgemaakt pietenpak, vervaardigd en gedragen ter gelegenheid van de Sinterklaasintocht op de Zaanse Schans in 2018. Bruikleen ten behoeve van de presentatie in de Verkade Experience.

UITGAAND LANGDURIG
Aan Museum Zaanse Tijd, Zaandam (sinds de jaren negentig), twee knipsels met spreuken, de passer van een molenmaker en een handplanetarium in blikken trommel. ZOV-04017, ZOV-04018, ZOV-01750, ZOV-01585

Aan het Rijtuigmuseum, Leek (sinds 1960), een West-Friese sjees van de familie Honig te Zaandijk. ZOV-03328

Aan het Molenmuseum, Koog aan de Zaan (sinds 1928), mooimakersgoed. ZOV-09023

UITGAAND KORTDUREND
Aan het Honig Breethuis, Zaandijk (beheerd door het Zaans Museum), een selectie van zeventiende- en achttiende-eeuws Chinees porselein uit de Collectie Jacob Honig Jsz. Jr., ten behoeve van de tentoonstelling ‘Chinees blauwwit uit Zaans bezit. Porselein uit de Collectie Jacob Honig Jsz. Jr.’, van 12 juli tot en met 13 oktober 2019. ZOV-01896; ZOV-01898.01; ZOV-01899.01; ZOV-01901; ZOV-01904.01; ZOV-01905.02; ZOV-01909; ZOV-01913; ZOV-01917; ZOV-01918.01; ZOV-01920.01; ZOV-01920.02; ZOV-01923.02; ZOV-01932; ZOV-01933; ZOV-01936.01; ZOV-01936.02; ZOV-01936.03; ZOV-01936.04; ZOV-01937.01; ZOV-01939.01; ZOV-01939.02; ZOV-01940; ZOV-01943; ZOV-01945; ZOV-01950.05; ZOV-01952; ZOV-01953; ZOV-01954; ZOV-01955; ZOV-01957; ZOV-01961.01; ZOV-01962.04; ZOV-01963; ZOV-01967.01; ZOV-03822; ZOV-03843; ZOV-03844; ZOV-04111

Aan het Molenmuseum, Koog aan de Zaan, ‘Schuilende koeien in de Oostzijderkerk te Zaandam’ (de watersnood van 1825) door Pieter Gerardus van Os en tegeltableau ter herinnering aan de watersnood van 1916, ten behoeve van de tentoonstelling Leven onder zeeniveau, 25 november 2018 tot en met 19 mei 2019. ZOV-08003, ZOV-08689 / B-18-0190

Aan Galerie Staphorsius, Willem Jansen, ‘Zicht op de Haven Zaandam’, 1953 (langdurige bruikleen van de heer mr. P.W. Middelhoven), ten behoeve van de tentoonstelling Zaens Skoon, 23 januari 2019 tot en met 20 april 2019. ZM-10766 / B-19-0191

Aan de Historische Vereniging Wormerveer, 3 maquettes, ten behoeve van de tentoonstelling Hofjes, paden, pakhuizen en sluizen, 20 maart 2019 tot en met 24 maart 2019. ZM-15529 / B-19-0194

Aan het Gemeentearchief Zaanstad, twee objecten over de Hembrug, ten behoeve van de tentoonstelling 150 jaar spoor in de Zaanstreek in de publiekshal in het Stadhuis, 13 november 2019 tot en met 17 februari 2020. ZM-17360, ZOV-05656 / B-19-0204

Aan het Gemeentearchief Zaanstad, diverse objecten uit de schenking van *Molenaar’s Kindermeel* (2018), ten behoeve van de tentoonstelling Molenaar’s Kindermeel in de publiekshal in het Stadhuis, 10 juli tot en met 13 september 2019. B-19-0207

Beeldaanvragen

Onderstaande instellingen en personen vroegen in 2019 afbeeldingen uit de collectie. Van elke uitgave ontvangt het Zaans Museum een presentexemplaar.

HONIG BREETHUIS
— Nieuwsbriefspecial Honig Breethuis 2019, gewijd aan de papierfabrikeurs en -redersfamilie Van der Ley. ZOV-01288 Portret van Trijn Jans Aijer, weduwe van Simon Adriaansz. van der Ley ZOV-02030.03 Blusemmertje A. van der Ley, Zaendyk

— Tentoonstellingsaffiche en flyer voor de presentatie Chinees blauwwit uit Zaans bezit ZOV-01967.01 Chinees porseleinen schaal

— Jubileumuitgave van het Honig Breethuis Willem Uppink (1767-1849), behangsel- en landschapsschilder door George Slieker ZOV-09007 Portret van een voornaam gezin door Willem Uppink, de nieuwe aanwinst voor de collectie, die al in 2018 was aangeschaft. ZOV-08200 Behangselschilderingen in het Honig Breethuis ZM-16357 Onderdelen van het tinnen servies met landschappen uit het bezit van de familie Van Wessem

‘It’s not just a collection of art and artefacts, it’s much more than that. With an interactive show taking you through the history of rise and fall of the Zaan region as one of the world’s leading trade hubs. You will also learn about the famous Dutch companies that originated from here, along with the production of cookies and chocolates.’
- Sinjana ’

‘A fun family experience! Worth a visit!’

- Yan, Nancy, Xukt and Mark, Philippines

‘Wij hadden niet gedacht dat het zó interessant zou zijn. Heel erg mooi. Onze complimenten.’

- Renato en Enrico, Italië.

MUSEUM ZAANSE TIJD
— Nieuwe presentatie Zaanse Meesters
ZOV-01318: Schilderij papiermolen ‘De Oude Voorn’ door Lourens Oomheijn, 1700-1730
ZOV-01225, ZOV-01226, ZOV-01228 Portretten door J. Thopas

RIJKSMUSEUM
— Promovendus Lizzie Marx ten behoeve van doctoraal onderzoek
ZOV-04008 Dubbelportret van Cornelis Gerritsz. de Lange (circa 1590-1664) en Floris Cornelisz. de Lange (1634-1714)

AWN-AFDELING ZAANSTREEK/WATERLAND EN OMSTREKEN
— Ten behoeve van een jubileumboek
ZOV-01889 boomstamgraf
ZOV-01876 Pingsdorf kogelpot
ZOV-04849 Beschilderde toogslee met verhaal van Claes Arisz Caeskoper of Caescoper

HISTORISCHE COMMISSIE ZAANSE SCHANS
— Ten behoeve van onderzoek door Pieter Koster
ZOV-05227 Sardammer Veerschip door Jacobus Pelgrom

DHR. D. VAN ORDEN
— Ten behoeve van privégebruik vanwege familiebanden
ZOV-07028 Portret Gerrit van Orden
ZOV-06044 Portret Gerrit van Orden Donker

BOOM UITGEVERIJ AMSTERDAM
— Ten behoeve van de omslag van het boek Eiland in de nevel, geschreven door Lodewijk Dros (juni 2019)
V-04213 Afbeelding door Cornelis Rol, de bandomslag van Texel, onderdeel van het Verkade-album van Jac. P. Thijsse

HUYGENS INSTITUUT VOOR NEDERLANDSE GESCHIEDENIS - KNAW
— Foto van het Czaar Peterhuisje. Remmelt Daalder ten behoeve van het artikel ‘Maritieme cultuur in de negentiende eeuw’ (deel 3) in Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland

MARGRIET - SANOMA MEDIA NETHERLANDS BV
— Ten behoeve van de Margriet Wandel & Fietsspecial (28 mei 2019)
V-05983, V-05987, V-05990, V-06007, V-06009, V-06017, V-06000

DE VOLKSKRANT
— Sander Groen ten behoeve van het artikel ‘Die beroemde ‘Blonde duinen van Jac. P. Thijsse zien er tegenwoordig heel anders uit’ (17 mei 2019)
V-05024, V-05029, V-05030, V-05041, V-05049, V-05052, V-05062, V-05069, V-05086, V-05091, V-05092, V-05128, V-05142, V-05158, V-05162, V-05163, V-05166, V-05168, V-05182, V-05187

MUSEUM OF HUMANITY
— Atse Kroes ten behoeve van een tekstbord over de Harderij (gebouw) Scans Ons Bedrijf februari 1954

STICHTING STV GEHEUGENVENSTER
— Ten behoeve van een tv-programma in verzorgingstehuizen in het thema Verkade. 95 foto’s uit de Verkade-collectie

YVO WITTE
— Ten behoeve van een verjaardagsgeschenk V-04213

HISTORISCHE VERENIGING KOOG-ZAANDIJK
— Ten behoeve van de tentoonstelling Van Lompen Tot Leesvoer
ZM-15378 Tegeltableau van de firma Klaas Schenk & Zonen
ZM-12156 Tegeltableau Zaanse witpapiermolen ‘De Herderin’ 1769

HISTORISCHE COMMISSIE ZAANSE SCHANS
— Piet Koster ten behoeve van onderzoek
ZOV-05227 Zaandammer Veerschip oftewel ‘Sardammer Veerschip’

UITGEVERIJ WAANDERS & DE KUNST
— Loes Visch ten behoeve van publicatie Winnifred de Vos, Pronck & Prael. Sits in Holland. ZOV-02283 Detail van een sitsen rok, ca. 1750

WBOOKS
— Robin Kramer ten behoeve van het boek Schilders langs de IJssel door Linda Barendse V-04480, V-04466, V-04450, V-04505, V-03093, V-04482

DEVENTER VERHAAL (MUSEUM DE WAAG EN SPEELGOED-MUSEUM DEVENTER)
— Petra van Boheemen ten behoeve van de tentoonstelling BLIK. Van conserven tot kunst (Museum De Waag, 13 oktober 2019 t/m 1 maart 2020) V-12304
H. Alberts Ten behoeve van reproductie (particulier) V-06347

GEEN BEELDAANVRAAG MAAR INFORMATIEVERZOEK
Het Italiaans-Duitse echtpaar Di Martino uit Frankrijk deed een verzoek om informatie over de beddenstokken in de ZOV-collectie en andere musea in verband met hun studie naar het gebruik van de beddenstok. Eerder deden zij onderzoek naar het strijken in Europa.

‘Very interesting and informative to learn about the Dutch innovations.’

- C.N., Canada

‘Dit is echt nostalgie. Zo veel bekende producten.’

- John en Yvonne, Hilversum

Beheer en behoud

De volgende objecten zijn gerestaureerd en presentabel gemaakt:
— Herman Heijenbrock, ‘Zicht op de Achterzaan’ pastelkrijt op papier, na 1915. Ingekomen via particuliere schenking. Restauratie uitgevoerd door Nico Lingbeek, vof Papierrestaurator. ZM-17727

— Tegeltableau Lassie, ingekomen schenking Lassie B.V. Restauratie uitgevoerd door Bodill Lamain, restaurator Keramiek en Steen in samenwerking met Brinkman en Kuiper, Art Handling & Exhibition Support (ophangsysteem). Het tableau hangt in de vaste opstelling. ZM-17559

— Herinneringstableau ‘125-jarig bestaan De Wed. Stadlander en Middelhoven’, ingekomen bruikleen. Restauratie uitgevoerd door Bodill Lamain, restaurator Keramiek en Steen. Het tableau hangt in de vaste opstelling. B-18-0180

Honig Breethuis

SAMENWERKING
De schouw met het nieuwe bestuur van de ZOV bij het Zaans Museum vond plaats op 18 maart 2019. In 2019 vond er wederom regelmatig overleg plaats over de museale presentaties, de behoud- en beheerstaken en restauraties van het Honig Breethuis.

‘Ik moet als opa hier 1× in de maand met mijn kleinzoon naar toe. Dat zegt genoeg!’

BEHEER EN BEHOUD
Per 1 juli is er een assistent beheer en behoud aangesteld die zich bezighoudt met preventieve conservering van de collectie in het Honig Breethuis. Voor het jubileumweekend ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van het Honig Breethuis van 1 tot en met 3 november is het koper in het Honig Breethuis gepoetst door de vrijwilligers.

TENTOONSTELLING PORSELEIN
Voor de tentoonstelling Chinees blauwwit uit Zaans bezit zijn 39 stuks porselein uit het depot van het Zaans Museum beschikbaar gesteld. Naast het beschikbaar stellen van de objecten heeft het Zaans Museum ook geadviseerd in de wijze van tentoonstellen en de veiligheid.

PRESENTATIE ZILVERKAST
Er is een nieuwe presentatie gemaakt in de zilverkast op de eerste etage van het Honig Breethuis. De zilveren miniaturen die in 2018 zijn gereinigd en geconserveerd door restaurator Michiel Langeveld zijn toegevoegd. Tevens is er een aantal stukken op basis van datering naar het depot van het Zaans Museum gegaan.

Samenwerkingsverbanden op collectiegebied

ZAANSE FASHION CHALLENGE
Op zaterdag 31 augustus 2019 vond de tweede Zaanse Fashion Challenge plaats in het centrum van Zaandam; een ontwerpwedstrijd voor modemakers uit de Zaanstreek. Het thema voor de wedstrijd was oude Zaanse ambachten. De kick-off van de Fashion Challenge vond in de eerste week van januari plaats in het Zaans Museum en het Wevershuis waar de deelnemers kennis maakten met de ambachten en de Zaanse textielcollectie van het Zaans Museum. De deelnemers werden begeleid door docenten van Atelier Tanade, Modevakschool New Style en couturier Astrid van der Linden.

Tanja Nijboer bij haar creatie in het Zaans Museum

Het ontwerp moest aan de volgende criteria voldoen:
— Geïnspireerd zijn op de oude Zaanse ambachten
— Duurzaamheid in materiaalgebruik en/of productiemethodes
— Vertaald naar de mode van nu

Er waren twee prijzen te winnen: een juryprijs en een publieksprijs. De jury werd gevormd door modeontwerpster Henny Maud, Inge Bosman van de Zaanse Kaper en Hester Wandel van het Zaans Museum. Zij reikten de juryprijs uit aan Tanja Nijboer, die een jurk had gemaakt van oude surfzeilen met metalen banden als baleinen. In veel ontwerpen waren verwijzingen verwerkt naar de kostuumcollectie van het Zaans Museum en de ambachten van het kuipen en zeildoek weven. De winnares kreeg een presentatie in het Zaans Museum, die op 10 september werd geopend. De presentatie van de winnares van de eerste Zaanse Fashion Challenge, Klaske Duin, was in januari 2019 te zien in het Zaans Museum.

ZAANSE GONDEL
In opdracht van Stichting Monet in Zaandam hebben studenten Nick van Stralen en Timo Kruk van het Hout- en Meubileringcollege in Amsterdam voor hun afstudeerproject een Zaanse gondel nagebouwd. Zij werden bij de bouw geïnspireerd door een scheepje dat te zien is op een Zaans schilderij van Claude Monet. Het Zaans Museum heeft het zeildoek voor de gondel geleverd. Met Willem en Kees Hos, die de bouwers begeleidden, werd besproken hoeveel doek er geleverd zou moeten worden. Op 20 juni leverden Mandy Ploeger en enkele vrijwillige wevers de eerste vier rollen zelf geweven zeildoek af bij Timo en Nick. De mast voor de gondel is geleverd door houtzaagmolen het Jonge Schaap en ook met andere Zaanse bedrijven zorgden de bouwers voor een mooie Zaanse samenwerking. Op 8 oktober, de dag dat Monet 148 jaar geleden de Zaanstreek verliet werd de Zaanse gondel te water gelaten en gedoopt in de Zaan bij het Monet Atelier. Het fokzeil werd gehesen, dat zeilmaker Kees Hos op ambachtelijke wijze met de hand van het Zaanse zeildoek had gemaakt. De gondel werd ten doop gehouden door Roya Hamming, de vrouw van Jan Hamming, burgemeester van Zaanstad, waarna Nick en Timo het de naam gaven ‘Gebroeders Hos’. Directeur Jan Hovers sprak tijdens de doopbijeenkomst zijn dank en waardering uit voor alle passie en ambachtelijkheid die vanuit beide instellingen samen waren gekomen in dit prachtige resultaat.

Educatie

DOELSTELLING EN WAARDERING
De educatieve programma’s van het Zaans Museum hebben als doel om jonge Zaankanters te verbinden met ‘hun’ geschiedenis en cultuur. De programma’s gaan uit van de belevingswereld van kinderen en jongeren en sluiten aan bij de kerndoelen van het onderwijs en stimuleren de ontwikkeling van 21e-eeuwse vaardigheden. Al onze programma’s zijn interactief van karakter. Voor kinderen uit het primair en voortgezet onderwijs streeft het Zaans Museum ernaar dat zij:
— zich openstellen voor ontmoetingen met het ‘onbekende’;
— nieuwe, betekenisvolle ervaringen opdoen;
— basiskennis opdoen over de geschiedenis en cultuur van de Zaanstreek;
— de opgedane ervaringen en kennis betrekken op hun eigen leven;
— plezier beleven aan het museumbezoek.

De leerlingen worden tijdens het museumbezoek begeleid door vrijwillige museumdocenten met veel ervaring in het educatieve veld. Mede dankzij hun inzet worden de schoolprogramma’s hoog gewaardeerd met een 8,7 gemiddeld op een schaal van 10.

Doop Zaanse Gondel bij Monet Atelier

‘Mooi werk geleverd! Het was leuk om de eerste pilot mee te draaien met één van onze brugklassen. Ik ben in ieder geval enthousiast.’

– docent geschiedenis, Trias Krommenie

FLUXUS - CULTUURMENU ZAANSTREEK
Het grootste deel van onze educatieve programma’s wordt geboekt via het Cultuurmenu Zaanstreek. Dit is een samenwerkingsproject van het Zaans primair onderwijs en verschillende aanbieders van activiteiten op het gebied van erfgoed, kunst en media; de coördinatie ligt bij FluXus, centrum voor de kunsten Zaanstad. Onze educator Janneke Francissen heeft zitting in de Erfgoedcommissie. Deze beoordeelt of nieuwe programma’s gericht op erfgoededucatie in het Cultuurmenu worden opgenomen en bewaakt de kwaliteit van de programma’s die al onderdeel zijn van het menu.

LESPAKKET #MIJNZAANSTREEK
Dankzij subsidie van de Rabobank Zaanstreek kon het Zaans Museum in 2019 het lespakket #MijnZaanstreek ontwikkelen. #MijnZaanstreek is een lessenserie waarbij leerlingen aan de hand van een werkboek stapsgewijs tot een tentoonstellingsconcept, de inhoud en het ontwerp komen. Aan de hand van een werkboek met opdrachten, filmpjes en een maquette om me te bouwen, ontwikkelen ze een tentoonstelling over hun eigen leefomgeving, de Zaanstreek. Het lespakket werd ontwikkeld in samenwerking met Astrid Poot.

Lancering van #MijnZaanstreek aan de plusklas van basisschool De Piramide

SAMENWERKING MET MOLENMUSEUM
Eind 2018 initieerde de educator van het Zaans Museum een samenwerking met het Molenmuseum. Het in 2018 gelanceerde schoolprogramma voor groep 5 t/m 8 op de Zaanse Schans is als resultaat hiervan uitgebreid met een bezoek aan houtzaagmolen het Jonge Schaap. In het voorjaar van 2019 is het vernieuwde schoolprogramma Tijdreis 1850: arbeiders & molenaars getest met leerlingen van de Kernschool in Zaandam. Vanaf 1 september 2019 is het te boeken voor schoolklassen. Het programma wordt in schooljaar 2020-2021 gecontinueerd.
In september 2019 werd het lespakket gelanceerd op basisschool De Piramide. Directeur Jan Hovers en Hoofd Museale Zaken Martine Verstraete overhandigden het pakket aan de plusklas van De Piramide.

HISTORY HACKERS
In 2019 is het schoolprogramma History Hackers verder doorontwikkeld en gelanceerd. Het schoolprogramma is uitvoerig getest met leerlingen, medewerkers van het Zaans Museum en tijdens de playgrounds Ludodididactiek op de HKU in Utrecht. Vanaf 1 september 2019 is het programma te boeken voor schoolklassen.

TRAININGEN
De educator heeft in 2019 diverse trainingen verzorgd voor medewerkers, museumdocenten en vrijwilligers. Deze waren gekoppeld aan de museumlocaties, de nieuwe lesprogramma’s en de uitvoering van het Verkadekinderfeestje. In de zomer van 2019 is een nieuw gidsenhandboek opgeleverd voor de gidsen op de Zaanse Schans. Aansluitend is een nieuwe groep gidsen geworven en getraind.
Daarnaast zijn de museumdocenten getraind om activiteiten in de schoolvakanties te kunnen verzorgen. Van een training tekenen en schilderen voor de Zaanse Zomerworkshops, een training voor de activiteiten in het ‘Proeflab’ in de herfstvakantie tot een opfristraining linosnijden voor de workshop in de kerstvakantie.

CONTINUERING ONDERWIJSPROGRAMMA’S
De onderwijsprogramma’s die in 2018 zijn ontwikkeld of in dat jaar een opfrisbeurt kregen zijn in 2019 gecontinueerd: Nijvere Neeltje (groep 1 & 2), Typisch Zaans (groep 3 & 4), De Zaanstreek Maakt Het! (groep 5 t/m 8), Monet in de Zaanstreek (groep 5 t/m 8), Verkade Experience (groep 7 & 8) en In de voetsporen van tsaar Peter (groep 5 t/m 8). De schoolprogramma’s op de Zaanse Schans zijn eveneens gecontinueerd: Tijdreis 1850: vissers (groep 1 & 2), Tijdreis 1850: wevers & vissers (groep 3 & 4) en Tijdreis 1850: arbeiders & molenaars (groep 5 t/m 8).

‘Wij hadden een ontzettend leuk feestje bij jullie in het museum. De kinderen raakten niet uitgepraat over wat ze allemaal gezien en gedaan hadden. Echt fantastisch!’

Diverse educatieve activiteiten

MUSEUMJEUGDUNIVERSITEIT
Het Zaans Museum programmeert vier colleges voor nieuwsgierige kinderen van 8 t/m 12 jaar. Experts vertelden over walvisvaart, chocolade en duurzaamheid, de Tweede Wereldoorlog en het ambacht zeildoek weven. Twintig kinderen namen deel.

HANDLETTERING WORKSHOP BRIEF MONET
Het Zaans Museum presenteerde in mei 2019 een nieuwe aanwinst: een brief die Claude Monet op de dag van zijn aankomst in Zaandam schreef aan Camille Pissarro. Onderdeel van de presentatie was een handlettering-workshop met Lizemijn Libgott.

PROJECTEN MET HET ST. MICHAEL COLLEGE
In maart organiseerden de leerlingen van 4VWOxtra van het St. Michael College hun eigen evenement in het Zaans Museum: #MyMuseumNight. De programmering, marketing en catering, alles werd door de leerlingen zelf verzorgd. Ook gaven de leerlingen zelf rondleidingen tijdens hun avond. In de voorbereiding daarvoor organiseerde het Zaans Museum een rondleidtraining voor de leerlingen. De training werd gegeven door de Blikopeners van het Stedelijk Museum Amsterdam.
Tijdens de jaarlijkse projectdag bedacht V3x nieuwe manieren waarop het Zaans Museum jongeren naar het museum kan trekken.
Eind november kwamen er leerlingen uit Italië, Spanje, Griekenland en Frankrijk naar het Michael College voor een uitwisselingsproject. Daarbij mocht een bezoek aan het Zaans Museum en de Zaanse Schans niet ontbreken. Acht leerlingen van verschillende VWO-extra klassen van het Michael College hebben in het museum een spoedcursus rondleiden gevolgd om vervolgens de uitwisselingsstudenten te kunnen rondleiden.

‘Dank voor alle goede zorgen. Het was een intensieve, maar mooie uitwisselingsweek. De leerlingen hebben een mooie impressie gekregen van de Zaanse Schans en het Zaans Museum en ons cultureel erfgoed.’

-Dennis Jurhill, St. Michael College

Overig

ICC-CURSUS
Het Zaans Museum nam deel aan een training voor Interne Cultuur Coördinatoren in Castricum. Acht aankomend Cultuur Coördinatoren uit Noord-Holland deden mee aan deze cursus. Het Zaans Museum presenteerde haar educatieve aanbod.

PLEINC EDUCATORENOVERLEG
Het Zaans Museum was gastheer voor het tweejaarlijkse educatorenoverleg van PleinC. Educatoren van musea in Noord-Holland komen twee keer per jaar bijeen om actuele onderwerpen uit het werkveld te bespreken en van elkaar te leren.

KENNISCAFÉ LKCA CREATIVITEIT IN HET TECHNISCH MBO
Het Zaans Museum was aanwezig bij een netwerkbijeenkomst van het LKCA met technische MBO-opleidingen. Doel was het opdoen van contacten en het nagaan of het Zaans Museum structureel kan gaan samenwerken met een MBO-opleiding uit de buurt.

POPCORN ONDERWIJSFESTIVAL
Op 20 maart was het Zaans Museum met een informatiestand aanwezig op het Popcorn Onderwijsfestival in Haarlem.

PRESENTATIE FLUXUS CULTUURMENU ZAANSTREEK
Het Zaans Museum was met een stand aanwezig op de informatiemarkt bij de presentatie van het Cultuurmenu Zaanstreek.

CONGRES CULTUUREDUCATIE MOCCA
Tijdens het jaarlijkse congres cultuureducatie van MOCCA, expertisecentrum cultuuronderwijs, was het Zaans Museum vertegenwoordigd op de informatiemarkt.

Participatie

Om de betekenis van de Zaanse cultuur te kunnen onderzoeken en duiden, is verbinding met de bewoners van de streek essentieel. Het zijn de gewoonten, herinneringen, reflecties en verhalen van de Zaankanters waardoor deze cultuur wordt gevormd. Het Zaans Museum streeft ernaar een museum te zijn waarin Zaankanters zich welkom voelen, zichzelf herkennen, actief bijdragen aan het verzamelen van objecten, het vertellen van verhalen en het overdragen van gewoonten, ambachten en tradities. De komende jaren werkt het Zaans Museum aan het tot stand brengen en versterken van betekenisvolle verbindingen tussen het museum en bewoners van de streek. In 2019 kreeg participatie de volgende invulling:

VERHALENBANK
De Zaanse Verhalenbank is een online platform waar verhalen bij elkaar komen van en voor Zaankanters over de Zaanstreek. Grote verhalen en kleine verhalen over leven, wonen, werken in de Zaanstreek. Zowel herinneringen uit eigen ervaring als verhalen van familie en vrienden worden opgetekend door verhalenhalers die als vrijwilliger verbonden zijn aan het project.

In 2019 zijn er 119 verhalen opgetekend door de verhalenhalers van het Zaans Museum. Dat betekent dat er 119 gesprekken hebben plaatsgevonden tussen verhalenvertellers en verhalenhalers. De verhalen zijn op de website door bijna 9000 mensen gelezen.

50 JAAR ARBEIDSMIGRATIE, ZAANSE VERHALEN
Het was in 2019 precies 50 jaar geleden dat Nederland en Marokko het wervingsverdrag ondertekenden waarmee de komst van Marokkaanse arbeidsmigranten naar Nederland officieel werd gereguleerd. De bijzondere verhalen van de migranten die zich in de Zaanstreek vestigden zijn opgetekend door verhalenhalers van de Zaanse Verhalenbank en werden op zondag 30 juni feestelijk gepresenteerd in het Zaans Museum en onthult door Mohammed Maoutaoukel, consul-generaal Koninkrijk Marokko en Natascha Groothuismink, wethouder gemeente Zaanstad. Er werd een aantal mensen in het zonnetje gezet die veel hebben betekend voor de Marokkaanse gemeenschap in de Zaanstreek. Met name vrouwen van de eerste generatie die over het algemeen weinig aan bod komen kregen nu het podium. Oud-hoofddocent Migratiegeschiedenis Herman Obdeijn van de Universiteit van Leiden gaf een lezing; Mohcine Norch zorgde voor de muzikale omlijsting. De bijzondere middag met mooie ontmoetingen, muziek en verbondenheid organiseerde het Zaans Museum in samenwerking met Stichting EuroMarocNed.

Bijeenkomst 50 jaar arbeidsmigratie in Zaans Museum

‘I loved it! People are soooo nice here. Thanks!’

ZAANSE POPHISTORIE LIVE
De Zaanse pophistorie leeft!, Gemeentearchief Zaanstad, de Vereniging Zaans Erfgoed, het Zaans Museum, Filmtheater De Fabriek en Café Fabriek organiseerden samen in 2019 twee avonden geheel gewijd aan de Zaanse pophistorie in de jaren ‘70 en ‘80. De programmering van de avonden was divers: talkshows met coryfeeën, filmvertoningen en muziek. De verhalenhalers van het Zaans Museum gingen met Zaankanters in gesprek over hun muzikale herinneringen aan de jaren zestig; deze verhalen zijn gepubliceerd op de Verhalenbank op de website van het Zaans Museum.

Czaar Peterhuisje

Dit jaar stond voor het Czaar Peterhuisje in het teken van voortzetting en uitbreiding van internationale samenwerkingen en het onder de aandacht brengen van de bijzondere geschiedenis van het wereldberoemde huisje bij een breed publiek.

VIRTUAL REALITY APP ‘ZAANDAM ANNO 1725’
Al 300 jaar trekt de Zaanstreek toeristen van over de hele wereld. Tsaar Peter de Grote was één van de eersten die Zaandam bezocht. Hij verbleef er acht dagen om het vak van scheepstimmerman te leren. Hoe zag de Zaanstreek eruit in de tijd van Peter de Grote? Er waren meer dan 730 windmolens, tientallen grote houten pakhuizen en er waren meerdere scheepswerven. Tegenwoordig is het Czaar Peterhuisje een van de weinige fysieke plekken die ons nog herinneren aan het beroemde Zaanse maritieme verleden.

Samen met gemeentelijk archeoloog Piet Kleij ontwikkelde erfgoedbureau The missing Link in opdracht van het Zaans Museum en de gemeente Zaanstad de virtual reality app ‘Zaandam anno 1725’. Deze app brengt het maritieme verleden van de Zaanstreek tot leven. De bezoekers ervaren de transformatie die Zaandam in 300 jaar heeft ondergaan.

Natasja Groothuismink, wethouder erfgoed bij gemeente Zaanstad, onthulde de app op donderdag 14 maart 2019: ‘Ik ben erg blij met deze app. Het geeft de Zaandammers, de Zaankanters en de bezoekers een idee van hoe

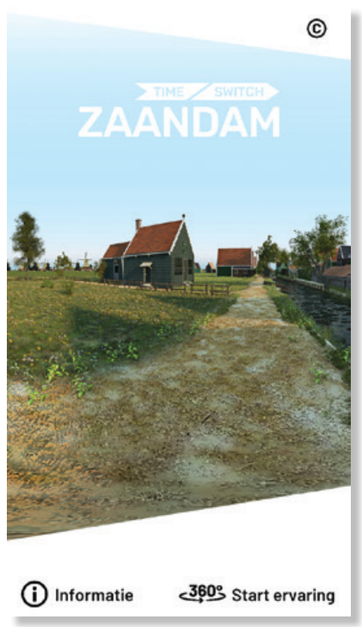

Zaandam er vroeger uitzag en hopelijk vergroot hij zo de waardering voor de oude gebouwen die er nu nog steeds staan. Want het streven van de gemeente om het Zaanse erfgoed te behouden, heeft alleen zin wanneer de mensen ook het belang daar van inzien.’ Ook archeoloog Piet Kleij was verheugd met het resultaat: ‘Veel van de geschiedenis is verloren gegaan, van de vermaarde Zaanse scheepsbouw zie je bijna niets meer terug. Met de app komt het verleden weer een stuk dichterbij.’

Wethouder Natasja Groothuismink tijdens lancering virtual reality app ‘Zaandam anno 1725’

De app ‘Zaandam anno 1725’ is dagelijks te zien in het Czaar Peterhuisje of is te downloaden via de app store voor iOS en Android.

OPERA: ‘DE ONTMASKERING VAN PETER DE GROTE’
Op 16 februari speelde BarokOpera De ontmaskering van Peter de Grote in het Zaantheater. In deze mozaïekvoorstelling, samengesteld uit drie korte komische opera’s, stond de grillige figuur van Peter de Grote en zijn theatrale leven centraal. Een muziektheaterspektakel vol spraakverwarringen, verkleedpartijtjes, geschiedenis, en muzikale hoogstandjes op authentieke instrumenten. In aanloop naar de voorstelling werden Zaankanters opgeroepen om mee te zingen in deze opera. Ter inspiratie brachten de deelnemers een bezoek aan het Czaar Peterhuisje.

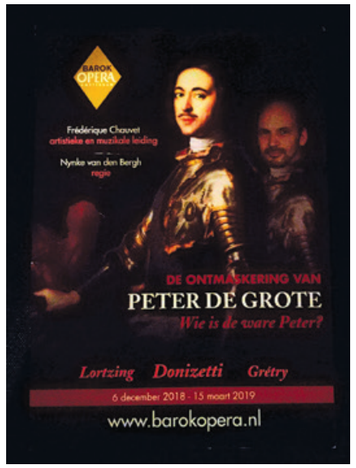

Om de band tussen Zaandam en de tsaar te vieren, organiseerden het Zaantheater en het Zaans Museum het Peter de Grote-arrangement. Dit bestond uit een rondleiding in het Czaar Peterhuisje door conservator Farida Guseynova, een 17e-eeuws Russisch buffet in de foyer van het Zaantheater (inclusief introductie op Russische tradities en gewoontes aan tafel door de conservator van het Czaar Peterhuisje) en de voorstelling De Ontmaskering van Peter de Grote. De voorstelling was een samenwerking met De Nationale Opera.

Jan Hovers ontvangt Vsevolod Timofeev, directeur Kolomenskoye Museum. Conservator Farida Guseynova geeft hem aansluitend een rondleiding door het Czaar Peterhuisje

BEZOEK VSEVOLOD TIMOFEEV, KOLOMENSKOYE MUSEUM
Op het terrein van het Kolomenskoye Museum, het openluchtmuseum in Moskou, staat een replica van het Czaar Peterhuisje in Zaandam. Deze replica is ter gelegenheid van het vriendschapsjaar tussen Rusland en Nederland in 2013 door het Nederlandse ministerie van Defensie gerealiseerd in samenwerking met het Kolomenskoye Museum en het Zaans Museum. Op 3 juli 2019 bracht Vsevolod Timofeev, directeur van het Kolomenskoye Museum, een werkbezoek aan het Zaans Museum om de samenwerking tussen beide musea te bestendigen en te verdiepen. Timofeev werd door directeur Jan Hovers, adjunct-directeur Marije Kool en conservator Farida Guseynova rondgeleid in het Zaans Museum en het Czaar Peterhuisje. Tijdens een aansluitende lunch werd door wederzijdse partijen de ambitie uitgesproken om gezamenlijk een Tsaar Peter-tentoonstelling te organiseren in 2022.

ONLINE EXPOSITIE STAATS HISTORISCH MUSEUM
In 2019 werd in het Staats Historisch Museum op het Rode Plein in Moskou de online versie van de tentoonstelling Russia and The Netherlands.The space of interaction gepresenteerd. Deze tentoonstelling werd door het Staats Historisch Museum in 2013 georganiseerd tijdens de viering van 400 jaar Nederlands-Russische betrekkingen. Na afloop van deze tentoonstelling zijn de Nederlandse Ambassade in Moskou en het Staats Historisch Museum in samenwerking met het Zaans Museum gestart om hiervan een virtuele tentoonstelling te maken. In 2019 is het project succesvol afgerond en permanent te bezichtigen in het Staats Historisch Museum. De informatie en de afbeeldingen van het Czaar Peterhuisje in Zaandam maken deel uit van deze tentoonstelling.

DIGITALISERING ARCHIEF
In 2019 werd het archief van het Czaar Peterhuisje gedigitaliseerd. De grote verzameling archiefstukken die conservator Farida Guseynova gedurende vijftien jaar heeft verzameld, zijn met behulp van een stagiaire verwerkt. Dit heeft geresulteerd in een prachtig chronologisch overzicht van gebeurtenissen in en rondom het Czaar Peterhuisje. Naast het historisch overzicht is ook het systeem om referenties van objecten beter te beheren aangepast. Alle gegevens zijn ingevoerd in het collectiemanagementsysteem Adlib.

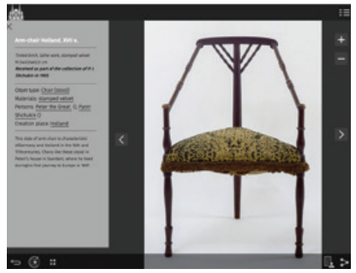

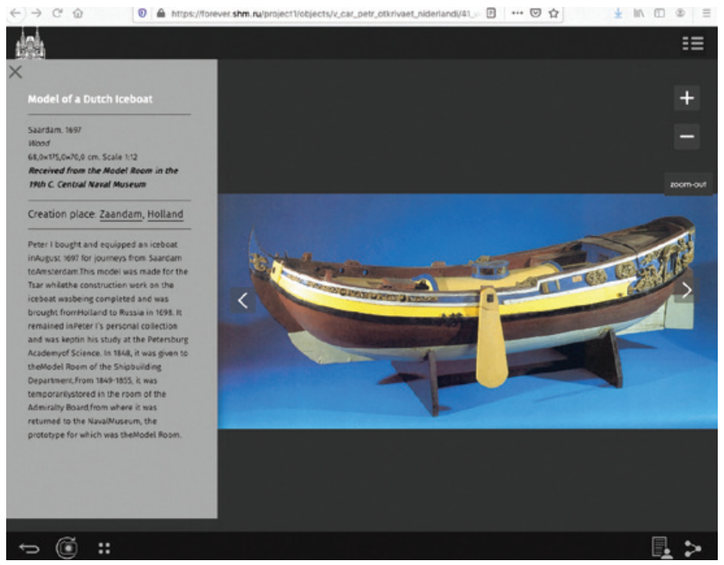

Hembrug Museum

In 2019 werd in opdracht van het Zaans Museum een bijzondere wandelroute voor het Hembrugterrein ontwikkeld. Illustrator Jan Rothuizen maakte in opdracht een plattegrond van het terrein waarin zowel gebouwen die er nu staan als gebouwen die er vroeger stonden, werden ingetekend. Bij zes locaties verspreid op de kaart, maakte radiomaker Stef Visjager audioverhalen waarin oud-medewerkers te horen zijn. De wandeling met kaart en audioverhalen zal in 2020 worden toegevoegd aan de Hembrug arrangementen. In 2019 is gestart met het geven van rondleidingen over de geschiedenis van het Hembrugterrein en de voormalige Zaanse wapen- en munitiefabriek. Onze vrijwilligers waaronder veel oud-medewerkers van Eurometaal, de laatste munitiefabriek van het terrein, stelden wederom alles in het werk om de geschiedenis levend te houden. Ook werkten ze mee aan het verbeteren van de faciliteiten in de wachtruimte voor rondleiders. Deze wachtruimte is tevens in gebruik genomen als flexwerkplek door de junior conservator Hembrug, die hier nu wekelijks te vinden is.

‘We hadden gisteren een mooie rondleiding! Erg leuk dat het een oud-medewerker was en we boften met het mooie weer!’

Rondleiding over Hembrugterrein

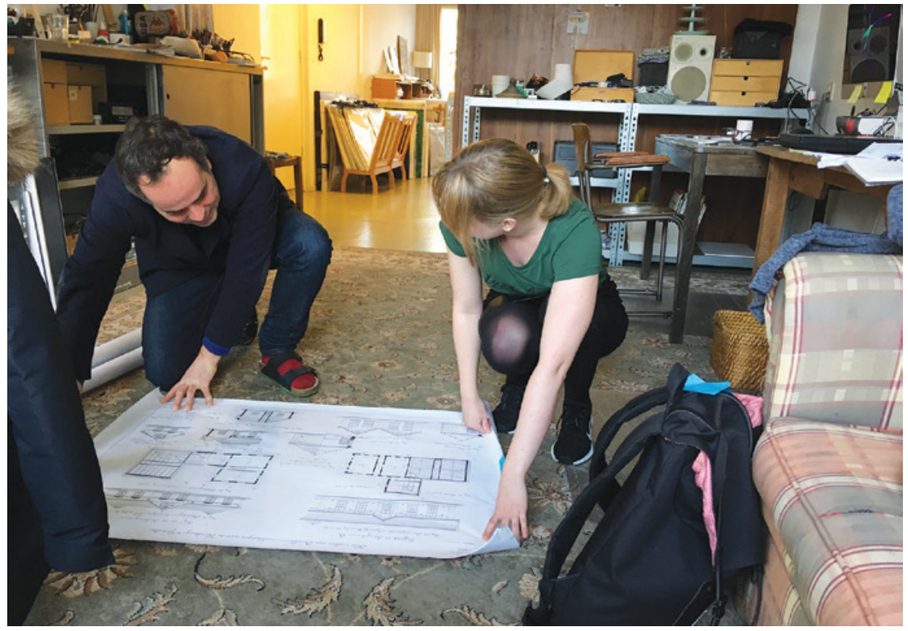

Illustrator Jan Rothuizen met junior conservator Daphne Stechweij gebogen over kaarten van het Hembrugterrein tijdens een atelierbezoek.

PUBLIEKSZAKEN

Bezoekcijfers 2019

In 2019 verbrak het Zaans Museum voor het vierde jaar op rij het bezoekersrecord met 200.022 bezoekers. Waarmee het museum de Zaanstreek de afgelopen jaren op de museumkaart van Nederland heeft gezet. Een breed scala aan publieksactiviteiten, tentoonstellingen en educatieve programma's droegen eraan bij dat het museum gedurende het gehele jaar levendig, toegankelijk en zichtbaar was. Op 18 december was de jarige Noor de 195.000ste bezoeker van het Zaans Museum. Haar verjaardagsfeestje, dat ze in het museum vierde, werd er extra feestelijk door.

BEZOEKERSAANTAL PER LOCATIE

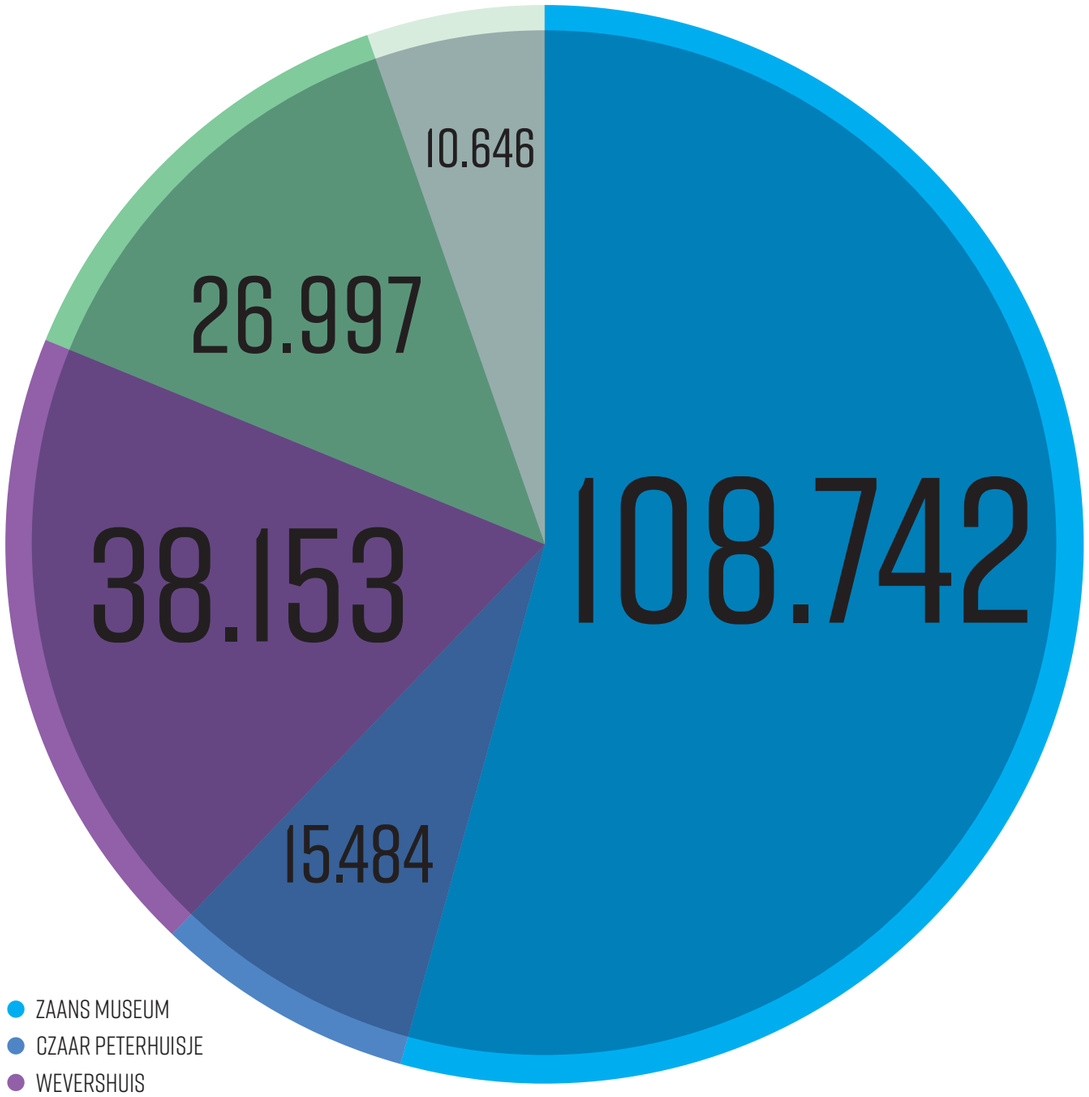

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS 200.022+

ZAANS MUSEUM
Het Zaans Museum ontving 108.742 bezoekers, het Wevershuis 38.153, de Kuiperij 26.997 en het Jisperhuisje 10.646 bezoekers.

BEZOEKERSAANTAL ZAANS MUSEUM

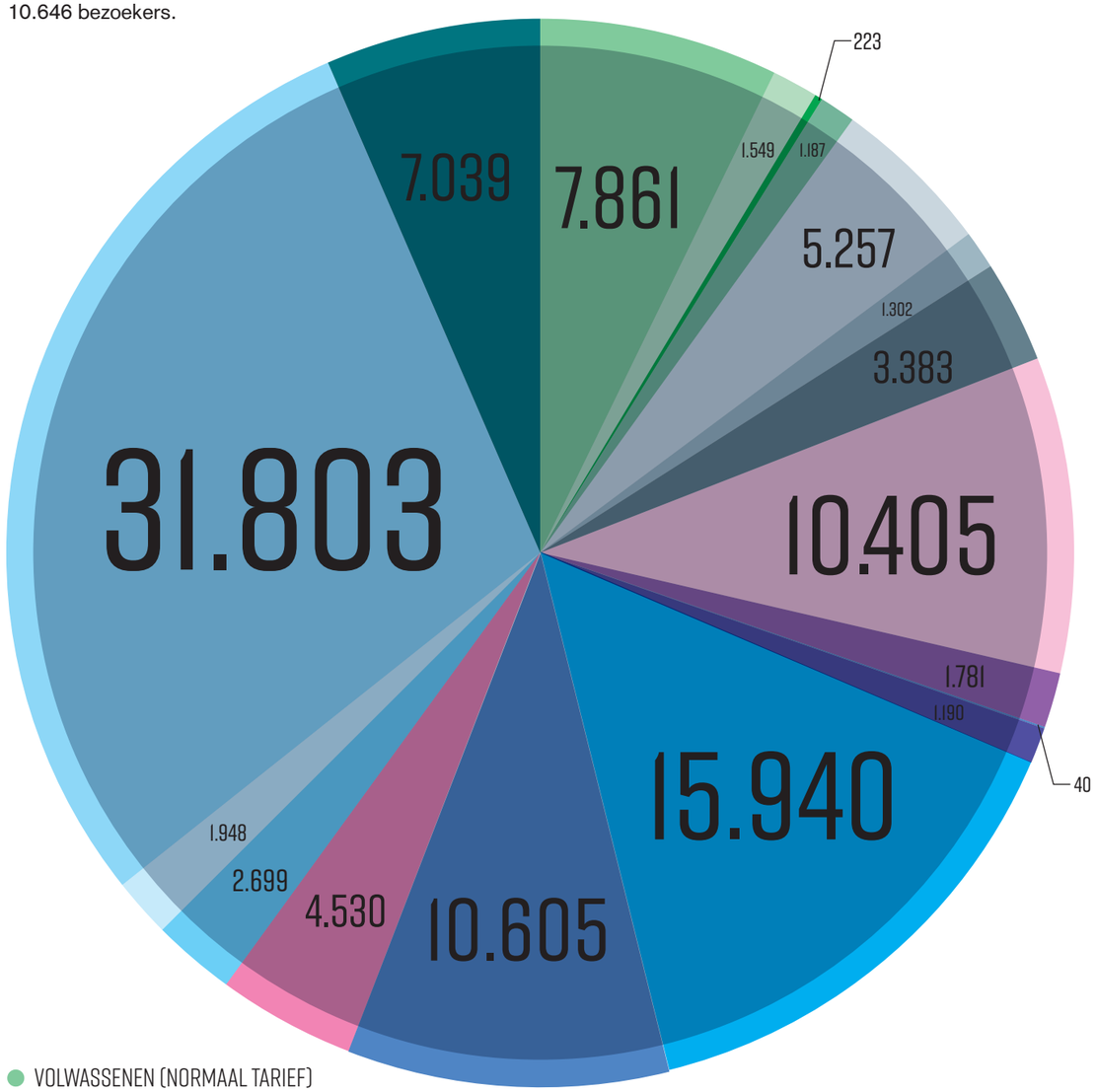

- VOLWASSENEN (NORMAAL TARIEF)
- 65+
- VRIENDEN
- T/M 3 JAAR
- 4 T/M 17 JAAR
- CJP STUDENT
- VRIJ ENTREE
- ENTREE KORTINGSACTIES
- BANKGIRO LOTERIJ
- VERENIGING REMBRANDT
- HOLLAND PAS
- I AMSTERDAM CITY CARD
- MUSEUMKAART VOLWASSENEN
- MUSEUMKAART JUNIOR
- SCHOOLBEZOEK
- GROEPSBEZOEK
- ZAANSE SCHANS CARD VOLWASSENEN
- ZAANSE SCHANS CARD KINDEREN

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS 108.742+

WEVERSHUIS

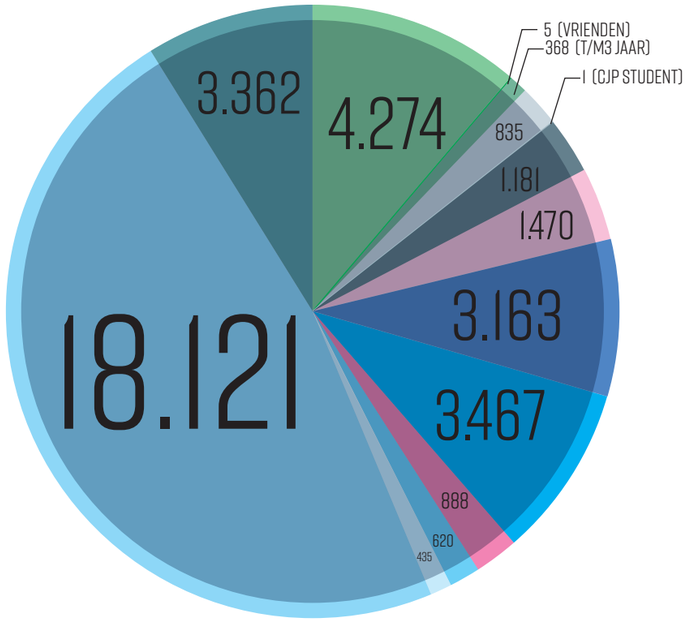

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS 38.153

- VOLWASSENEN (NORMAAL TARIEF)
- 65+
- VRIENDEN
- T/M 3 JAAR
- 4 T/M 17 JAAR
- CJP STUDENT
- VRIJ ENTREE
- ENTREE KORTINGSACTIES
- VERENIGING REMBRANDT
- HOLLAND PAS
- I AMSTERDAM CITY CARD
- MUSEUMKAART VOLWASSENEN
- MUSEUMKAART JUNIOR
- SCHOOLBEZOEK
- GROEPSBEZOEK
- ZAANSE SCHANS CARD VOLWASSENEN
- ZAANSE SCHANS CARD KINDEREN

JISPERHUISJE

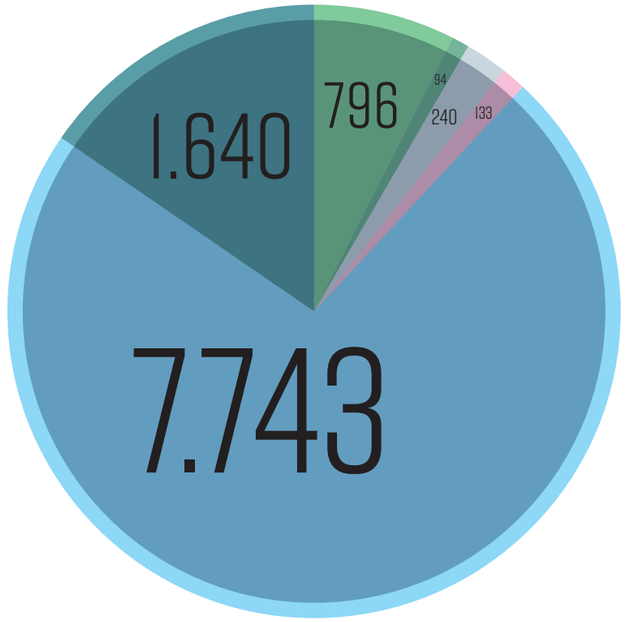

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS 10.646

KUIPERIJ

- VOLWASSENEN (NORMAAL TARIEF)
- 65+
- VRIENDEN
- T/M 3 JAAR
- 4 T/M 17 JAAR
- CJP STUDENT
- VRIJ ENTREE
- ENTREE KORTINGSACTIES
- VERENIGING REMBRANDT
- HOLLAND PAS
- I AMSTERDAM CITY CARD
- MUSEUMKAART VOLWASSENEN
- MUSEUMKAART JUNIOR
- SCHOOLBEZOEK
- GROEPSBEZOEK
- ZAANSE SCHANS CARD VOLWASSENEN
- ZAANSE SCHANS CARD KINDEREN

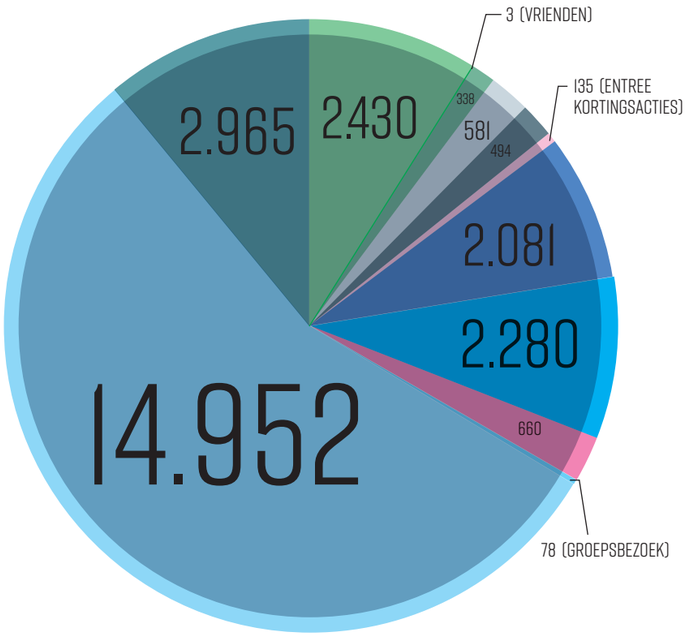

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS 26.997

CZAARPETERHUISJE

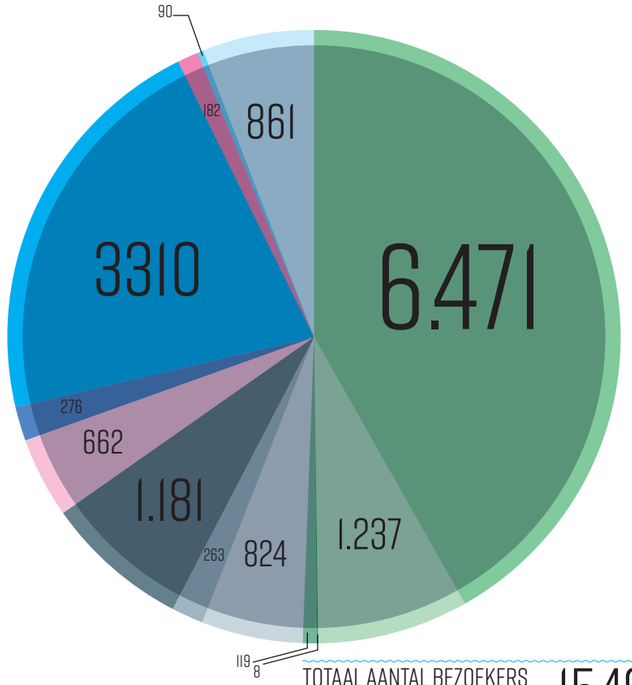

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS 15.484

CZAAR PETERHUISJE
Het Czaar Peterhuisje maakte in 2019 eveneens een groei door en passeerde de grens van 15.000 bezoekers met 15.484 bezoeker.

HEMBRUG MUSEUM
Het in mei 2018 geopende Hembrug Museum is dagelijks gratis te bezichtigen in de buitenlucht. De bezoekers betalen geen entree en worden niet geregistreerd. Gidsen van het Hembrug Museum gaven van mei tot en met december rondleidingen die met circa 900 deelnemers bijna allemaal volgeboekt waren. Het museum houdt daarmee de rijke geschiedenis van het Hembrugterrein levend.

‘Very nice experience. Wish I can go back again someday.’

ZAANSE SCHANS CARD

In 2019 werd de opzet voor de Zaanse Schans Card anders dan de afgelopen vier jaar. In april 2019 trok Vereniging De Zaansche Molen zich terug uit het samenwerkingsverband van de Zaanse Schans Card. In overleg met Stichting de Zaanse Schans is besloten de verkoop van de Zaanse Schans Card te continueren met het gewijzigde aanbod. De Zaanse Schans Card werd hiermee een museumkaart voor alle museumlocaties op de Zaanse Schans aangevuld met een informatieboekje en plattegrond van de Zaanse Schans. Enkele ondernemers trokken zich na het vertrek van de molens ook terug uit de samenwerking. Bij de nog steeds deelnemende locaties bleven de voordelen voor de bezoekers ongewijzigd. De Zaanse Schans Card bleef zo een voordelig ticket voor de bezoeker die meerdere erfgoedlocaties op de Zaanse Schans wil combineren met een wandeling over het openbaar toegankelijke terrein en bezoek aan de winkels en restaurants.

In 2019 werd de Zaanse Schans Card 42.362 verkocht aan de kassa’s van het Zaans Museum, het Wevershuis en Museum Zaanse Tijd. De kaart was gedurende het hele jaar ook in een combinatiepakket met busvervoer van Connexxion verkrijgbaar. In overleg met het bestuur van Stichting Zaanse Schans werd de online verkoop van de Zaanse Schans Card verder uitgerold.

AUDIOTOURS

Bezoekers maakten in 2019 veel gebruik van de gratis audiotours in het Zaans Museum. In het hoogseizoen (april tot en met september) waren het voornamelijk internationale bezoekers die gebruik maakten van de audiotour. In het laagseizoen (januari tot en met maart en oktober tot en met december) waren de Nederlandse bezoekers in de meerderheid. Deze verdeling is het resultaat van gerichte doelgroepencampagnes gedurende het jaar.

NATIONALITEITEN AUDIOTOURS ZAANS MUSEUM

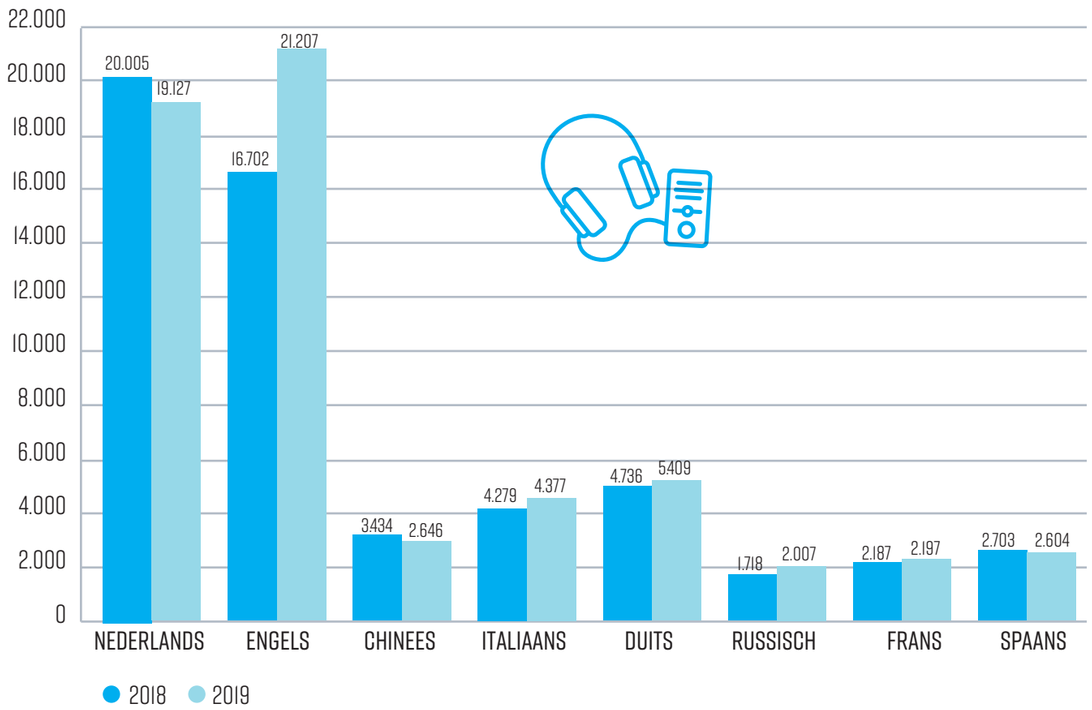

Publieksonderzoek

‘Mooi museum heel divers en leerzaam! Veel te doen onderweg voor kinderen en een lekker koekje toe!’

ZAANS MUSEUM

In 2019 hield het Zaans Museum de herkomst van individuele bezoekers bij op basis van postcode- en landregistratie en het gebruik van de audiotours. Daarnaast werden de resultaten van het tweejaarlijkse landelijke merkbekendheidsonderzoek van Hendrik Beerda en de Universiteit van Amsterdam gepresenteerd. Hierbij is de bekendheid van het Zaans Museum vergeleken met andere culturele instellingen en attracties. Hieruit bleek bijvoorbeeld dat het Zaans Museum bijna net zoveel gewaardeerd wordt door, en een grotere binding heeft met haar bezoekers als de Keukenhof. Het Zaans Museum zal in 2020 actief starten met het continu bezoekersonderzoek van Hendrik Beerda.

In 2019 werd het Zaans Museum uitgeroepen tot Kidsproof-museum. Voor dit onderzoek worden alle 450 musea van Nederland geïnspecteerd door kinderen: de leukste, leerzaamste of spannendste musea krijgen het keurmerk ‘Kidsproof’ van de Museumvereniging. De jongste bezoekers van het Zaans Museum waardeerden hun bezoek met een gemiddeld ruime 8.

WAARDERING

Dat het Zaans Museum, Czaar Peterhuisje en Hembrug Museum door bezoekers worden gewaardeerd blijkt ook uit de reacties in onze gastenboeken en op onze social mediakanalen. In de gastenboeken, op social media als Tripadvisor (4 sterren), Google Review (4,4 sterren) en Facebook (4,6 sterren) worden veel enthousiaste reacties geplaatst. Citaten hieruit zijn verspreid in dit jaarverslag opgenomen.

Online

WEBSITE

Het websitebezoek is met ruim 28% gestegen ten opzichte van 2018. In 2019 bezochten 161.970 unieke bezoekers onze website. Het totaalaantal kwam uit op 212.915 online bezoeken.

BEZOEK WEBSITE

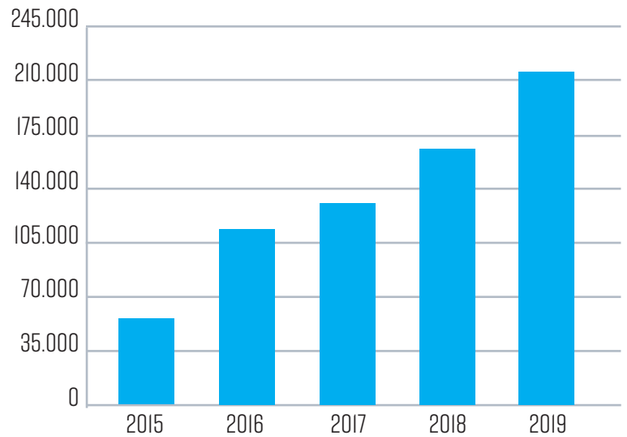

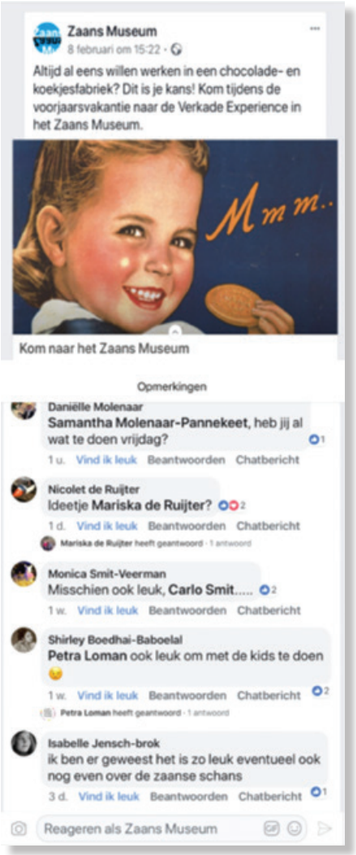

In samenwerking met INTK, onze partner in digitale advertentiestrategieën, zijn Google AdWords campagnes uitgebreid. Door deze campagnes nam het aantal bezoeken aan de internationale webpagina's fors toe.
De online kaartverkoop is in november 2019 overgegaan van JewelLabs naar Global Ticket vanwege de gebruiksvriendelijke software van Global Ticket.
De online kaartverkoop van het Zaans Museum, de Zaanse Schans Card, de combikaart met Connexxion en rondleidingen van het Hembrug Museum zijn ook in 2019 gerealiseerd. De online kaartverkoop voor het Czaar Peterhuisje en kaartverkoop voor losse activiteiten in alle locaties worden in 2020 uitgerold. Achter de schermen is gewerkt aan een kalender op de website waarin activiteiten en tentoonstellingen van alle locaties goed te vinden zijn. Deze kalender gaat medio 2020 online. Daarnaast is medio 2019 gestart met het versturen van een maandelijkse digitale nieuwsbrief. Het aantal abonnees groeit gestaag en zal de komende jaren verder uitbreiden.

SOCIAL MEDIA
In 2019 bouwde het Zaans Museum de online zichtbaarheid verder uit. Met posts over de collectie, activiteiten en kijkjes achter de schermen steeg de interactie met bezoekers en volgers aanzienlijk. Tijdens de voorjaarsvakantie, herfstvakantie (Oktober Cacaomaand) en Sinterklaas werden succesvolle online advertentie-campagnes ingezet op de Facebook- en Instagram-pagina's van het Zaans Museum via online mediabureau Addurance. Voor het Czaar Peterhuisje en de verwerving van de brief van Claude Monet ontwikkelde het museum in samen-werking met Cinemore video's voor social media en de website.

Huisstijl

VORMGEVING
Studio Berry Slok verzorgde in 2019 de vormgeving van de tentoonstelling *Herman Heijenbrock – De fabriek als kathedraal* en enkele losse uitingen. Zaans Museum-medewerker Laura van Dijk verzorgde in lijn met de stijl van Studio Berry Slok het campagnebeeld voor deze tentoonstelling en tevens met enige regelmaat huisstijlmiddelen. Freelance vormgever Ingeborg Scheffers ontwierp net als voorgaande jaren enkele huisstijlmaterialen en het jaarverslag. De educatieve middelen werden, in lijn met de huisstijl van Studio Berry Slok, ontworpen door vormgeefster Sjoukje Kloostra.

Campagnes

CORPORATE
De corporate folders van het Zaans Museum, Czaar Peterhuisje en Hembrug Museum zijn in 2019 in grote oplage bijgedrukt door de Zaanse drukkerij (en Zaans Museum bedrijfs-Vriend) Heijnis & Schipper en verspreid op culturele en toeristische locaties in Noord-Holland.

HERMAN HEIJENBROCK – DE FABRIEK ALS KATHEDRAAL
Voorafgaand aan de herfstvakantie hingen A0-affiches van de tentoonstelling Herman Heijenbrock – De fabriek als kathedraal in Amsterdam. Daarnaast waren deze affiches via een stopper-deal met distributeur Centercom regelmatig zicht-baar in de Zaanstreek. De online campagne bestond uit afbeeldingen en verhalen uit de tentoonstelling die gedeeld werden op de website en social media.

JAARGETIJDENALBUMS VAN VERKADE
In 2019 waren de originele aquarellen en tekeningen voor de vier jaargetijden-albums van Verkade te zien in het Zaans Museum. Ter promotie waren er tijdens de Amsterdamse Uitmarkt A0 posters te zien in de hoofdstad.

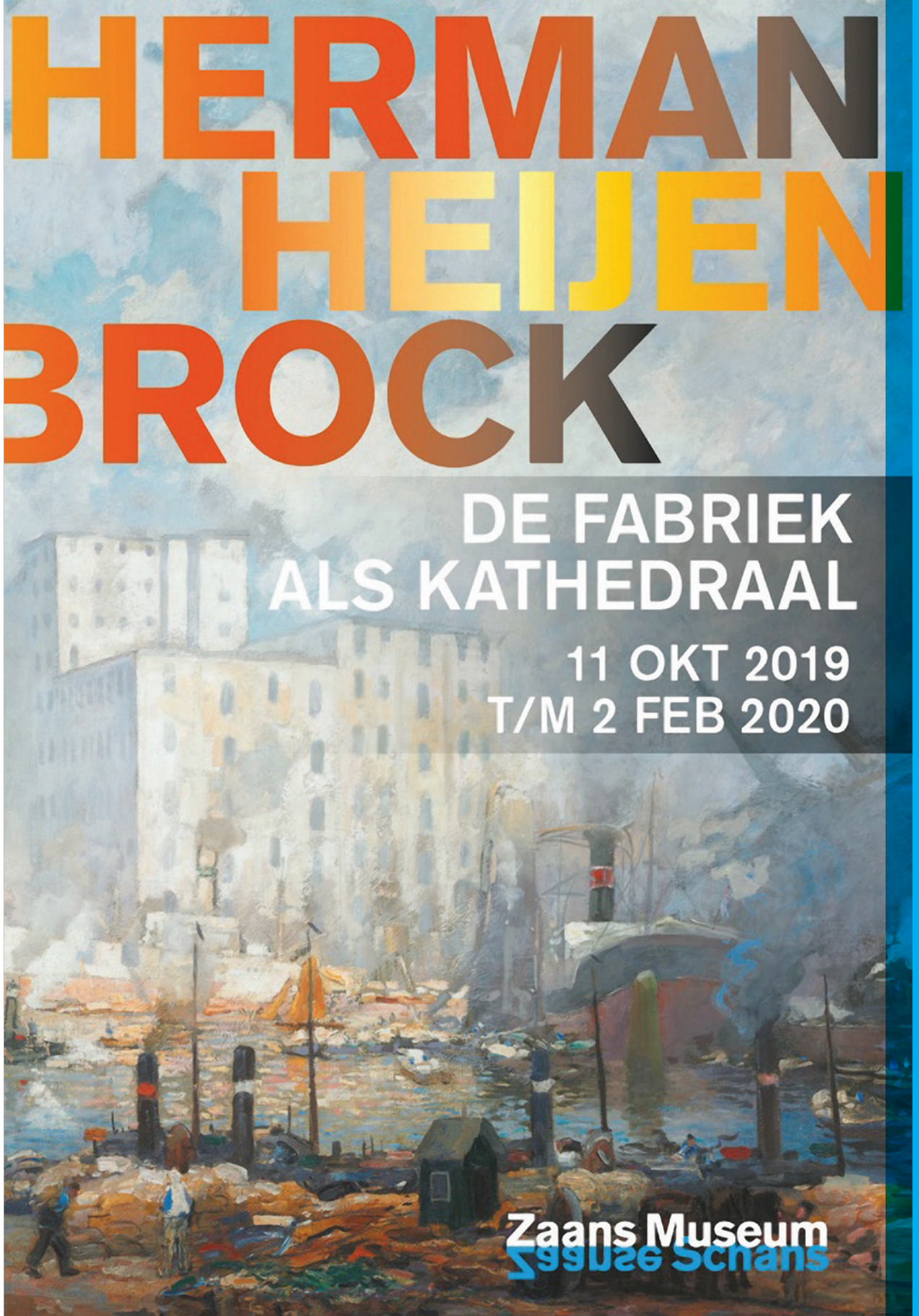

De campagne werd ondersteund door posts op social media met prachtig beeldmateriaal van de originele aquarellen van Verkade.

OKTOBER CACAOMAAND
Ter promotie van de Oktober Cacaomaand zijn op de Amsterdamse en Zaanse Uitmarkt cacao-stickervellen uitgedeeld aan kinderen en waren in oktober in het Amsterdamse straatbeeld A0 affiches van het geliefde 'Verkademeisje' te zien. Op Facebook en Instagram adverteerden we voor de Cacaomaand-activiteiten en via Kidsproof zijn advertenties in de regio Haarlem uitgezet. Dit had tot resultaat dat tijdens de herfstvakantie veel meer bezoekers uit een groter deel van Nederland kwamen.

CHOCOLADEFABRIEK VAN SINT
Van 16 november tot en met 5 december stond de Verkade Experience in het teken van de Chocoladefabriek van Sint. In navolging op de succesvolle campagnes van 2018 is ook dit jaar op social media campagne gevoerd. Op Facebook en Instagram zijn video's gepost over de Chocoladefabriek van Sint in het Zaans Museum, oude Sinterklaascommercials van Verkade en kijkjes-achter-de-schermen.

Presentatrice Kim-Lian van der Meij in Verkade Experience voor programma *Verzamelkoorts*

Publiciteit

Publicitair gezien was 2019 wederom een goed jaar voor het Zaans Museum. Het Zaans Museum, Czaar Peterhuisje en Hembrug Museum wisten op meerdere momenten de (landelijke) media te halen via radio en televisie, in de krant en via onlinekanalen.

ZAANS MUSEUM
In februari vonden in de Verkade Experience de opnames plaats voor het programma *Verzamelkoorts* van SBS6. Presentator Kim-Lian van der Meij bezocht voor dat programma mensen met een grote passie voor verzamelen van uiteenlopende onderwerpen. In Sint-Oedenrode ging ze op bezoek bij Riekie, die een enorme blikkenverzameling heeft van ruim 16.000 blikken.

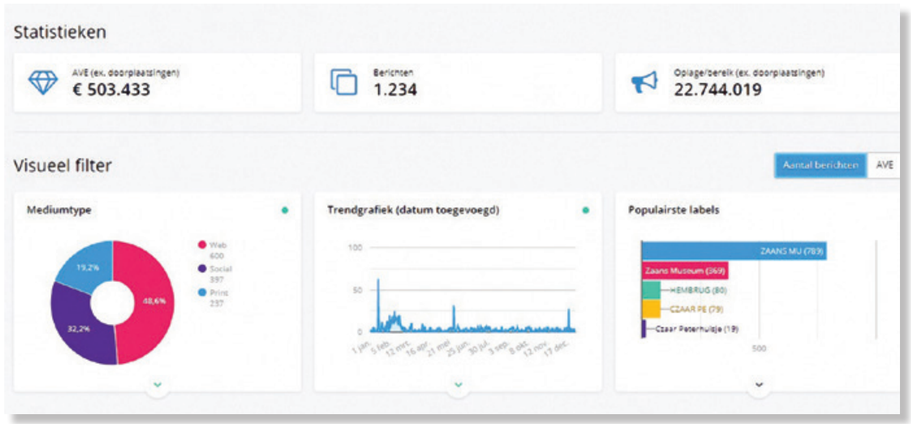

Mediastatistieken 2019. Aantal publicaties per locatie, totaal bereik en totale waarde van artikelen. (bron: media info groep)

's Morgens waren de opnames in Brabant, 's middags kwamen Kim-Lian en Riekie naar het Zaans Museum, waar ze zich onder leiding van conservator Hester Wandel in de Verkade Experience vergaapten aan de rijke collectie. Riekie ontving een nieuw blik voor haar collectie, dat het museum heeft laten maken met de sponsor van het programma, de BankGiro Loterij. De tv-uitzending was op 29 april.

Daarnaast wist het Zaans Museum met de aankoop van de brief die Claude Monet bij aankomst in Zaandam in 1871 schreef eind mei de landelijke pers te halen, waaronder NOS Nieuws. De presentaties van de originele aquarellen uit de Verkade-seizoensalbums konden op aandacht rekenen van onder meer de Volkskrant, de Margriet en Libelle. De opening van de tentoonstelling *Herman Heijenbrock – De fabriek als kathedraal* werd onder de aandacht gebracht op Radio 1, Radio 4, NH Nieuws, diverse onlinekanalen en in het Noordhollands Dagblad.

Het Noordhollands Dagblad besteedde ook aandacht aan de schenking door Duyvis van een schilderij van Herman Heijenbrock en diverse activiteiten in het Zaans Museum en de museumlocaties. Ook stonden er interviews met twee vrijwilligers van het Zaans Museum in de krant: Klaas Staal en Iet Kiel. In het najaar verscheen er een interview met onze vrijwilliger Wil Gabriëls in regionale huis-aan-huisbladen. Veel nieuwe vrijwilligers raakten door deze interviews geïnspireerd om ook bij het Zaans Museum als vrijwilliger aan de slag te gaan. Op NH Radio en NH Nieuws waren items te zien over de lancering van het nieuwe basisonderwijsprogramma #MijnZaanstreek van het Zaans Museum.

CZAAR PETERHUISJE
Van de feestelijke presentatie van de VR-app 'Zaandam anno 1725' in het Czaar Peterhuisje deed het Noordhollands Dagblad verslag. Daarnaast kwamen de collectie en activiteiten meermaals aan bod in het Noordhollands Dagblad.

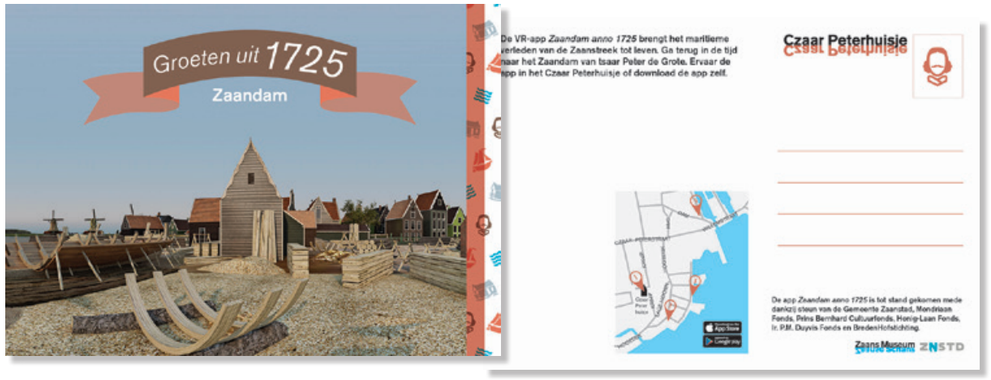

In mei hebben Jan Hovers en Farida Guseynova deelgenomen aan de opnames van de Russische televisiezender Petersburg – Channel 5. De correspondent van deze uitzending Vitalij Chashuxin maakte een programma over de scheepsbouw. De opnames in het Czaar Peterhuisje maakten onderdeel uit van deze documentaire.

In december publiceerde Itar Tass, Informatie-telegraafagentschap van Rusland, een artikel over de presentatie van de houten maquette van het Czaar Peterhuisje dat door de Zaandijkse Peter Hoveling in zes maanden op basis van de 19de-eeuwse bouwtekeningen en eigen observaties werd gebouwd. Het huisje, schaal 1:20, werd op 10 december gepresenteerd aan de secretaris van de Russische ambassade en conservator Farida Guseynova.

Presentatie houten maquette van Czaar Peterhuisje door Zaandijkse timmerman Pieter Hoffeling aan conservator Farida Guseynova en Yuri Uraksin, eerste secretaris Russische ambassade Den Haag.

Conservator Farida Guseynova geeft interview aan correspondent Vitalij Chashuxin van Russische televisiezender St. Petersburg – Channel 5

Jan Hovers volgt voetstappen van tsaar Peter de Grote voor opnames van Russische tv zender St. Petersburg – Channel 5.

Zaanstreek in tv-serie over jaren '50

Ron Amesz

'Communisme en consumenten' op 23 mei bij NTR

Zaandam • 'Communisme en consumenten' heet de aflevering over de Zaanstreek in het kader van de NTR-televisieserie 'De (h)eerlijke jaren 50'. In vier afleveringen worden de jaren van wederopbouw in beeld gebracht. De Zaanstreek komt in de derde aflevering, op 23 mei, aan de beurt. De wekelijkse serie begint komende donderdag.

'Herkenning' was het sleutelwoord bij de (besloten) première van de Zaanse aflevering in het Zaans Museum. Veel bevestiging via reacties als 'oh ja' bij de hoofdrolspelers, growne Zaankanters die hun verhaal mochten vertellen.

'Gleufhoeden'

De Zaanse communist en oudwethouder Wim Nieuwenhuijse vervult een prominente rol in de Zaanse aflevering. Hij gidst de kijker door zijn oude Zaandamse arbeidersbuurt, langs de Zaan (in een bootje uit de jaren vijftig). Zijn verhaal over het heimelijk rondbrengen van exemplaren van De Waarheid via steegjes en schuurtjes, het om de ruin leiden van 'gleufhoeden' (verklikkers), de opkomst en teloorgang van het aantal communisten en socialisten in de Zaanstreek is een rode draad in de aflevering.
Het zijn jaren van armoede, zoals Radie Geers-Schaafsma en Anja Jonker-de Haas zich herinneren, maar wel jaren waarin vriendschappen voor het leven worden gevormd. Met de hand de was schrobben, stoffmandjes, naaipatronen tekenen, het komt allemaal voorbij met een groepje vriendinnen van de huishoudschool. Hoe anders dan tegenwoordig was de taak van de vrouw in de jaren vijftig vooral gericht op het huishouden, ondanks eigen ambities. Dus werd per week meer dan 60 uur aan het huishouden besteed. Ina Broek en andere klasgenoten vertellen er met humor over in de documentaire.

Koude Oorlog

De 'rooie Zaan', het eerste industriële gebied van Europa, krabbelt langzaam uit het dal na de Tweede Wereldoorlog, maar de dreiging van de Koude Oorlog drukt een stempel op het bestaan. Amerika pompt met Marshall-hulp leven in de artillerie inrichtingen Hembrug, waar miljoen stuks munitie en bulzen werden gefabriceerd. 'Dreasier' Daniël Christiani volgde er een vakopleiding. In de documentaire ontmoet hij zijn kameraad Peter de Vries die door de nu verdwenen fabieken,alen loopt, zoals de 50 fabriek. De televisiekijker ziet het plofbos, waar munitietesters werden uitgevoerd. En Daniël vertelt over de tandtechnicus die achter een voorraad bulzen zijn gemgprowiceerde praktijk voor kunstgebitten voor het personeel is begonnen. En ook vertelt hij het relaas over de terreinpolitie die een jonge collega oppakte alleen omdat hij de zoon van een communist was. Peter de Vries schuift door de schuilkelders waarvan de jongens in die tijd geen weet hadden en ook niet uitgelegd kregen wat ze moesten doen bij een atoomaanval.
Dopvis, Bruynzeel, Verkade, Albert Heijn zoeken expansie en nieuwe technieken. Een bezoek van directeur Albert Heijn aan Amerika zorgt voor een omwentteling in Nederland met zelfbedieningswinkels en winkelkarretjes. Met een spaarplan van AH kunnen Nederlanders inoeno met premiecoupons koelkasten kopen en later ook waasmachines en drogers. AH-archivaris Tom de Veen legs het allemaal uit, aangevuld met beelden uit de jaren 50-museumwoning van het Van Eesterenmuseum in Amsterdam.
Jan Hovers, directeur Zaans Museum, noemde de aflevering een waardevol tijddocument. Vooral de inbreng van de mens, de Zaankanter, vond hij interessant, mede omdat het ook de nieuwe opzet is van het Zaans Museum om meer verhalen van en met Zaankanters vast te leggen als tegenhanger van het 'toeristische plaazje' dat vooral in het buitenland bekend is.
Aflevering 1, 20-25 uur, NPO 2, 9 mei 2019, Mill-Langenhoven, Buityhoven & emigratie; 2, 16 mei Den Haag, woningnood & repatrianten; 3, 23 mei Zaanstreek, communisme & consumenten; 4, 30 mei 2019 Stadskanaal, industrie & onderwijs.

AH-archivaris Tom de Veen vertelt over de eerste zelfbedieningswinkel en de introductie van winkelwagentjes en spaaracties bij Albert Heijn. FOTO NTR

HEMBRUG MUSEUM

Het Hembrug Museum en het Hembrugterrein kwamen gedurende het hele jaar diverse malen in de media. Uitgebreid aandacht voor de historie van Hembrug was er in de vierdelige Andere Tijden-special 'De (h)eerlijke jaren '50' van de NTR. Eén aflevering was geheel gewijd aan de Zaanstreek. Centraal in deze aflevering stond het communisme en consumentisme in de Zaanstreek in de jaren '50, het hoogtepunt tijdens de Koude Oorlog en de eerste periode van de wederopbouw. Op Hembrug werd er in 1957 alle (vermeende) communisten ontslagen om de geheimhouding omtrent de wapen- en munitieproductie te waarborgen. Tijdens de aflevering werden geanonimiseerd enkele personeelskaarten van de Artillerie-Inrichtingen getoond. Het Hembrug Museum leverde verder voor deze aflevering onderzoek en beeldmateriaal. De première van de aflevering 'De (h)eerlijke jaren 50 in de Zaanstreek, communisme & consumenten' vond begin mei plaats in het Zaans Museum. De televisie-uitzending was op 23 mei.

In navolging van de aflevering van Andere Tijden over het communisme en consumentisme in de Zaanstreek schreef Daphne Stechweij, junior conservator, een artikel voor het tijdschrift Zaans Erfgoed. Hierin beschreef ze het ontslag van de vermeende communisten op Hembrug in 1957 en wat de achterliggende redenen voor het ontslag waren. Bij het artikel waren foto's en objecten uit de collectie van Hembrug te zien.

Tv-uitzending van de De (h)eerlijke jaren 50 door Andere Tijden (NTR)

Noordhollands Dagblad

REGIO

Feestdagen zonder televisie

Zaans Museum schiet door 200.000-grens

Richard Walraven

Zaandijk ■ Het Zaans Museum heeft in zes van zijn bestaan bezoeker gevestigd. Sinds het eerst kwamen meer dan 200.000 [illegible] precies te zijn: [illegible]

Marijke Kool - bijzonder trots is zijn op dat stand. Hij is evenzo. Wie wordt jaar op op die het aantal bezoekers van het museum flink is gegaan. In zoal rekken de vertiger gen van het museum in totaal 109 stuiver bekanntmakingen in 200 waren het of 109 000 [illegible] in dat grafiek van vaderlandsliefe- ling.

In vier jaar tijd grofweg een verdriedubbeling

sier geregistreerd. Maar ook d de directie tevreden over de bez bedrijven hard wer het zoek zeer spannend of de gem meer gemeerd zou zo [illegible] December kon dat ons brug te zet. „Maar het is ze belangrijk en richting ej nieuw hoe dreig gewaar." Jaa ook. „En pas op je decembe hoor van de stelling wordt dal

20 jaar Honig Breethuis

Het Honig Breethuis aan de Lagedijk in Zaandijk viert dit jaar haar twintigjarig bestaan.

Het 'woonhuismuseum' doet dat vanaf 1 november met een expositie over de behangselschilder Willem Uppink waarvan origineel werk in het pand te bezichtigen is. Ook verschijnt een boek over Uppink.

Het rijksmonument op nr. 80 werd in 1999 heringericht als museum. Vanaf 1940 was het pand in gebruik als Zaanlandsche Oudheidkamer, in 1992 werd het omgedoopt tot Zaans Historisch Museum. Het huis is ingericht als voormalige 'fabrieks'woning.

Het pand werd rond 1709 gebouwd door de Zaandijker papiertabrikeur Cornelis Jacobsz. Honig, die samen met zijn broer het witpapierbedrijf C. & J. Honig oprichtte met molens de Vergulde Bijkorf en de Veenboer. In 1770 kwamen zowel het papierbedrijf als de woning in handen van de familie Breet. De gerestaureerde inrichting refereert aan de periode omstreeks 1825-1850 toen het pand bewoond werd door [illegible] zijn Breet-de Jager.

[illegible] liet Jacob Cornelisz. Breet een nieuw luchthuis aan de ouderlijke woning bouwen. Ook gaf hij [illegible] damse behangselschilder Willem Uppink opdracht de tuinkamer te decoreren met panoramische [illegible] schilderingen. Dit behangseiensemble vormt het topstuk in de museumwoning.

[illegible] zijn er nog zes ensembles bewaard gebleven, op de Keizersgracht in Amsterdam, in het Honig [illegible] in een particuliere woning in Zaandijk. De behangsels in het Honig Breethuis dateren van [illegible] andere Zaandijker ensemble uit 1832 en de Amsterdamse ensembles dateren tussen 1812 en

Wie wint de Hotze de Roosprijs 2019?

Burgemeester Hamming geeft startsein Zaanse Kinderjury

Burgemeester Jan Hamming leest voor aan groep 6/7 van basisschool Octant. (Foto: Zaans Museum)

ZAANDAM - In Zaanstad wonen en wonden bekende kinderboekenschrijvers. Elk jaar wordt hier extra aandacht aan besteed in de vorm van een prijs voor het beste kinderboek van een debuterende kinderboekenschrijver, de Hotze de Roosprijs. De winnaar van deze prijs wordt gekozen door leerlingen van Zaanse basisscholen en ontvangt een geldbedrag van 4.500 euro. De Zaanse kinderjury kreeg afgelopen maandag het startsein van burgemeester Hamming. Hij las in het Zaans Museum voor aan groep 6/7 van ICBS Octant uit Assendelft. De burgemeester las voor uit het boek Het Rekenrijk van Stefan Buijsman & Govrien Oldenburger.

Alle deelnemende scholen hebben zestien genomineerde boeken van dit jaar uitgereikt gekregen. De complete lijst met boeken is te vinden op www.zaanseskinderjury.nl. De leerlingen hebben tot eind april de tijd om de boeken te lezen en te stemmen op hun favoriete kinderboek. Ook kunnen de kinderen de genomineerde boeken digitaal lezen. Dat kan via Booqees, www.booqees.nl, een kinderboekenplatform met meer dan 1.500 digitale kinderboeken. Hierin zijn tijdelijk ook de boeken voor de Zaanse Kinderjury opgenomen. De schrijver die de meeste stemmen krijgt van de kinderen wint de Hotze de Roosprijs. Zaanstad is de enige gemeente in Nederland die een debuterend kinderboekenschrijver zo'n steun in de rug geeft.

De finalisten en de uiteindelijke winnaar worden in de zomer bekendgemaakt. In 2018 won Sunna Borghuis de Hotze de Roosprijs, met haar boek Dikke Vik en vieze Lies woeden vrienden. Eerdere winnaars zijn onder meer Jozua Douglas, Ellen Stoop, Manon Sikkel en Janneke Schotveld.

Lezersfoto Genieten van rust en laatste zonnestralen

Zaandam ■ „Deze reiger genoot van de rust en de laatste zonnestralen bij het Zaans Museum op de Zaanse Schans," Mirjam Smits uit Zaandijk maakte voor deze lezersfoto creatief gebruik van het regelterende logo met ruiter op de wanden van het Verkade Paviljoen.

Heeft u ook een foto die een pikje in de krant verdient? Mail die dan naar redactie.zaan@rnh.nl.

Zaanstreek in tv-serie over jaren '50

Ran Ameuz

Zaandam ■ 'Communisme en consumenten' heet de afl evering over de Zaanstreek in het kader van de NTR-televisieserie 'De (Kort)lke jaren 50'. In vier afleverings worden de jaren van wederopbouw in beeld gebracht. De Zaanstreek komt in de derde afl evering, op 23 mei, aan de beurt. De wekelijkse serie begint komende donderdag.

'Herkenning' was het sleutelwoord bij de (heelooien) premiere van de Zaanse afl evering in het Zaans Museum. Veel bezoeggeg sta reacties de 'oh ja' bij de hoofdrol spelders, gewone Zaankanters die hun verhaal mochten vertellen.

'Gleufhoeden'

De Zaanse communist en oudwethouder Wim Nieuwenhuijzen vervult een prominente rol in de Zaanse afl evering. Hij gidst de kijker door zijn oude Zaandamse arbeiderswijken, longs de Zaan (zie een bootje uit de jaren vijftig). Zijn verhaal over het heimelijk rondbrengen van exemplaren van De Waarheid via steegjes en schuurtjes, het ontdekt te zien lenden van 'gleufhoeden' (verkiikkers), de opkomst en tolerogang van het zaanse communisme en socialisme in de Zaanstreek is een rode draad in de afl evering.

Het zijn jaren van armoede, zoals Roelie Govers-Schaafma en Anja Jonker-de Haan zich herinneren, maar wel jaren waarin vriendschappen voor het leven worden

taak van de vrouw in de jaren vijftig vooral gericht op het huishoudelijk, ondanks eigen ambities. Dus werd per week meer dan 6x naar aan het huishoudelijk bestand. Ina Brouk en andere klasgenoten vertellen er met humor over in de documentaire.

Koude Oorlog

De 'roeie Zaan', het eerste industriële gebied van Europa, krabbelt langzaam uit het dal na de Tweede Wereldoorlog, maar de dreiging van de Koude Oorlog drukt een stempel op het bestaan. Amerika versterkt met Marshall-hulp leven in de artillerie inrichtingen Hembrug, waar miljoen ronds munitie en hulzen worden gefabriceerd. 'Dynaite' Daniël Christiaan vakgroep van vakopleiding. In de documentaire ontmoet hij zijn kameraad Peter de Vries die deze dag de voormalig verlaten fabrieksballen bezoek, zonde de 50 fabriek. De

televisieklijker ziet het plotbloem, waar munitiezoen werden uitgevoerd. En Daniël vertelt over de landschoolse die achter zien voorraad hulzen zijn geïmproviseerde praktijk voor lasongelukken voor het personeel is begonnen. En ook vertelt hij het relaas over de ontreinpotie die een jonge collega oppakte alleen omdat hij de zoon

van een communist was. Peter de Vries schuilt door de schuilkelders waarvan de jongens in de tijd goen weet hadden en ook hun uitgelegd krogen wat ze moesten doen bij een atoomaanval.

Duyvis, Braynzeel, Verkado, Albert Heijn zoeken expansie en nieuwe technieken. Een bezoek van directorenzg voor een ontwenteling in Nederland met zelfbedieningshels en winkelkarretjes. Met een spaarplan van AH kunnen Nieder landers incens met premiecoupons kochtasten krijgen en later ook wasmachines en drogers. AH-archivaris Tonn de vroen kgp hun afl emaal uit, aangevuld met beelden uit de jaren 50-museumverzeing van het Van Enterommuseum in Amsterdam.

Jan Hovers, directeur Zaans Museum, noemde de afl evering een waardevol tijddoccument. Vooral de inbreng van de mens, de Zaanlanner, vond hij interessant, mede omdat ben ook de nieuwe expert is van het Zaans Museum om meer verhalen van en met Zaanlanners vaar te leggen als tegenhanger van het 'meetbrieflse plaatje' dat vooral in het buitenland bekend is.

Afl evering 1 20.45 uur, NPO 2, 9 mei 2019, 80ß Langemeijer, hulpdienst & emigratie; 2, 6 mei Den Haag, wederopzoeid & regulatieiers; 3, 23 mei Zaanstreek, communisme & consumenten; 4, 30 mei 2019 Stadskanaal, industrie & onderwijs.

'Communisme en consumenten' op 23 mei bij NTR

Zoe Sinthrop is de hoofdrol boeje van 'Ding Vongdiepel' in afl evering 1 van 'Zaan Kaart'.

Hybride busjes met trambel

Zaans Museum & Schansend 7

Ze zijn duurder, maar ze passen ook langer mee

Vanaf de start van de lente op 21 maart presenteert het Zaans Museum het Verkadealbum Lente uit 1906. In 2019 zijn alle vier de jaargetijden Verkade-verzamelalbums te zien. In een intieme tentoonstelling zijn de originele [illegible] te zien waarop de albumplaatjes gebaseerd zijn.

Die walvismobiel kent Steve nog

Rien Floris

Zaandam ■ **Wij zal een jochie van nog geen acht jaar zijn gewest toen hij met zijn vader in het museumpje van de Zaanlandsche oudheidskamer in Zaandijk kwam. Daar hing aan het plafond een walvismobiel die Steve fenik nooit in vergeten. Laat dat nou een van de favoriete stukken van conservator en collectieregisseur Claire Hart de Ruyter van het Zaans Museum zijn!**

Het Zaans Museum is echt een feest der herkenning voor leuren Steve Smits en Dirk van Leon die een cultuurtje kennen schatgrieven. Marieke Verweij van het museum zegt het later in de catacomben van het depot andere. „Het museum gaat ook over ons. Als je hier niets zou herkennen, zou het eigenlijk een beetje raar zijn." Buiten wenden de wielers van de molens van de Zaanse Schans hun rondjes, wie en enuje eggeeuld. Binnen zien we weer in een expositie. Buiten draait de zaaneiban met Verkade.

We hoe de kos en al die bibl ons op de vil laze in het d

Steve (zers gitaist Steve in Wormerve zaan. Daar h

Ook conservator Claire heeft zin in het schatgraven. „Ik vind het zelf ook ben heelen om in ben depot te zijn. Dat is toch heel bijzonder en iedere keer vind je weer nieuwe dingen." Dat ben maldeijk, want het depot heeft meer dan 34.000 items en maar een kleine tien procent wordt geëxposeerd. „Dat is jammer, maar het is ook goed voor het behoud van de collectie want die wordt beschermd tegen licht en temperatuurwisselingen. En je hebt nog eens gelegenheid om te winnen."

Ale alles wil zien meer eens naar de website van het Zaans Museum gaan en kijken bij 'collectie online'. Daar gaat via de digitale snelweg de schatkamer voor je open. Al zijn er wel zaken weggeposeerd uit de digitale collectie. Vanwege de privacywetgeving mogen sommige persoonlijke zaken niet meer worden getoond.

Claire en de andere conservatoren hebben wel vier depots. Twee liggen van de Verkadecollectie en een groter depot van het Zaans Museum. Allemaal inpandig. Daarmaast is er op een industriecomplex nog ergens nog een voor heel grote objecten die het bewaren waard zijn.

Aan de muur van de indrukwekkende expositie over de Zaanstreek die alles maakt, hangen schilderijen van Fabrieken. In tegenstelling tot de Amsterdamse Sasqfieden die zich graag lieten portretteren, deden ze dat in de Zaanstreek anders. Daar werden de fabrieken geschilderd, want dat was waar ze trots op waren, verklaart de conservator.

Al hangen er wel wat portretten van wolgenoeldig Zaanlanners en vergroep in de expositie aanwezig, zoals toprosk van Claude Monet 'De Voorzaan en de Westerscheve'. Als Dirk te zichtdrij kunnt en naar een detail op het schilderij wijst, begint het alsm te pinpen. Er zijn nog eenvoln plaatjes om een bloemenpoinitie te maken met zaaiwol mogelijk van de gendiken die bij in de Zaanstreek schilderde, al zal dit op een andere locatie dan het nieuwe Zaans Museum Centrum museum gebouwen. Mogelijk het oude PTT-gebouw aan het Kringp.

Walvismobiel

Op naar de walvismobiel uit de herinnering van Steve. Dip trefiles wet in de nagebouwde expositie van ultra over zaanlandsche oudheden en oudkwaadijdhoden van de Zaanlandsche Oudheidkamdige Vereniging. Dat is de [illegible] vier bemande sloe-

Gluren in de schatkamer

Veertien musea in de regio zetten de deur van hun schatkamer open voor lezers van Dagblad Waterland. Vanaf volgende week bezoeken we in de serie 'In Depot', de eerste musea en zien 'schatten' in het museumdepot. Wie mee wil, kan inschrijven door een mailtje te sturen naar verslaggever Rien Floris: r.floris@hollandmediacombinatie.nl. Maar vol is vol.

De musea die meedoen zijn: Het Purmerends museum, Het Zaans Museum, Volendams Museum, Hembr... Agrarisch Museum ... Honig Breethuis, ... Middenbeemster, ... Speeltoren Mon... Museum in 't Hout... Rijp, Cacaomuseum ... de Zaan, Grietje Tum... Landsmeer, Marker... Edams Museum en ... logmuseum Fort Vel...

Fladderende vlinders, wilde planten, Psalm 23, vogels en knipsels. Iet inventariseert alles.

Iet Kiel inventariseert het leven

CHOCOLADEFABRIEK VAN SINT

zaterdag 16 november 2019

Help Sinterklaas een handje in zijn chocoladefabriek in het Zaans Museum!

Sint en zijn Pieten werken dag en nacht in de **chocoladefabriek** van het Zaans Museum om alle chocoladeletters voor het Sinterklaasfeest op tijd te maken.

Kom jij de **Sint** ook een dagje helpen? Knutsel een chocoladewikkel en help de fabrieksmijter terug te vinden.

Voor meer informatie klik je op de roze button.

Russische reus blijft fascineren

Reisje langs chocoladehistorie

van Verkade komen terug in ...ngshuizen

...terdamse en Zaanse verpleeghuizen kunnen op televi... ...erkade herbeleven. Speciaal voor mensen met demen... ...gemaakt over de geschiedenis van de bekende koek...

Vrijwilligers Open in het Zaans Muse...

Zijn wij jou nieuwe collega's bij het Zaans Museum? (Foto: Piet Herma...

ZAANDAM - Denk jij er wel eens over na om vrijwilligerw... Of ken je iemand die dat leuk zou vinden? Kom donderdag 14 februari van 13.00 tot 16.00 uur de sfeer proeven tijdens het Vrijwilligers Open Huis.

In het Zaans Museum kun je als vrijwilliger de bezoekers een mooie dag laten beleven. Benieuwd hoe dat er aan toe gaat? Bekijk de verschillende museumlocaties, spreek met andere vrijwilligers en laat je informeren over de verschillende vrijwilligersfuncties.

Interesse? Kijk voor meer informatie op: https://zaansmuseum.nl/vacatures/ Locatie: Zaans Museum, Schansend 7, Zaandam.

'Veel chocolade eten? Nee hoor, ik proef het alleen'

jonge Zaanse ontwerpers

Winnende ontwerpen in januari te zien in Zaans Museum

Klaske Duin met haar winnende ontwerp. (Foto: aangeleverd)

Caitlin van der Scheer met haar winnende ontwerp. (Foto: aangeleverd)

ZAANDAM - Het Zaans Museum toont tot eind januari de winnende creaties van de Fashion Challenge, die afgelopen zomer werd gehouden en werd verzorgd door Stadshart Zaandam. De deelnemers werden uitgedaagd om technieken en vormgeving van achttiende en negentiende eeuwse Zaanse streekdracht te verwerken in hun eigen ontwerpen. De Zaanse studenten Klaske Duin en Caitlin van der Scheer wonnen respectievelijk de vakjuryprijs en de publieksprijs. De prijzen werden uitgereikt door wethouder cultuur Sanna Munnikendam.

De Zaanse streekdracht van 19de eeuw bestaat uit [illegible] ste streekdracht [illegible]

lenge konden twaalf studenten van Atelier Tanade (Wormer) en Modevakschool New Style (Zaandam) zich in het museum laten inspireren door deze collectie.

Hoepels en heupstukken

Tijdens de Fashion Challenge van Stadshart Zaandam presenteerden de deelnemers hun creaties. Na de modeshow werden Klaske Duin en Caitlin van der Scheer tot winnaars uitgeroepen. Klaske Duin (14) liet zich inspireren door de hoepels in de Zaanse streekdracht. Haar witte jumpsuit verwijst naar de Zaanse onderkleding. Het modern ogende spijkerjasje heeft ook een Zaanse twist door het bloemenpatroon en de capuchon die verwijst naar het Zaanse kapje. Caitlin (24 jaar) was geïnspireerd door het kant, de grote rokken en de stukken

FOTO MIRIAM SMITS

Meet & Greet Zaankanters voor Elk...

ZAANDAM - Zaankanters voor Elkaar organiseert donderdag 3 oktober voor het vijfde jaar de 'meet dé vrijwilligersmarkt van Zaanstad.' Dit keer wordt de Meet & Greet georganiseerd op de prachtige locatie van het Zaans Museum, waarbij bezoekers na bezoek van de Meet & Greet ook het Zaans Museum in mag!

Meet & Greet Zaankanters voor Elkaar 2018. (FOTO: AANGE...

Het is alweer het vijfde jaar dat Zaankanters voor Elkaar de zeer populaire Meet & Greet organiseert. Kirsten Fekkes van Zaankanters voor Elkaar legt uit: 'De Meet & Greet is een zeer laagdrempelige banenmarkt voor de Zaanse vrijwilligers. Het is dé plek om te zien wat er op het gebied van vrijwillige inzet allemaal mogelijk is. Bij diverse organisaties krijg je een kijkje in de keuken. Door een praatje met elkaar te maken, krijg je meteen een idee of de organisatie en het werk je aanspreekt.' Dé vrijwilligersmarkt wordt om 18.30 uur geopend door Rita Noordzij, Wethouder Actief Burgerschap en buurthuizen.

Dit jaar organiseert Zaankanters voor Elkaar de Meet & Greet op een prachtig Zaanse locatie, Het Zaans Museum, die de Zaanse vrijwilligers een warm hart toe... zoekers van de M... mogen na het be... vrijwilligersmark... seum in. De Meet... Zaankanters voor... tis te bezoeken ... van 18.30 - 20.30 ... zoekers mogen ... ren op de parkeerplaats van het Zaans Museum. Geen vervoer? Wellicht dat je een oproep kunt plaatsen op het vrijwilligersplatform www.zaankantersvoorelkaar.nl en met een andere vrijwilliger mee kunt rijden.

Wil jij weten wat er mogelijk is op het gebied van vrijwillige inzet? Kom naar de Meet & Greet op donderdag 3 oktober. Er is altijd iets wat bij je past! Meer informatie over de meet en greet: www.zaankantersvoorelkaar.nl of bel 075-20 600 20.

■ Vorig jaar was de Meet & Greet Zaankanters voor Elkaar druk bezocht. (FOTO: AANGELEVERD)

Kinderen strijden om eigen te ... in Zaans Museum

20 november 2019, 20.13 uur · Door Redactie

KOOG AAN DE ZAAN - Voor veel kunstenaars is het een droom: een eigen expositie hebben in een museum. Maar voor de kinderen van basisschool de Piramide in Koog a... de Zaan kan dit werkelijkheid worden! Als zij de winnende tentoonstelling bedenken ... de Zaanstreek, dan wordt die gebouwd in het Zaans Museum.

"We hebben de kinderen gevraagd van wat is belangrijk voor jou en wat betekent het voor j... om op te groeien in de Zaanstreek?", vertelt Joy Rikkers van het Zaans Museum. Zo maakt Guus een tentoonstelling over molens en Felicia, Liv en Cleo over vriendschap. De drie dame... hebben naar eigen zeggen het langste vriendschap van de wereld gemaakt. Dus ...

ZAANDAM Ook tijdens het Open Monumentenweekend op zatedag 14 en zondag 15 sep is er volop mogelijkheid om de bijzondere forten in de Stelling van Amsterdam te ontdekk aan tijdens de gratis instaprondleidingen op het Hembrugterrein en ontdek het bijzonden achter de geschiedenis en gebouwen van dit terrein. Het Hembrugterrein in Zaandam/ho honderd jaar in het teken van de nationale munitie- en wapenfabriek?Artillerie inrichting tijdens de gratis instaprondleidingen mee op pad?met de gids?en ontdek tijdens?de Open mentendag het?bijzondere?verhaal achter de?geschiedenis en?gebouwen van dit terrein.

maand in het Zaans Museum! Om je vingers bij af te likken!

De hele maand oktober staat bij het Zaans Museum in het teken van cacao. Een leuk dagje uit voor alle zoetekauwen!

Chocoproefjes in het 'ProefLab' - In het 'ProefLab' van het Zaans Museum ga je tijdens de herfstvakantie met de hele familie aan de slag met cacao- en chocolade proefjes.

Speurtocht Verkade - Daarna leer je nog meer over cacao en chocolade tijdens een speurtocht door de Verkade Experience – de historische chocolade en koekjesfabriek middenin het Zaans Museum. Je doet allerlei leuke opdrachten terwijl de koekjes- en chocolademachines in het museum op volle toeren draaien.

Chocolade beleving - Ontdek hoe de meisjes van Verkade de lekkerste chocolade maken en maak zelf een wikkel voor om jouw eigen reep!

Klaas weeft alsof hij nooit anders heeft gedaan, maar hij joeg ooit op zakkenrollers.

Klaas Staal: van diender tot wever

De eene dag liep hij nog in zijn politie-uniform als wijkagent over de Zaanse Schans. Twee dagen later verruilde hij het dienstverklefie voor klompen een klepbroek met een aparte zak voor een Goudse pijp, een stroojeshoend en het vest van een wever. Klaas Staal kan beoven vangen en zeilen weven.

In november werdt hij 65, maar oud-politieman Klaas Staal loopt nu al bijna twee jaar als wever in het Weversthuis rond. En hij weeft alsof hij nooit anders heeft gedaan. Meters zeildoek rollen er uit zijn weefgoeuen. Ook voor de Monstersloep werkte hij mee aan het zeildoek.

Diender

Nee, hij liep niet in pak over de Zaanse woon in zijn politieoo ook wel in burger ... lers te bezuppen ... plaatse per en blauw heb veel in de surv was wijkagent maa meldkamer gewerl

Mobiele Eenheid

Bijna 42 jaar dienst Zat ook bij de Mi Amsterdam gestu de krakers te beto hard tegen hand. ... een wei niet genoe kreeg blauwe ben en jongens verlie door de klinkers ... goeid. Gelukkig ... eens verf, dan hoe was een heftige t

Algemene ontwikkeling

Zijn zus was bij de politie die werd uitgebreid omdat de gemeente Zaanstad werd gevormd. Klaas wilde ook. „Maar ik had mijn LTS niet afgemaakt en was aan het werk gegaan. Das miste ik 'algemene ontwikkeling'. In mijn diensttijd deed ik een LO1-cursus algemene ontwikkeling voor de politie. Zo zat ik in de kazerne te studeren."

Sociale wijkagent

Wijkagent is een dienend beroep. „Ik heb een mooie tijd gehad. Altijd bezig met mensen en hulp verlenen. Je bent als wijkagent heel sociaal bezig. Al werd er stoofs

Als politieman liep hij wel eens een klap of een schop op. „Maar zoals het nu gaat, is wel even anders. In mijn tijd hadden mensen meer respect voor elkaar. Je had een beetje het Baanjer-idee ook onder criminelen. Als je een inbreker pakte, boefde die niet altijd geboeid in de zuto. Ze gingen gewoon mee. Er was een soort onderlinge sportiviteit. Ook de zware jongens wisten dat ze naar de politiemensen moesten komen. Maar nu is er veel meer agressie en onverdraagzaamheid. Het is een teken aan de wand dat ambulancepersoneel en brandweer worden aangevallen omdat mensen denken dat ze iets niet goed doen. Ik ben zelf één keer bespuugd. Hij miste

Molenaar's Kindermeel

Expositie

Zaandam ■ Pieter Molenaar en Gerbrand Swart startten in 1896 met hun Molenaar's Kindermeel. Het bedrijf groeide enorm dankzij de kwaliteit, het positieve oordeel van artsen en verloskundigen en slimme marketing.

In de jaren zeventig begon Neeltje Bleker-Swart, dochter van directeur Co Swart, een verzameling van materiaal van het familiebedrijf. Samen met haar echtgenoot Otto Bleker publiceerde ze een

Ode aan Lino met de Forbo Jong Talent Prijs

De 9-jarige Noor uit Middenbeemster (midden geïe trui) van op dl december bezoeker sc.ooo. Marlie Kool heeft taart meegenomen. FOTO: PASCAL TRUMPIE

'In toekomst bezoekers spreiden

Richard Walraven

→ Vervolg van regioverpagina

Zaandijk ■ „Misschien moeten we in de toekomst wel bezoekers gaat spreiden over onze openingstijden en locaties." Volgens adjunct-directeur Marijke Kool kan dat een oplossing zijn om de explosief stijgende bezoekersaantallen van het Zaans Museum onder controle te houden.

Dat die bezoekersaantallen de afgelopen jaren zo zijn gestegen heeft volgens Kool te maken met de comblikaart voor toeristen op de Zaanse Schans. „We weten als museum bovendien meer eenzaetie te maken met de Schans. De Schans en het museum zijn meer een twee-eenheid geworden."

De stijging zit hem vooral in de internationale toeristen. „Ons publiek is heel divers, maar voor de internationale toeristen zijn we blijkbaar interessanter geworden. Er komen vooral meer buitenlandse bezoekers. Die bezochten vroeger alleen de Schans, maar komen nu ook naar het museum", legt de adjunct-directeur uit. „Nederlandse toeristen kwamen altijd al bij ons binnen. Dat aantal is het afgelopen jaar ook redelijk stabiel geblieven."

Of er een verband is met de toenemende drukte op de Zaanse Schans, volgens Kool is maken met de comblikaart voor toeristen op de Zaanse Schans. „We weten als museum bovendien meer eenzaetie te maken met de Schans. De Schans en het museum zijn meer een twee-eenheid geworden."

De stijging zit hem vooral in de internationale toeristen. „Ons publiek is heel divers, maar voor de internationale toeristen zijn we blijkbaar interessanter geworden. Er komen vooral meer buitenlandse bezoekers. Die bezochten vroeger alleen de Schans, maar komen nu ook naar het museum", legt de adjunct-directeur uit. „Nederlandse toeristen kwamen altijd al bij ons binnen. Dat aantal is het afgelopen jaar ook redelijk stabiel geblieven."

Of er een verband is met de toenemende drukte op de Zaanse Schans, volgens Kool te maken met de com-

Toekomst

De toekomst blijft naar verwachting van Kool redelijk beheersbaar. „Ik verwacht een verdere groei, maar nog niet direct grote problemen. Dit jaar hebben we wel een aantal excepties gemaakt voor de [illegible] in [illegible] en [illegible] ... wij ook, maar ik weet niet precies waar hun groei zit. Wel waar die van ons zit. Wij meeten het vooral van individuele toeristen hebben, niet van de touroperators met hun bussen. Overigens stijgt het toeristisme in heel Nederland, maar niet zo snel als bij ons."

Toekomst

De toekomst blijft naar verwachting van Kool redelijk beheersbaar. „Ik verwacht een verdere groei, maar nog niet direct grote problemen. Dit jaar hebben we wel een aantal excepties gemaakt voor de [illegible] in [illegible] en [illegible] ... had. Maar dat was nog net doen. We hebben gelukkig no ... mensen hoeven weigeren. M ... kan me wel voorstellen dat zullen moeten spreiden over ... en onze locaties. Dat gebeurt ook."

Het doel van het Zaans Mu... ons vooral meer onderbeid ... den van de beleving door to... van de Zaanse Schans. „Het ... bezoekers van de Schans. ... de twee miljoen liggen. Da... ons aandeel richting de ... cent. Het zou mooi zijn als ... de komende jaren daarzo...

'We hebben nog geen mensen hoeven weigeren'

DOMEIN
KAART PARTNERS REDACTIE REDACTIEAAD EDITIES NIEU...

Monet schreef brief over Zaandam: 'Hij was betoverd door de Zaanstreek'

roomt chocolade door de Zaan

10, 2019 Florence van der Voort Nieuws

hill Cruises realiseert samen met het CacaoLab en het Zaans Museum de
late River Tour op de Zaanse Schans. Op interactieve wijze wordt gewag
n van de geschiedenis van cacao naar chocolade.

acao naar chocolade

nstreek was het eerste industriegebied in Europa. Hier werden vanaf de 16e
hout, olie, verf, meel, papier en tientallen andere producten verwerkt. In 1730
en hier zelfs meer dan 600 molens tegelijkertijd. In de 19e eeuw werden de
e molens vervangen door fabrieken. De machines van Verkade, Duyvis, Lassie
klaam maakten dat de Zaanstreek 'de provisiekast van Nederland' werd
md.

Haarlems Weekblad.nl

Lokaal Sport Zakelijk E-paper

18 april 2019

De 35JAAR CORNER

Koen Regout, managing director Koninklijke Verkade

Koninklijke Verkade

Haarlems Weekblad.nl

Oeit ontworven voor 40.000 bezoekers barst het Zaans Museum met 140.000 bezoekers aan alle kanten uit zijn voegen. Directeur Jan Hovers weet, met bedelen om geld maak je niet populair, maar het kneft aan alle kanten. Al veel te lang. Het museum moet, mis ook niet uitlopen op gewone mensen tegenhouden aan de deur. En dat wil natuurlijk niemand.

Hele wereld ontdekt Zaans Museum

Genieten van Guurtje met een levenslange vriendin

Zaans Museum knelt aan alle kanten

Ronald Mossel

Zaandam * Het Zaans Museum is bezoekersaantallen aan de grens van 200.000 gepasseerd. Gaat de collect volgens jaar door de grens van 100.000 - en die zou 20 maar kunnen - dan is dat vijf keer zo veel als 20 jaar geleden. Dat is vooral te danken aan de hoofdsponsors, voor 'het is niet te veel, veel dreigt dan we kunnen beheersen'. „Er moet vloeiende verdeling bijkomen. De optimalisatie van de collectie is nog niet klaar, bij de opmaakronde' te trekken. Albers, daarmee zijn we er niet", waarschuwt directeur Jan Hovers (foto) van.

Het Zaans Museum is bij mest het jaarlijkse uitgaand bezoek. De Zaans trekt geneel in populariteit, al gaat hal de laatste lawe wel erg van 70.000 naar bijna 140.000. En dan na vorig jaar (40.000). Wat is er gebeurd? „Wij hebben de focus verlegd van industrieel erfgoed naar de bredere cultuurhistorische verhaal van de Zaanstreek. De Zaanse Schans verrijkt het verhaal van de Zaanstreek niet alleen, wij vertellen wat ervoor en daarna is gebeurd, hoe de Zaanstreek zich ontwikkelde tot nu toe. Dat was wat ons in gewonden. Actueel die spreekt die nieuwe verhaaltjes bezoekers aan."

De vaarten graaf koster mede door Jacob Van Lennep, Jan Verhuell en Wouter Van Meter, denkt Hovers. Daar is actueel in breedkom de beziemen van Cornelis Roemer. Maar wat is het effect van de nieuwe museumplan? Hoeveel de Zaanse Schans? „Vanaf de eerste uitnoeding van het Stoomkiaasmuseum zagen we de bezoekersaantallen stijgen. De tweekamelaar van de Zaanse Schans heeft een drukker worden. Hovers beriet die gewoldeking van enige aanvulling. „Uitvoerend zijn we zitbankelijk gewoeden van vrijwilligers. Hun aantal is gegroeid van vijftien naar 200. Ze ondersteunen ons bijna gids - gewoon ze ook zijn kikkers, vergoeding - maar je kunt redelijkerwijs maar 'zomid' van ze vragen. We lopen met ze vanaf middag tot 's avonds laat. Ze zijn wikkelgoed, ze moeten gemoedsgezinde kijkbuis bij." „Ook in beloning lopen we achter. Lenen waren al vier jaar met gelijke tijden van de Zaanse Schans. Hovers gaanstemmer in plaats van de museum-cao. Daarvoor heeft de gemeente Zaanstad wel extra subsidie verhoogd van 9,5 ton naar 14 ton. Hovers: „Dat is een investeren in nieuwe medewerkers je wegkom die wij zo hard nodig hebben. En de markt bekijkt beter dan wij kunnen bieden."

Richard Walraven

Gisteren om 19:49

KPN NL 16:01 24%

Noordhollands Dagblad

Zaans Museum schiet door 200.000-grens; aantal bezoekers afgelopen jaren verdrievoudigd

De 9-jarige Noor uit Middenbeemster (midden gele trui) van op 18 december bezoeker 195.000. Marije Kool (staand derde van rechts) heeft taart meegenomen.

© foto Pascal Fielmich

Zaans Museum is de

van hoogstaande kwaliteit in eigen beheer wilden uitgeven. Ze ontwikkelden een concept rond het thema 'natuur in Nederland' dat aan de basis zou staan van 32 albums.

Auteur Jac. P. Thijsse, onderwijzer en natuurbeschermer, werd aangesteld voor het schrijven van de rijk geïllustreerde natuuralbums. Thijsse was een gedeerven verteller die zijn liefde voor de natuur wilde overbrengen op de lezers.

Originele aquarellen

Per seizoen wisselt de presentatie een zijn de aquarellen uit het bijhorende album te bezichtigen. Tot 20 juni 2019 Lente (1906). Van 21 juni tot en met 20 september Zomer (1907). van 21 september tot en met 20 december Herfst (1908) en vanaf 21 december Winter (1909). Kijk ook op www.zaansmuseum.nl.

2019 IN HET TEKEN VAN DE JAARGETIJDEN ALBUMS VAN VERKADE

Plaatje van Verkade door Jan van Oort. Lente

(FOTO: ZAANS MUSEUM)

Wevershuis weer weefgetouw rijker: 'Deze mocht niet in de open haard belanden'

Zaanse gondel steeds meer Zaans project

n het Wevershuis op de Zaanse Schans.

Hoger beroep in zaak moord op Pauline Mol

Jubilerende Ode aan Lino feestelijk van start

De Ode aan Lino, die dit jaar vijf jaar bestaat, is afgelopen zaterdag groots en feestelijk van start gegaan in het Zaans Museum. Het jaarlijkse kunstevenement van Forbo Flooring en het creatieve bedrijf Atelier Open heeft tot doel om de linosnedekunst onder de aandacht te brengen bij een breed publiek. Dat lukte dit weekend prima met een vol huis en een aantal prominenten.

hop lino snijden

Foto: Zaans Museum

Zaans Museum verwerft brief van Claude M

Zaans Museum wil gra
toeristische en afgeleg

Willemien Schenkeveld

Zaandam * Om een historisch en actueel Zaans Museum met een ambitieus expositieprogramma te kunnen realiseren in het centrum van Zaandam, wil museumdirecteur Jan Hovers op zoek naar fondsen.

„Het is volstrekt helder dat de gemeente dit niet alleen kan betalen", zegt Hovers, die onlangs bekend

Het huidige Zaanse Museum wordt wat betreft Hovers dan onderdeel van de Schans en gaat functioneren als entreegebouw met de nodige extraís.

Voorzitter Piet Oudega van Stichting de Zaanse Schans reageert voorzichtig. „Anderhalve maand geleden hebben we voor het eerst gehoord van het Zaans Museum dat het met deze gedachte rondloopt", zegt hij. Hoe dan ook zou hij het persoonlijk betreuren als de verdieping die het museum nu biedt, van de Schans zou verdwijnen.

Burgemeester en wethouders omarmen het idee van een museum, dat bezoekers van buiten naar het centrum van Zaandam lokt en zich hopelijk ook ontwikkelt tot een 'cultuurhistorische huiskamer van de Zaanse samenleving'. Het nieuwe museum krijgt financieel een plek in deze week verschijnende Voorjaarsnota.

Het museum - liefst in het oude PTT-gebouw aan de Kringe - moet een lokaal museum van en voor Zaankanters worden, inclusief de jongste geschiedenis. Met inzet van bewilkenen van elders geeft het bovendien voor cultureel geïnteresseerde toeristen een visie op Holland. Ook droomt Hovers van een ambitieus tentoonstellingsprogramma, te beginnen met Zaanse Monets in 2024.

Wat een plaatje!

HET NEDERLAND VAN VERKADE

Vermoedelijk de allereerste spaaractie ooit: de plaatjes én albums van Verkade. Afgebeeld stond het Nederlandse landschap. Een heerlijk nostalgisch én actueel beeld. Want er blijkt nog verrassend veel over van het Nederland van Verkade.

'Zaanse trots mag in hoofdletters'

Burgemeester kijkt terug op eerste half jaar

Zaanstad * Vandaag precies een half jaar geleden, op 27 september 2017, werd ik geïnstalleerd als burgemeester van Zaanstad. Zelden heb ik me ergens meer welkom gevoeld dan op de avond van de installatie. Felicitaties, warme toespraken, een prachtig lied van de 11-jarige Kaylee en een geestig gedicht van de Zaanse stadsdichters. Mooier kon mijn burgemeesterschap in Zaanstad niet beginnen.

Te gast

Meteen na mijn beëdiging begonnen mijn echtgenote Roya en ik aan een inburgeringperiode die we als zeer intensief, leerzaam en positief hebben ervaren. Mede namens Roya

de Monet zo mooi is vereeuwigd. Maar ook op de transformatie van de binnenstad van Zaandam tot Inverdan met zijn scherpe uitvergroting van het Zaanse DNA.

Die trots mogen we met z'n allen uitdragen. Dat kan bijvoorbeeld met het Monetjaar, een uitgelezen kans om ons DNA en ons verhaal

Molen Kinderen knutselen in Za

Zaandam * Marly (L) bouwt een molen in het Zaans Museum. Stan (r) maakt een Zaans huisje. Vanwege de herivakantie is het museum gisteren gestart met activiteiten voor de jongste bezoekers. Met mooi weer kunnen liefhebbers een speurtocht over de Zaanse Schans doen.

Vrijdag 3 mei is de laatste dag dat er gekruiseld kan worden. Belangstellenden kunnen deze week tussen twaalf en vier uur 's middags doorlopend aanhaken. De speurtocht kost een euro, het knutselen zit bij de museumentree inbegrepen.

Wil Gabriel in de Verkade Experience voor ze regelmatig een leesprogramma verzorgt (Foto: Yvette van der Does/Rodi Media)

BUDELIN WE BEELD

Leer nieuwe mensen kennen en krijg er veel voor terug

maandag 1 april 12:03 - 2019

Wevershuis Zaanse Schans weer een pronkstuk rijker

Elco Flaris

'Deze mocht niet in de open haard belanden'

Zaandam * Je moet er maar zelfs weer hebben in je woonkamer een weefgetouw. Rix Smits van Winkel Kaal ben, maar ging kleiner wonen. Nu is het Wevershuis op de Zaanse Schans weer een weefgetouw rijker.

Het is het vierde grote weefgetouw; een exemplaar uit de achttiende eeuw. Dat stond al een jaar of twaalf en vier uur 's middags doorlopend aanhaken. De speurtocht kost een euro, het knutselen zit bij de museumentree inbegrepen.

Stoelen

Wevers Han Schmitt en Klaas Staal hadden het gewaarde weefgetouw weer op gang gekregen. Ze hebben ook in het te eheer geen, al zal er nog wat aan moeten worden verandend om het 'voorhuur' te krijgen, zegt Han. Hij is thuis van het slinkwal. Maar nu zit verhuur maar een appartement is het weefgetouw te veel geworden. Het stond al een tijd opgeslagen op zolder en niemand wilde het hebben, maar weggooien is zonde...

Stoelen

Wevers Han Schmitt en Klaas Staal hadden het gewaarde weefgetouw weer op gang gekregen. Ze hebben ook in het te eheer geen, al zal er nog wat aan moeten worden verandend om het 'voorhuur' te krijgen, zegt Han. Hij is thuis van het slinkwal. Maar nu zit verhuur maar een appartement is het weefgetouw te veel geworden. Het stond al een tijd opgeslagen op zolder en niemand wilde het hebben, maar weggooien is zonde...

Westzaner Han Schmitt is vanaf het eerste uur betrokken bij het wevershuis as bezoek - met hunnen ook nog wel eens gebeurt - en dicaten, fietsingdoen, bezoek en hen zien, dien moet nog worden afgemaakt van het nieuwe gebeurt. „Dan gaan we een eerste stuk opstoen van ses of ze-centimeter breed om eens te kijken hoe ze wordt. Hier de aanslag is. Met is echo heel spannend voor een wevers

media web

Klaas Staal bij het 'nieuwe' achttiende-eeuwse weefgetouw in het Wevershuis op de Zaanse Schans.

FOTO: ELCO FLARIS

Van onze verslaggever

Zaandam * Het Zaans Museum ontvangt dinsdag een bijzondere schenking van de Duyvis fabriek van PepsiCo. Het betreft het olieverfschilderij 'Interieur van oliemolen De Poelsnip' (1915) van de Nederlandse industrieschilder Herman Heijenbrock.

Heijenbrock (1879-1948) wist op het doek de ontstaansgeschiedenis van nootjesfabrikant Duyvis, het huidige Duyvis PepsiCo te verewigen. Hij was een industrieschilder. Vaste thema's van zijn werk zijn arbeid, nijverheid en industrie. Als oudste industriegebied van Europa was de Zaanstreek – als bakermat van veel beroemde Nederlandse A-merken, waaronder Duyvis – een dankbaar onderwerp voor de schilder. Schilder

interesse in de rol v
de opkomst van
zijn schilderijen o
in het productiepr
Het olieverfschilde
oliemolen De Poels
Heijenbrock toont
molen De Poelsnip.
zijn de verschillen
oliepersen uit za
Poelsnip was een oliemolen van
Duyvis JZ Stoomolifabriek. De m
len werd tot 1917 als proefoliemolen
gebruikt om de weopbrengst vaj
een partij zaden te bepalen, die later
kon worden verwerkt in de nieuwe
stoomolielfabriek van Duyvis. Eric
Gerardus Duyvis kreeg dit schilderij
in 1915 bij zijn 40-jarig jubileum als
directeur van de firma T. Duyvis Jz
Stoomolielfabriek.

Het Zaans Museum neemt het schil-
va op in de collectie. Het heeft
aasteltekeningen en één
schilderij van Herman H
in bruikleen. Alle acht
dit najaar te zien in een
telling in het Zaans Mus

Vrijwilligers Open Huis in het Zaans Museum

Zijn wij jou nieuwe collega's bij het Zaans Museum? (Foto: Piet Hermans/Zaans Mus

ZAANDAM - Denk jij er wel eens over na om vrijwilligerswerk te gaan d
Of ken je iemand die dat leuk zou vinden? Kom donderdag 14 februari
13.00 tot 16.00 uur de sfeer proeven tijdens het Vrijwilligers Open H

In het Zaans Museum kun je als vrijwilliger de bezoekers een mooie dag laten beleven. Benieuwd hoe dat er aan toe gaat? Bekijk de verschillende museumlocaties, spreek met andere vrijwilligers en laat je informeren over de verschillende vrijwilliger functies.

Interesse? Kijk voor meer infor tie op: https://zaansmuseum vacatures/ Locatie: Zaans Muse Schansend 7, Zaandam.

Volop te beleven tijdens Kinderboekenmarkt op Zaanse Schans

op Zaanse Schans op zondag 2 juni met poppentheater op Pinkeltjeplein, te Kattenkwaad Spel, Kameleondorp, duivenkatet bakken met Bakkertje Jan teiten van het Zaans Museum

Zaans Museum wil naar centrum Zaandam (met Monet als aftrap)

Verkadealbum 'Lente'

Expositie

Zaandam * Bij aanvang van het voorjaar presenteert het Zaans Museum het Verkadealbum 'Lente' uit 1906. Ook de originele aquarellen van Jan Voerman jr., Willem Wenckebach en Jan van Oort (foto) waarop de albumplaatjes gebaseerd zijn, zijn te zien. De expositie is te zien tot en met 20 juni, daarna komt

Start Instaprondleidingen Hembrug

Bij de instaprondleidingen kunnen mensen het geheim van de wapen- en munitiefabriek met een ervaren gids ontdekken. (FOTO: PASCAL FIELMICH)

ZAANDAM - Belangstellenden kunnen zondag 7 april het geheim van de wapen- en munitiefabriek onder de rook van Amsterdam ontdekken. Dan starten de maandelijkse instaprondleidingen op het Hembrugterrein in Zaandam. Een ervaren gids laat de geschiedenis van Hembrug, het hart van de fabriek 'Artillerie Inrichtingen'. De fabriek, beter bekend als 'Hembrug', was een van de grootste en modernste militaire complexen van Nederland. In het diepste geheim werden hier wapens en munitie gemaakt, getest en opgeslagen. Later zijn hier ook

Virtual reality app brengt Zaandam anno 1725 naar het heden

Door: zaanstad Datum: 12 maart 2019 12:45 Laatste update: 12-03-2019 12:45

heden van Zaandam in VR-app

Met teletijdmachine naar

Ton Amesz

Zaandam * „Aaaaahh. Het is echt fantastisch. Alsof je echt in die tijd zijnt." Met een bewonderende kreet gaf wethouder Natasja Groothuismink gisteremiddag de aanzet tot een reeks razend enthousiaste reacties over 'Zaandam anno 1725', een app die fungeert als tijdreismachine. Hier komen verleden en heden samen.

Claar Peter keek mee over de schouders van museumdirecteur Jan Hovers, stadsarcheoloog Piet Kleij en wethouder Natasja Groothuismink (Monumenten en Erfgoed) toen ze de nieuwe 'virtual reality' app na de druk bezochte presentatie uitgebroeiden. Het gestart in Zaandam", sprak Hovers. En, nog verder terug: Piet Kleij ontdekte met zijn mensen ook een Romeinse wachtoren in Krommenie. Hovers hoopt eigenlijk op de realisatie van een museum in het hart van Zaandam, die meer wortelt in de geschiedenis van de Zaanse samenleving. „Mijn droom is om dat beide, lange verhaal van de Zaanstreek een plek te geven." Op basis van historische data, zoals de reconstructie van een scheepswerf rond de Burcht, zou dat een spraakmakende aanwinst voor Zaandam kunnen zijn.

De app is hiertoe misschien een ingang. De samenwerking van onder andere ontwikkelaar The opbouw van de data-invoer. Met 360 graden-opnames, exacte coördinaten, oude kaarten zoals een topografische kaart uit 1824, prenten uit 1725, schilderijen en andere bronnen zoals de overblijfselen van de sluizen, werden de locaties in de computer opgebouwd. Erfgoedadviseur Olav Reijers demonstreerde de app on noemde met name de VR-bril als instrument 'een intieme eigen ervaring'. Al rondduizend en schuivend soonde bij de overgangen van 1725 naar 2019. Piet Kleij: „Veel van de geschiedenis is verloren gegaan, van de vermaarde Zaanse scheepsbouw zie je bijna niets meer terug. Met de app komt het verleden een stuk dichterbij."

‘Really nice museum the history of the region it’s very interesting! The biscuits factory museum it’s like a mone!’

- Emilia

‘Bijzonder hoe een stel 30-jarigen vrouwen zich weer als kinderen kunnen gedragen hier!’

Samenwerkingsverbanden

KONINKLIJKE VERKADE N.V.
Verkade is onlosmakelijk verbonden met het Zaans Museum. Zo ontvangen we jaarlijks voor een vast bedrag aan chocoladerepen en koekjes en maakt Verkade enkele malen per jaar kosteloos gebruik van onze zalen. In het personeelsblad Chobis werd regelmatig aandacht besteed aan het Zaans Museum in combinatie met acties voor medewerkers van Koninklijke Verkade. Een paar keer per jaar vindt overleg plaats tussen de marketingafdelingen van Verkade en het Zaans Museum. In 2019 leverde dit een samenwerking met supermarktketen Jumbo op: een bezoek aan het Zaans Museum werd gepromoot in combinatie met de actie Jumbo Dagje Uit. Daarnaast is de samenwerking tussen Verkade, de BankGiro Loterij en het Zaans Museum gecontinueerd.

BANKGIRO LOTERIJ
Door de samenwerking tussen de BankGiro Loterij, Verkade en het Zaans Museum ontvingen 50.000 prijswinnaars van de decembertrekking van 2018 een Verkadeblik met drie chocoladerepen en twee entreekaarten voor een bezoek aan het Zaans Museum in 2019. Verkade heeft van het blik ook een internationale versie ontwikkeld, waarvan in de Museumshop van het Zaans Museum 420 exemplaren verkocht zijn.

JUMBO
In samenwerking met Verkade heeft het Zaans Museum deelgenomen aan de Dagje Uit-actie van supermarktketen Jumbo. Bij aankoop van (Verkade) producten ontvingen klanten kortingszegels waarmee ze konden sparen voor korting op het entreebedrag van het Zaans Museum. Deze actie werd door Jumbo ondersteund met een landelijk campagne door middel van publiciteit en een speciale actiewebsite. De eerste 400 Jumbo-klanten die een bezoek brachten aan het Zaans Museum kregen naast de korting ook een gratis koekblik van Verkade. In totaal hebben 1751 Jumbo-klanten een bezoek gebracht aan het Zaans Museum.

ALBERT HEIJN
In juli en augustus nam het Zaans Museum voor het vierde jaar op rij deel aan een klantenactie van Albert Heijn. De actie werd ondersteund met een speciale website en een landelijke campagne.

CONNEXXION
In samenwerking met Connexxion is in 2018 het combinatieticket voor de Zaanse Schans Card en het dayticket Zaanstreek geïntroduceerd waarmee bezoekers zowel de museumlocaties op de Zaanse Schans konden bezoeken alsmede vrij konden reizen van Amsterdam Centraal naar de Zaanse Schans en de Zaanstreek. In 2019 is deze samenwerking met succes gecontinueerd en is de intentie uitgesproken de samenwerking te intensiveren door het ticket ook door Connexxion online te laten verkopen.

FORBO
Vanaf november was de tentoonstelling *Ode aan de Lino* in het Zaans Museum te zien; een samenwerking met Forbo en Atelier Open. Medewerkers van Forbo konden op vertoon van hun medewerkerspas een gratis bezoek brengen aan de tentoonstelling. Meer informatie over de samenwerking met Forbo in het hoofdstuk Museale Zaken.

NUON
Een samenwerking met Nuon gaf nieuwsbrief-abonnees van de energie-leverancier de gelegenheid om het Zaans Museum met korting te bezoeken. Daarnaast kregen kinderen een gratis speurtocht.

NEDERLANDSE MUSEUMVERENIGING
Het Zaans Museum en het Czaar Peterhuisje namen traditiegetrouw deel aan de Museumweek, jaarlijks in april georganiseerd door de Nederlandse Museumvereniging (zie publieksactiviteiten). Daarnaast namen we regelmatig deel aan acties van de Museumkaart: in mei was er aandacht voor de museumlocaties in de nieuwsbrief voor museumkaarthouders van de Museumvereniging. Op vertoon van de Museumkaart ontvingen kinderen de speurtocht van de Zaanse Schans gratis en konden zij een bezoek brengen aan het Wevershuis, de Kuiperij en het Jisperhuisje waar ze kennis maakten met Zaanse ambachten.

AMSTERDAM&PARTNERS EN IAMSTEDAM CARD
De samenwerking met Amsterdam Marketing, die herdoopt is in amsterdam&partners, is in 2019 gecontinueerd. Het Zaans Museum, de museumlocaties op de Zaanse Schans en het Czaar Peterhuisje maken deel uit van de IAmsterdam Card en zijn hiermee gratis te bezoeken. De locaties staan geregeld in de promotiemiddelen van amsterdam&partners.

AMSTERDAM PASS EN HOLLAND PASS
Andere ticketpartners waren de Amsterdam Pass van Stromma en Holland Pass van Tourism Group International. Op vertoon van hun Pass ontvingen bezoekers een Zaanse Schans Card.

KIDSPROOF
Het Zaans Museum heeft de samenwerking met familiemarketingbureau Kidsproof gecontinueerd. Op strategische momenten zijn onze museumlocaties, activiteiten, kinderfeestjes en schoolreisjes meegenomen in hun nieuwsbrieven en op hun social mediakanalen.

DE ZONNEBLOEM
Jaarlijks brengt Nationale Vereniging De Zonnebloem een bezoek aan het Zaans Museum. De Zonnebloem organiseert dagjes uit voor ouderen en maakt daarbij gebruik van vele enthousiaste vrijwilligers. Dit jaar bestond De Zonnebloem 70 jaar. Om dit te vieren zette het Zaans Museum de vrijwilligers van De Zonnebloem in het zonnetje: 70 vrijwilligers ontvingen een vrijkaartje voor het museum.

STICHTING STV GEHEUGENVENSTER
Op vrijdag 26 juli 2019 vond in Oostergouw de lancering plaats van een bijzondere fotoselectie die is samengesteld met pareltjes uit het uitgebreide historische archief van Verkade. Een samenwerking tussen Stichting STV GeheugenVenster, maker van een speciaal dementievriendelijk TV-aanbod voor verpleeghuizen en het Zaans Museum. Deze bijzondere fotoselectie is vanaf die dag te zien op Seniorentelevisie én wordt permanent opgenomen in het on-demand aanbod (STV Interactief) voor Zanse en Amsterdamse verpleeghuizen. De foto’s gaan gepaard met een bijschrift om gespreksstof en dus interactie met familie en bezoek te stimuleren.

‘Ik ben heel blij met deze speciale themacollectie voor bewoners uit de Zaanstreek en regio Amsterdam. Maatwerk, prachtig!’

- Ingrid van der Horst, directeur Stichting Geheugenvenster

Lancering dementievriendelijk televisie-aanbod door STV Geheugenvenster en Karin Borst van het Zaans Museum in Verzorgingshuis Oostergouw

‘Samen met partner @HowAboutYouNL organiseerden we vorige week OBI Housing, een kennis-event speciaal voor #woningcorporaties. In de video een impressie van een inspirerende dag op een mooie locatie @ZaansMuseum!’

Aangezien stichting STV GeheugenVenster een aantal verpleeghuizen in de Zaanstreek en Amsterdam bedient, zitten tussen deze bewoners ouderen die een speciale band hebben met de Verkadefabriek, omdat ze er zelf, of hun familieleden, hebben gewerkt. Voor hen is de collectie een ontzettend leuk en herkenbaar onderwerp. Vaak vinden bewoners het heel plezierig om hun verhaal of ervaring te kunnen delen. Dergelijke herkenbare foto’s hebben voor mensen met dementie ook nog eens grote therapeutische waarde, omdat het geheugen wordt geactiveerd en gestimuleerd. Het Parool besteedde aandacht aan deze nieuwe samenwerking.

MARKETING ZAANSTREEK
Het Zaans Museum is partner van Marketing Zaanstreek en werkt op diverse terreinen samen om de Zaanstreek bij diverse doelgroepen op de kaart te zetten. In juni 2019 organiseerde Marketing Zaanstreek op initiatief van het Zaans Museum een receptionistendag. Voorafgaand aan de zomervakantie konden receptionisten van Zaanse hotels kennismaken met het Zaans Museum en de Zaanse Schans.

Na een brainstorm met diverse culturele Zaanse partijen, waaronder het Zaans Museum, organiseerde Marketing Zaanstreek in 2019 voor het eerst een Zaanse Cultuur Campagne. De kick-off van de campagne vond in november plaats in het Zaans Museum. Na de kick-off organiseerden diverse culturele instellingen in de Zaanstreek speciale activiteiten t.b.v. de campagne. Deze activiteiten werden on- en offline gepromoot door Zaanstreek Marketing.

Op initiatief van Zaanstreek Marketing kreeg eenieder die een stads-plattegrond kocht bij de ZaanStore (de VVV-locatie voor de streek die door Zaanstreek Marketing wordt beheerd) een kortingsvoucher voor onder meer het Czaar Peterhuisje.

STICHTING DE ZAANSE SCHANS
Het Zaans Museum maakt fysiek en inhoudelijk deel uit van de Zaanse Schans en verzorgt al jarenlang diverse taken voor Stichting de Zaanse Schans: ontvangst/informatievoorziening voor bezoekers, coördineren van de Zaanse Schans Card, alsmede het ontwikkelen en uitvoeren van educatieve programma’s, rondleidingen en arrangementen voor de Zaanse Schans.

Met directeur Maarten van der Meer vindt tweewekelijks directieoverleg plaats. Daarnaast maakte Zaans Museum bestuursvoorzitter Piet Middelhoven tot medio december deel uit van het bestuur van de Zaanse Schans. Met de overgang naar een Raad van Toezicht heeft directeur Jan Hovers deze rol overgenomen.

VERENIGING DE ZAANSCHE MOLEN
Met Vereniging de Zaansche Molen is een educatieve samenwerking gestart. Voor groep 5 t/m 8 van het basisonderwijs is een nieuw schoolprogramma ontwikkeld waarbij leerlingen een bezoek brengen aan zowel de museum-locaties van het Zaans Museum als houtzaagmolen Het Jonge Schaap op de Zaanse Schans.
Veertig vrijwillige molenaars van Vereniging de Zaansche Molen brachten in het voorjaar een bezoek aan het Wevershuis om meer kennis op te doen over het ambacht zeildoekweven.

MUSEUM ZAANSE TIJD
Museum Zaanse Tijd en het Zaans Museum werken samen in de ontvangst van bezoekers aan de Zaanse Schans. Op beide locaties wordt de Zaanse Schans Card verkocht en informatie gegeven over de Zaanse Schans. Ieder jaar vindt periodiek overleg plaats met directeur Carel Hofland.

Jan Hovers en Marije Kool met Dennis Straat, voorzitter Stichting Monet in Zaandam bij de brief van Claude Monet

STICHTING MONET IN ZAANDAM
Met Stichting Monet in Zaandam is regelmatig overleg gevoerd over toekomstige activiteiten rond Monet in de Zaanstreek. Daarnaast participeerde het Zaans Museum in diverse initiatieven van de Stichting. Een bijzondere samenwerking kwam tot stand rond de ontwikkeling van een Zaanse gondel: wevers van het Wevershuis maakten op authentieke wijze een zeildoek voor het zogenaamde Zaanse Gondel dat door studenten van het Meubilerings College vervaardigd was aan de hand van afbeeldingen van boten op de Zaanse schilderijen van Monet (waarover meer in het hoofdstuk Museale Zaken). Om te profiteren van elkaars bezoekers worden bezoekers vanuit het Czaar Peterhuisje consequent doorverwezen naar het nabijgelegen Monet Atelier (en omgekeerd).

ZAANTHEATER
Het Zaantheater en het Zaans Museum hebben een nauwe band. Het Zaans Museum nam in 2019 net als voorgaande jaren deel aan het Groot Avonturenfestival in het voorjaar en het Kinderboekenweekfeest in het najaar. Tijdens het Groot Avonturenfestival konden kinderen deelnemen aan een creatieve workshop over het thema scheepsbouw en tsaar Peter; het gratis toegankelijke Kinderboekenweekfeest stond in het teken van ‘Reis mee’. Voertuigen uit de collectie van het Zaans Museum vormden de inspiratiebron voor de kinderactiviteiten in de stand van het museum tijdens het familie-festival. Daarnaast was er een samenwerking tussen het Zaans Museum en het Zaantheater rond de opera *De Ontmaskering van Peter de Grote* van Barok Opera Amsterdam (waarover meer in het hoofdstuk Museale Zaken).

Zaans Museum activiteit tijdens Kinder-boekenweekfeest in het Zaantheater

FLUXUS
Het Zaans Museum heeft actief bijgedragen aan de voorstelling Het Geheim van de Zaanstreek, een productie van FluXus in samenwerking met het Zaantheater. *Het Geheim van de Zaanstreek* vertelde de verborgen geschiedenis van de Zaanstreek rond 1850 over armoede en kinderarbeid met een grote rol voor het Wevershuis. De spelers van de musical brachten ter voorbereiding een bezoek aan het Wevershuis. Daarnaast kregen de theaterbezoekers een kortingsvoucher voor het Wevershuis en waren tijdens de voorstelling diverse vrijwilligers van het Zaans Museum aanwezig om bezoekers meer te vertellen over het ambacht weven (zie hoofdstuk Museale Zaken voor meer informatie over de samenwerking).

Start Hembrug-rondleiding in Artzaanstad

ARTZAANSTAD
Kunstuitleen Artzaanstad is een gerespecteerde en aantrekkelijke culturele buurlocatie van het Hembrug Museum. Een paar keer per jaar vindt er tussen medewerkers van de organisaties overleg plaats t.b.v. activiteiten en evenementen op het Hembrugterrein. Uit die overleggen is ook het idee afkomstig om de maandelijkse rondleidingen van het Hembrug Museum over het terrein te starten in Artzaanstad. Omdat het Hembrug Museum niet over een publieksruimte beschikt, ontvangt Artzaanstad de bezoekers met een kopje koffie/thee. Voor Artzaanstad was dit een mooie aanleiding om op die zondagen open te gaan.

GEMEENTEARCHIEF
Dit jaar hebben het Zaans Museum en het Gemeenteachief als van ouds kennis en expertise kunnen uitwisselen. In 2019 hebben beide partijen tevens gesprekken gevoerd waarbij verdieping van de samenwerking centraal stond. Hoe kunnen we het beheren, ontsluiten en presenteren van het Zaanse erfgoed gezamenlijk naar een hoger niveau brengen. In 2020 zullen hiervoor plannen worden uitgewerkt.

DE FABRIEK
In januari vond in filmhuis De Fabriek een avond rond ambachten plaats, georganiseerd in samenwerking met het Ambacht in Beeld Festival.
Het Zaans Museum werd gevraagd een verhaal te houden over het zeildoek weven in het Wevershuis. Na een documentaire over het ambachtelijk vervaardigen van schepen in de Cariben, vertelden Zaans Museum-medewerkers Mandy Ploeger en Hester Wandel over het Zaanse ambacht. Ron Kiburg van Zaans Erfgoed vertelde over het plan om een scheepswerf te bouwen in het centrum van Zaandam. Beide verhalen vormden een mooie aanvulling op de film.

MONUMENTEN SPREKEN
De films van Monumenten Spreken zijn opgenomen in de collectie van het Zaans Museum en zijn een onderdeel van de vaste presentatie in de Verhalenbank.

LASSOOY DESIGN
Lassooy Design organiseert diverse culturele activiteiten in de Zaanstreek. Maandelijks wordt het uitgaansmagazine Uit de Zaanstreek uitgebracht, in het voorjaar aangevuld met het magazine ErVaar de Zaanstreek. Het Zaans Museum heeft al jaren een overeenkomst met Lassooy Design voor gerichte promotie via deze magazines onder cultuurliefhebbers in de Zaanstreek. Activiteiten van het Zaans Museum, het Czaar Peterhuisje en op het Hembrug-terrein worden maandelijks uitgelicht en opgenomen in de agenda. In 2019 organiseerde Lassooy Design voor de tweede keer de Zaanse Uitmarkt waaraan ook het Zaans Museum deelnam.

De samenwerking met het Honig Breethuis staat beschreven in het hoofdstuk Museale Zaken.

Sales

De afdeling Sales verwerkt jaarlijks groepsbezoeken, ontvangsten, rondleidingen en schoolbezoeken voor het Zaans Museum en de Zaanse Schans. 2019 heeft voornamelijk in het teken gestaan van de professionalisering van de afdeling. In januari is de afdeling volledig overgegaan op het nieuwe reserveringssysteem Smart Event Manager. Het offreren, bevestigen en factureren kan hierdoor efficiënter verlopen. De eerste drie maanden is ingezet op de implementatie van het nieuwe systeem. Met de komst van een extra Sales-medewerker kon het groeiend aantal aanvragen opgevangen worden. Aan het eind van het jaar is een Salesplan voor 2020 opgesteld.

PARTNERS
De samenwerking met hotels, horecalocaties, vakantieparken en diverse partijen in de Zaanstreek en op de Zaanse Schans zijn voortgezet. Mede namens de Zaanse Schans verzorgt het Zaans Museum arrangementen, groepsbezoeken en rondleidingen op de Zaanse Schans. In september vonden de jaarlijkse evaluatiegesprekken plaats met de vaste relaties op de Zaanse Schans waaronder restaurant De Kraai, Cacao- en DropLab, Windmill Cruises, Vereniging de Zaansche Molen, Museum Zaanse Tijd, restaurant De Hoop op d'Swarte Walvis, de Catharina Hoeve, Kooijman Souvenirs & Clogs en de Zaanse Schans Bike Rental.

De ondernemerssociëteit De Corner organiseert jaarlijks drie bijeenkomsten in het Zaans Museum. De eerste twee bijeenkomsten stonden in het teken van chocolade. Achtereenvolgens gaven Tony Chocolonely en Pladis Global Verkade een voordracht. Voorafgaand aan de presentatie van Pladis Global Verkade gaf de managing director, Koen Regout, een rondleiding door onze Verkade Experience. Na afloop van de presentatie ontvingen alle bezoekers aan de bijeenkomst een Verkadereep.

Begin januari zijn de banden met DT Events, voorheen Dutch Tourism, aangehaald. Samen met Windmill Cruises en het Zaan Hotel Amsterdam/Zaandam hebben DT Events en het Zaans Museum de Zaanstreek vertegenwoordigd op EventSummit 2019 in Ahoy Rotterdam. Event Summit is dé beurs voor de evenementenindustrie. Daarnaast heeft DT Events aan het Zaans Museum een stand aangeboden op hun eigen inspiratiefestival voor zakelijke relaties op het Hembrugterrein.
Sinds 2019 is het Zaans Museum lid van de Gouden Sleutel Amsterdam. Dit is de Nederlandse vereniging voor hotelconciërges. De bijeenkomsten vinden elke maand plaats bij één van de aangesloten leden. De afdeling Sales is bij diverse bijeenkomsten aanwezig geweest om de naamsbekendheid bij de hotelbranche in de regio Amsterdam te vergroten en nieuwe samenwerkingen aan te gaan. Het Zaans Museum heeft aangegeven de leden van de vereniging in 2020/2021 graag te willen ontvangen.

'Het bezoek was hartstikke interessant. Leuk om nu meer te weten over de geschiedenis van Verkade! En ook leuk "onze" blikken er te zien. De mede-werkers waren heel aardig! Kortom, super geregeld en gezellig. Dank voor alle goede zorgen!'
- Zaanlandia Blikverpakkingen

‘Wij kijken terug op een zeer geslaagde congres dag Leren aan de Zaan en dat was mede te danken aan de prettige locatie in het Zaans Museum. Hartelijk dank voor jullie inspanning en de prettige samenwerking!

‘Namens Zaan Primair dank ik jullie voor de prettige samen-werking. We kunnen terugkijken op een zeer geslaagd evenement! Zowel in het voortraject |als op de dag zelf was het fijn samen-werken. Jullie flexibiliteit was heel prettig, waardoor we de zaalopstelling op het laatste moment nog naar wens konden aan-passen. Fijn!’

- MetService B.V.

In 2019 is het aanbod wat betreft de rondleidingen verder uitgebreid met maandelijkse rondleidingen op het Hembrugterrein. Deze worden veelal verzorgd door oud-medewerkers van het Hembrugterrein en vinden elke eerste zondag van de maand plaats van april tot en met november. Bezoekers kunnen hiervoor online kaarten reserveren.

SCHOOLBEZOEKEN

De educatieve programma’s van het Zaans Museum en het Czaar Peterhuisje zijn voor basisscholen in de Zaanstreek te boeken via het cultuurmenu van FluXus. Maar ook buiten het cultuurmenu wisten basisscholen het Zaans Museum te vinden, veelal via de website. Deze aanvragen kwamen vaak voort uit een project op school met een inhoudelijk aansluitend thema. In de meeste gevallen werd een regulier programma geboekt, soms is een (wissel)programma op maat samengesteld. Deze werden vaak gecombineerd met een bezoek aan de Zaanse Schans en onze museumlocaties. Deze programma’s waren ook in trek bij het voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld tijdens studiedagen of uit-wisselingsprojecten. Stichting Kennis voor Sociale Cohesie liet voor het tweede jaar op rij zes groepen met 98 kinderen en begeleiders op diverse zondagen kennismaken met chocolade in de Zaanstreek. Het Cacao- en DropLab verzorgde een interactieve demonstratie en vervolgens gingen de kinderen met een speurtocht door de Verkade Experience. Het bezoek werd afgesloten met het maken van een eigen wikkel. Maastricht University komt reeds jaren met buitenlandse studenten en docenten naar de Zaanse Schans. Het Zaans Museum verzorgt een rondleiding op de Zaanse Schans soms in combinatie met een lunch bij restaurant De Kraai of restaurant De Hoop op d’Swarte Walvis. 2019 was een recordjaar met 13 bezoeken en 569 deelnemers.

SCHOOLREISJES

Het Zaans Museum biedt in samenwerking met restaurant De Kraai school-reisjes aan op de Zaanse Schans. In 2019 is de inhoud aangepast en de prijs marktconform gemaakt. Tijdens deze ontdekkingstocht bezoeken de leerlingen de museumlocaties en een molen. Daarnaast gaan ze naar de speelplaats naast de Kuiperij en maken ze een vaartocht over de Zaan. Een ijsje bij pannen-koekenrestaurant De Kraai maakt dit schoolreisje helemaal af. In 2019 is ook een schoolreisje in de Verkade Experience ontwikkeld: ‘Schoolreisje voor lekker-bekken’. Op speelse wijze ontdekken de leerlingen hoe de lekkerste koekjes en chocolade werden gemaakt terwijl de historische machines volop draaien. Ze ontwerpen een eigen wikkel voor een Verkadereep die ze natuurlijk mee mogen nemen. In totaal namen 290 leerlingen en begeleiders deel aan de schoolreisjes. In 2020 zijn we voornemens om het aanbod nog beter in de markt te zetten.

KINDERFEESTJES

Het kinderfeestje ‘Aan de slag bij Verkade’ was in 2019 onverminderd populair. De jarige job plus vrienden kruipen, begeleid door een museum-docent, in de huid van een Verkademeisje, koekenbakker of cacao expert. Het feestje is onder meer gepromoot via online advertenties en in de kinder-feestjesmailing van Kidsproof. Er werden 25 kinderfeestjes gevierd met in totaal 230 kinderen.

BSO-PROGRAMMA

In de Verkade Experience heeft het Zaans Museum ook een BSO-programma. Kinderen leren hoe de Verkade-koekjes en -chocoladerepen werden gemaakt. Daarna gaan ze creatief aan de slag en maken een wikkel voor een eigen chocoladereep. In de schoolvakanties is er een uitbreiding mogelijk met een creatieve workshop. Er werd veel gebruik gemaakt van onze vervoerstip: ‘Met Connexxion buslijn 391 reis je gemakkelijk van Amsterdam naar het Zaans Museum en betalen kinderen tot en met 11 jaar slechts 1.’ In totaal mochten we 10 BSO’s met 200 kinderen en begeleiders welkom heten.

PROGRAMMA’S EN PRODUCTEN

AANTAL BOEKINGEN	2018	2019
ARRANGEMENTEN OP MAAT ZAANSE SCHANS ARRANGEMENTEN OP MAAT ZAANS MUSEUM ARRANGEMENT TYPISCH HOLLANDS	170	260
RONDLEIDINGEN ZAANSE SCHANS	51	58
GROEPSONTVANGSTEN/RONDLEIDINGEN ZAANS MUSEUM	62	57
ZAALHUUR ZAANS MUSEUM	27	29
BSO/SCHOOLBEZOEK BUITEN FLUXUS	30	34
GROEPSONTVANGSTEN CZAAR PETERHUISJE	23	21
GROEPSONTVANGSTEN HEMBRUG MUSEUM	20	50
TOTALEN	**363**	**509**

ANNULERINGEN:
90 IN 2019 T.O.V.
33 IN 2018

AANTAL PERSONEN	2018	2019
RONDLEIDING ZAANSE SCHANS	1.906	2.243
RONDLEIDING ZAANS MUSEUM	169	487
RONDLEIDING HEMBRUG MUSEUM	-	1.015
ARRANGEMENT TYPISCH HOLLANDS	1.214	1.545
CHOCOLADE BELEVING	380	228
SEIZOENSAANBIEDING	85	-
LOSSE RONDVAART	5.758	2.477
BSO SINTERKLAAS-PROGRAMMA	41	121
VERKADE KINDERFEESTJE	92	230
TOTALEN	**9.645**	**8346**

Het aantal annuleringen is in 2019 gegroeid. Dat komt voornamelijk doordat er ook aanzienlijk meer aanvragen via het systeem verwerkt zijn (732 t.o.v. 383).
Daarnaast is de kaartverkoop van de rondvaartboot teruggelopen ten opzichte van 2018. Dit valt te wijten aan het aangepaste verkoopverhaal van de Zaanse Schans Card. Vanaf medio april 2019 zat er geen molen meer in de Card. Daar waar veel bezoekers in 2018 nog kozen voor een kaartje van Windmill Cruises in aanvulling op de Zaanse Schans Card kozen bezoekers er in 2019 veelal voor om in aanvulling op de Zaanse Schans Card ter plekke een entreekaartje voor een molen te kopen.

ZAALHUUR
Ondanks de enigszins verouderde faciliteiten is de zaalhuur nagenoeg hetzelfde gebleven ten opzichte van 2018. In het najaar is een plan van eisen opgesteld om het meubilair mogelijk in 2020 te gaan vervangen. De zalen en faciliteiten zijn zowel door vaste partners, waaronder gemeente Zaanstad, Marketing Zaanstreek, ondernemerssociëteit De Corner en Pladis Global Verkade, als andere regionale partijen, waaronder Funderingstechnieken
De Coogh en woningcorporatie Rochdale, voor vergaderingen en presentaties ingezet. Begin januari ontving het Zaans Museum 150 deelnemers van Stichting Zaan Primair om deel te nemen aan het congres Leren aan de Zaan. Wij faciliteerden het congres de hele dag in onze zalen. Voor de gelegenheid werd een opstelling à la De Wereld Draait Door gecreëerd. De dag eindigde met een borrel verzorgd door onze vaste cateringpartner Noord-Holland Catering.

Ook Stichting Agora organiseerde een congres op de Zaanse Schans en in het Zaans Museum voor alle docenten in de Zaanstreek. In onze verhuurzalen vonden diverse lezingen en workshops plaats waaraan in totaal 400 docenten deelnamen.
Samen met This is Holland en de Zaanferry is het programma 'Nederland van Toen en Nu' op maat gemaakt voor de buurtbusvereniging uit Soest. Ze kregen een rondleiding op de Zaanse Schans, vaartocht naar Amsterdam en een 5D vlucht over Nederland bij This is Holland. De dag eindigde met een drie-gangen diner.

Bezoekers van De Zonnebloem en personeelsleden van de Postcode Loterij, Abbott, Knab Bank en KPG worden welkom geheten door adjunct-directeur Marije Kool

BIJZONDERE ONTVANGSTEN
Met enige regelmaat ontvangt het Zaans Museum bijzondere gasten of gezelschappen waarvoor een programma (desgewenst op maat) wordt samengesteld. In 2019 werden weer tal van mensen en groepen rondgeleid, waaronder de bestuursleden van het Henriette Kröller-Müller Fonds.

Het Zaans Museum verzorgde samen met restaurant De Kraai en de Zaanferry in september 2019 een dag voor genodigden van Stichting Sanquin Bloedvoorzieningen. De gasten genoten van een uitgebreide lunch, rondleiding over de Zaanse Schans en bezoek aan het Zaans Museum. De Zaanferry verzorgde als afsluiting een vaartocht naar Amsterdam.

Het Zaanse ICT bedrijf Obi4Wan heeft voor een kennisevent voor woningcorporaties gebruik gemaakt van onze faciliteiten. Als aanvulling op het programma hebben museumgidsen de gasten na de presentatie door het Zaans Museum rondgeleid. Onder het genot van een hapje en drankje, verzorgd door Noord-Holland Catering, konden de deelnemers ervaringen uitwisselen.

Net als andere jaren bezochten diverse afdelingen van De Zonnebloem het Zaans Museum en de Zaanse Schans in 2019. In het najaar was er een bijzondere bijeenkomst: De Zonnebloem zette personeelsleden van onder meer de Postcode Loterij, Abbott, Knab Bank en KPMG in als vrijwilligers om ruim 350 ouderen op meerdere dagen een mooie dag uit te bezorgen in het Zaans Museum en op de Zaanse Schans.

In december bracht een delegatie van het Indonesische ministerie van onderwijs en cultuur tijdens een studiereis naar Nederland een bezoek aan het Zaans Museum. Adjunct-directeur Marije Kool ontving de erfgoed- en museumprofessionals met een presentatie over het Zaans Museum. Daarna volgden rondleidingen door het Zaans Museum, de museumlocaties en verfmolen De Kat.

Overhandiging aandenken aan afgevaardigde Indonesische ministerie van onderwijs en cultuur

Merchandise

MUSEUMSHOP ZAANS MUSEUM
Het aanbod in de MuseumShop van het Zaans Museum wordt gedurende het jaar steeds afgestemd en aangepast op zowel het seizoen en daarbij behorende doelgroepen alsmede het actuele programma van tentoonstellingen en activiteiten. In 2019 werd duurzaamheid een steeds belangrijker thema in de winkel. Zowel bij de productie als bij de verkoop van onze producten. Er is ingezet op minder plastic, meer natuurlijke materialen, meer fairtrade geproduceerde producten en meer ambachtelijke producten van ons zelfgemaakte doek uit het Wevershuis. Naast artikelen van Bamboo zijn er producten van hergebruikte materialen aan het assortiment toegevoegd, waaronder vouwtasjes van hergebruikte petflessen. Van de Zaanse leverancier Mrs. Meadow werden tassen en Hollandse sleutelhangers van hergebruikt leer verkocht.

Tijdens het toeristenseizoen, van eind maart tot eind september, liggen er veel producten in de winkel met een Hollandse twist gericht op internationale toeristen. In de Keukenhofperiode aangevuld met producten met een bloemen- en tulpenrelatie. In het laagseizoen en tijdens feestdagen worden vooral cadeaupakketten gekocht door Nederlandse bezoekers. Tijdens de Oktober Cacaomaand staat de winkel, net als de rest van het museum, voor een groot deel in het teken van chocolade. De tentoonstellingen *Herman Heijenbrock* en *Ode aan de Lino,* die vanaf het najaar te zien waren, boden voldoende inspiratie voor nieuwe producten gericht op het voornamelijk Nederlandse publiek. De maanden april en mei zijn traditiegetrouw de bestverkopende maanden van het jaar. Opvallend was dat in 2019 meer luxeproducten verkocht werden zoals speciaal voor het Zaans Museum ontworpen sjaals. Maar de bestverkopende producten blijven Verkadechocoladerepen, kaarten en kaartensets, magneten en paraplu's. Ter promotie zijn producten uit de MuseumShop een aantal keer gepromoot via de winkelpagina van het cultuurmagazine UitdeZaanstreek.

ZAANS MUSEUM MERCHANDISE VIA ANDERE KANALEN
Het Zaans Museum ontwikkelt jaarlijks diverse merchandise producten met afbeeldingen van Zaanse schilderijen van Claude Monet. Deze producten worden zowel in de winkels van het Zaans Museum als in het Monet Atelier van Stichting Monet in het centrum van Zaandam verkocht. De ZaanStore, de VVV voor de Zaanstreek op het Stationsplein, verkoopt enkele Zaanse producten uit de collectie van het Zaans Museum waaronder gevulde Verkadeblikken.

WINKEL WEVERSHUIS
In 2018 waren de vrijwilligers van het Wevershuis dusdanig ingewerkt op het weefgetouw dat de eerste rollen van hennep zelfgeweven zeildoek gereed kwamen. In 2019 werd de productie uitgebreid en zijn vele rollen zelfgeweven doek geproduceerd. Naast de naturel-stof maakten we nieuwe varianten met repen gekleurde stof. Daarvan konden wederom mooie nieuwe producten voor de museumwinkels gemaakt worden. In opdracht van de MuseumShop Manager vervaardigde de Zaanse ondernemer Astrid van de Linden (ASLI) producten als tassen, sleutelhangers, toilettasjes en portemonnees met een Hollands tintje voor de winkels van het Zaans Museum. Ook Stichting Enzo, een organisatie voor dagbesteding voor mensen met een beperking, heeft dit jaar wederom zelfgeweven producten voor de winkellocaties geleverd. In hun nieuwsbrief hebben zij het Wevershuis als verkooplocatie vermeld. De producten versterken het verhaal van het ambachtelijk weven; handgemaakt op oude weefgetouwen in een jasje van nu. Dat wordt gewaardeerd door de bezoekers.

‘Very interesting! Learned a lot of new things.’

‘De studenten vonden het geweldig en hebben heel veel geleerd tijdens de studiereis. Nogmaals hartelijk dank voor de gastvrijheid.’

- Deakin University, School of Exercise and Untrition Sciences

MuseumCafé

Met uitzicht over de Zaanse Schans en de Kalverpolder kunnen bezoekers genieten van een kopje koffie of thee, eventueel aangevuld met zoete of hartige versnaperingen. In 2019 is de professionalisering van het MuseumCafé doorgezet. In het voorjaar is een externe coördinator aangetrokken en hebben de medewerkers een training hospitality gevolgd.
Tevens is het assortiment onder de loep genomen en waar nodig aangepast en uitgebreid. De samenwerking met Simon Lévelt en lokale banketbakkerij De Wijn is voortgezet. IJs van Esther levert sinds 2019 ambachtelijk roomijs, gemaakt van Verkade chocolade in de smaken pure chocolade en koffie, melkchocolade karamel zeezout en vanille en cookie cinnamon. Tijdens het zwangerschapsverlof van de coördinator heeft de Sales Manager deze functie op zich genomen.

Markten en beurzen

Ter promotie van het Zaans Museum en de museumlocaties is deelgenomen aan diverse markten en evenementen.

MONET ART FESTIVAL
6 en 7 juni 2019 | In het eerste weekend van juni vond het Monet Art Festival plaats op en rond het Monet Atelier en de Oostzijderkerk in het centrum van Zaandam. Het Zaans Museum was beide dagen aanwezig met een kraam waarin het Wevershuis centraal stond. Vrijwilligers van het Wevershuis vertelden vanuit de kraam over het zeildoek dat zij voor de replica van de Zaanse Gondel gemaakt hebben (waarover meer informatie in het hoofdstuk Museale Zaken). Tevens vond in De Fabriek een filmvertoning plaats van het kunstproject *The Fold* van Marisca Voskamp van Noord, waarvoor Monets schilderij ‘De Voorzaan en de Westerhem’ uit de collectie van het Zaans Museum als inspiratie diende.

FOLKLOREDAG ZAANSE SCHANS
17 augustus 2019 | Het Zaans Museum toonde de ambachten zeildoek weven en kuipen op de jaarlijkse Folkloredag op de Zaanse Schans. De kraam van het Zaans Museum was aangekleed met producten uit de MuseumShop en het Wevershuis, die tevens verkocht werden. Daarnaast stond een weef-getouw bij de kraam dat veel publiek trok.

AMSTERDAMSE UITMARKT
24 t/m 26 augustus 2019 | Traditiegetrouw was het Zaans Museum vertegen-woordigd op de Uitmarkt Amsterdam, te midden van musea uit de regio

Amsterdam. Ondanks het warme weer trok de stand - aangekleed met Zaanse iconen, koekjes en gratis Verkade kaarten en plaatjes - veel publiek. Directeur Jan Hovers gaf op het culturele podium twee keer een Masterclass over Monet in de Zaanstreek aan het Uitmarkt-publiek.

ZAANSE UITMARKT
7 september 2019 | Alle Zaanse culturele instellingen presenteerden zich met hun activiteiten en aanbod op de Zaanse Uitmarkt, voor de tweede maal georganiseerd door Lassooy Design. In de stand van het Zaans Museum werden alle locaties uitgelicht. Daarnaast konden kinderen een button met typisch Zaanse iconen maken.

HEMBRUG HAPPENING
1 september 2019 | Tijdens Hembrug Happening, het gratis toegankelijke creatieve festival voor jong en oud op het Hembrugterrein, konden bezoekers gratis deelnemen aan rondleidingen over het terrein door vrijwilligers van het Hembrug Museum.

AMBACHT IN BEELD FESTIVAL
28 en 29 september 2019 | Het Zaans Museum was aanwezig op het Ambacht in Beeld Festival in de Hallen in Amsterdam om de ambachten van de museumlocaties te laten zien. Een bijzondere locatie waar ambachtslieden uit verschillende landen creatief aan de slag gaan en waar bezoekers zelf ook tegen betaling konden deelnemen aan verschillende workshops zoals woodcarving, smeden of houtbewerken. Bij de stand van het Zaans Museum konden kinderen meedoen aan de workshop 'Bootje maken', waarbij ze door het maken van een bootje kennis maakten met de ambachten kuipen, weven en touwslaan. In de ruime stand toonden de vrijwilligers en stagiairs in kleederdracht het zeildoek weven op een demonstratie weefgetouw, het kuipen aan de hand van kuipersgereedschap en was een film te zien over het weven in het Wevershuis. Zowel de bezoekers als de organisatie waren enthousiast over de aankleding van de stand en de getoonde ambachten. Het festival was een mooie gelegenheid om mensen kennis te laten nemen van de museumlocaties en contacten te leggen met ambachtslieden en organisaties. Aanwezig bij de stand waren diverse vrijwilligers en medewerkers van het Zaans Museum.

Activiteiten Zaans Museum

Onze programmering met lezingen en (familie)activiteiten sluit naadloos aan bij de doelstellingen om te wortelen in de regio. Daartoe ontwikkelt het museum inspirerende, informerende en amuserende activiteiten, presentaties en producten die dicht bij de belevingswereld van de bewoners uit de regio staan.

DOORLOPENDE PUBLIEKSACTIVITEITEN
We bieden doorlopend een familiespeurtocht door de Verkade Experience aan en hebben daar in 2019 een speurtocht voor de Zaanse Schans aan toegevoegd. Bovendien kunnen jong en oud altijd een eigen chocoladewikkel ontwerpen en met de miniatuur-wikkelmachine inwikkelen. In 2019 is hier een 'selfiemachine' aan toegevoegd waarmee bezoekers een selfie kunnen maken die op een wikkel voor een Verkade-chocoladereep geprint wordt.

LEZING VROUWEN VAN NU
13 februari 2019 | In Krommenie werd door het Zaans Museum tijdens de jaarvergadering van de Vrouwen van Nu een presentatie gehouden over het Zaans Museum en de museumlocaties op de Zaanse Schans. Meer dan tachtig aanwezigen luisterden naar verhalen over de Zaanstreek en het tentoonstellings- en activiteitenprogramma van het Zaans Museum.

VOORJAARSVAKANTIE ACTIVITEITEN
18 t/m vrijdag 22 februari | Februari is traditioneel Fabrieksmaand in het Zaans Museum met extra aandacht voor de Zaanse industrie. Om uit de Zaanstreek afkomstige producten te promoten werden in het verleden dikwijls reclame zeefdrukken gemaakt. In lijn met deze traditie konden kinderen in de voorjaarsvakantie hun eigen zeefdruk maken. Met Zaans linoleum van Forbo, verf en drukpers creëerden ze hun eigen (reclame) ontwerp.

NATIONALE MUSEUMWEEK
8 t/m 14 april 2019 | De Zaanstreek Maakt Het stond centraal de tijdens de Nationale Museumweek, die jaarlijks in april door de Nederlandse Museumvereniging wordt georganiseerd. Als onderdeel van de Museumweek werd voor de tweede keer door de een Museummatch avond georganiseerd, waaraan ook het Zaans Museum opnieuw deelnam. Cultuurliefhebbers konden elkaar in een gezellige sfeer ontmoeten onder het genot van een hapje en een drankje. Er waren rondleidingen door *De Zaanstreek Maakt Het*, lino workshops en speurtochten door de Verkade Experience. Ruim 60 bezoekers beoordeelden het afwisselende programma van het Zaans Museum met een 8.2.

Museummatch activiteit in het Zaans Museum onder begeleiding van vrijwilligers Netty en Wil

ZAANSE KINDERBOEKENMARKT EN HOTZE DE ROOSPRIJS
2 juni 2019 | Het was weer feest op de Zaanse Schans tijdens de Zaanse Kinderboekenmarkt. Bij het Wevershuis ontwierpen kinderen een eigen stempel en bij de Kuiperij maakten ze kuipjes van wasknijpers. Ten behoeve van de uitreiking van de Hotze de Roosprijs – de prijs voor het beste kinderboek van een debuterend auteur, jaarlijks georganiseerd door Stichting Oeverloos – trad het Zaans Museum op als gastheer voor de ontvangst van de drie finalisten, de betrokken schoolkinderen uit groep 7 van basisschool De Windroos en wethouder Sanna Munnikendam. Een paar maanden eerder, op 4 februari, gaf burgemeester Jan Hamming in het Zaans Museum het startsein voor de Hotze de Roosprijs. Hij las de kinderen van basisschool De Windroos voor uit een van de genomineerde boeken.

Marlies van Cleeff en Barbara Barend, auteurs van Dromen van succes werden door de Zaanse Kinderjury – bestaande uit leerlingen van groep 6 en 7 van zestien Zaanse basisscholen – uitgeroepen tot winnaar van de Hotze de Roosprijs. Zaanstad is de enige gemeente in Nederland die een debutant zo'n steun in de rug geeft.

Burgemeester Jan Hamming geeft in het Zaans Museum het startsein voor de Hotze de Roosprijs

ZAANSE ZOMERWEKEN
16 juli t/m 31 augustus 2019 | De zomervakantie was het startsein voor de Zaanse Zomerweken. Het Zaans Museum organiseerde diverse activiteiten met een zomers tintje: het album Zomer van Verkade werd tentoongesteld, op vier dagen waren er tekenworkshops in de buitenlucht geispireerd op het Verkade-album Zomer en daarnaast werden de speurtocht over de Zaanse Schans en het Zomerarrangement met vaartocht over de Zaan extra onder de aandacht gebracht.

MAAND VAN DE GESCHIEDENIS
13 oktober 2019 | Tijdens de Maand van de geschiedenis stonden belangrijke vrouwen uit de geschiedenis centraal. Het Zaans Museum organiseerde, aansluitend bij de tentoonstelling *Herman Heijenbrock - De fabriek als kathedraal*, een lezing over de vrouw van de fabrieksschilder, Dora van der Hoeven. Historicus en feminist Myriam Everard (van de Wilhelmina Drucker Fundatie) vertelde tijdens de lezing meer over het bijzondere leven van deze markante vrouw. Na de lezing konden bezoekers creatief aan de slag met het drukken van een statement op een t-shirt of tas.

WEEK VAN DE INDUSTRIECULTUUR
18 t/m 27 oktober 2019 | Tijdens de Week van de Industriecultuur konden bezoekers kennismaken met de industriecultuur van de regio IJmond tot aan de Zaan. Bedrijven zetten de deur open om een blik achter de schermen te bieden. Tijdens de Museumdag op woensdag 23 oktober was het Zaans Museum met een voucher gratis te bezoeken. De Heijenbrock-tentoonstelling sloot qua thema mooi aan op deze week.

OKTOBER CACAOMAAND
21 oktober t/m 25 oktober 2019 | Tijdens de herfstvakantie was het weer een drukte van belang in het Zaans Museum. Een van de zalen werd omgebouwd tot laboratorium met overjassen en cacaoproefjes voor jong en oud. Maar liefst 644 kinderen namen deel aan de proefjes en deden aansluitend een speurtocht door de Verkade Experience.

NACHT VAN DE NACHT

26 oktober 2019 | Met Stichting de Zaanse Schans en Stichting de Kalverpolder nam het Zaans Museum deel aan het evenement Nacht van de Nacht. Het Wevershuis was een van de sfeervolle locaties die in de avond bezocht konden worden. Het ambacht van het weven werd getoond onder muzikale begeleiding.

ZAANS CULTUURWEEKEND
8, 9 en 10 november 2019 | De kick-off van de Zaanse Cultuur Campagne met culturele partners vond op vrijdag 8 november plaats in het Zaans Museum. Het daarop volgende weekend werden er bij diverse culturele instellingen in de Zaanstreek, waaronder het Zaans Museum, gratis activiteiten georganiseerd.

CHOCOLADEFABRIEK VAN SINT
16 november | Tijdens de Sinterklaasperiode werd de Verkade Experience weer omgetoverd tot ‘Chocoladefabriek van Sint’. Met een Sinterklaasspeurtocht in de hand konden de allerkleinsten op zoek naar spullen van de Sint. Daarnaast waren er allerlei Sinterklaas-lekkernijen van Verkade in het museum.

KERSTVAKANTIE ACTIVITEITEN
21 december t/m 5 januari 2020 | In de kerstvakantie konden jong en oud aan de slag met guts, lino en pers. Aansluitend bij de tentoonstelling *Ode aan de Lino* werden fraaie afdrukken gemaakt op papier en tassen. Op het Hembrugterrein werd in de kerstvakantie een winterwandeling georganiseerd door de gidsen van het Hembrug Museum.

Activiteiten Czaar Peterhuisje

VOORJAARS- EN HERFSTVAKANTIE
Kunstenares Larissa Bilous heeft tijdens de voorjaars- en herfstvakantie diverse educatieve activiteiten georganiseerd in het Czaar Peterhuisje rond typisch Russische symbolen en tradities. De workshops houtenvogelfluitjes beschilderen in de voorjaarsvakantie en matroesjka’s magneten maken in de herfstvakantie werden druk bezocht.

NATIONALE MUSEUMWEEK
8 t/m 14 april 2019 | Het Czaar Peterhuisje was gedurende de gehele Museumweek voor slechts €1 te bezoeken. Op zaterdag 14 april nam het Czaar Peterhuisje voor de eerste keer deel aan de Museummatch van de Museumvereniging. Cultuurliefhebbers konden deelnemen aan het gevarieerde programma ‘Russische ontmoetingen’. Een rondleiding door het huisje en de buurt werd opgevolgd door een workshop portret tekenen en een drankje in de tuin. Het programma was zo’n succes dat er een extra sessie georganiseerd is.

Museummatch activiteit in het Czaar Peterhuisje onder begeleiding van vrijwilliger Iris en stagiaire Sophia

NATIONALE BUITENSPEELDAG
12 juni 2019 | De Nationale Buitenspeeldag werd voor de eerste keer in het Czaar Peterplantsoen georganiseerd door het Sociale Wijkteam van de gemeente Zaanstad en diverse partners, waaronder het Czaar Peterhuisje. Door het zeer slechte weer konden de buitenactiviteiten helaas niet plaatsvinden.

OPEN MONUMENTENDAG
8 en 9 september 2019 | Het oudste huisje van Zaandam was tijdens het weekend van Open Monumentendag traditiegetrouw gratis te bezoeken. Ieder uur was er een instaprondleiding waarbij bezoekers meer te weten kwamen over de historie van het wereldberoemde huisje.

DAM TOT DAMLOOP
19 en 20 september 2019 | Deelnemers aan de wandel- en looptocht van Le Champion konden tijdens de tocht gratis een bezoek brengen aan het Czaar Peterhuisje. Dit bezoek werd extra gepromoot als highlight langs de route. Conservator Farida Guseynova ontving maar liefst 517 bezoekers.

Vrienden

Het Zaans Museum is er trots op gesteund te worden door een betrokken Vriendenstichting met leden en bestuur die het museum een warm hart toedragen. In 2019 zijn drie bijeenkomsten voor onze Vrienden georganiseerd.

Op 11 april hield Anne Goaitske Breteler een lezing over de Walvisvaart aan de hand van haar boek De Traanjagers. De walvisvaart is nauw verbonden met de Zaanse geschiedenis en in de collectie van het Zaans Museum bevinden zich veel objecten met een link naar de walvisvaart.

Jeanne Douwes en Arno Bruitsman verzorgden de tweede vriendenlezing op 3 juli. Aan de hand van hun boek *Zilveren meesterwerken uit de Zaanstreek* vertelden zij het aangrijpende verhaal van de Zaanse familie Vet en hun zilveren meesterwerken. Conservator Hester Wandel gaf uitleg over de werken uit de collectie van het Zaans Museum en toonde enkele nieuw-verworven zilverwerken van de familie Vet.

De tentoonstelling *Herman Heijenbrock - De fabriek als kathedraal* was aanleiding voor de derde Vriedenlezing op 16 oktober. Jelle Hidding van de Stichting Heijenbrock vertelde het verhaal van Herman Heijenbrock, zijn leven en (getoonde) werken. Aansluitend konden de aanwezigen de tentoonstelling bezoeken.

BESTUUR STICHTING VRIENDEN ZAANS MUSEUM EN VERKADE EXPERIENCE

Gosse Plantinga	voorzitter
Bert van Kempen	vicevoorzitter
An Zegwaard	secretaris
Jos Raap	penningmeester
Jan Krijt	bestuurslid
Roel Woudt	bestuurslid
Gerrit Teders	bestuurslid

‘Superleuk museum voor jong en oud. Kids vermaken zich bij de Verkade Experience, je kijkt je ogen uit. Vriendelijk personeel, leuke shop. Horecakaart zou uitgebreider kunnen.’

- Aysegul

HEILIG GELOOF IN DE VOORUITGANG

A FIRM BELIEF IN PROGRESS

leven bleef Heijenbrock overtuigd
ongekende mogelijkheden van de
buden de samenleving welvaart en
et werd zijn missie om via educatie
e ploeterende arbeider en het
groten.
elde zich als dé onderwijzer
. Hij bracht zoveel mogelijk
in kaart en verzorgde educatieve
t uitvindingen, gereedschappen
verzamel- en documentatiedrift
oprichting van het Museum van
r van het huidige NEMO.

fe, Heijenbrock remained
uty and unprecedented possi-
achines would bring prosperity
ty. It became his mission to use
ppreciation for the hard-working
bourer and the work process.
the principle teacher of large-
pped out as many production
e and organized educational
g inventions, tools, and raw
passion for collecting and
e establishment of the Museum
um of Labour), the forerunner
nce Museum.

BEDRIJFS-VOERING

'...waardering te leren k ringste arbeid, die dagelij

'...learning to gain appreciation for even the y thousands of nameless people...'

‘Very nice indeed and very helpfull staff. What a great museum, simple perfection.’

- Isam, Sudan

Huisvesting en voorzieningen

LOCKERS EN GARDEROBE
De bestaande locker- en garderobevoorzieningen waren de afgelopen jaren vanwege het toenemend aantal bezoekers ontoereikend. Tevens waren de afmetingen van de lockers te klein voor het opbergen van de verschillende soorten tassen en (rol)koffers van de bezoekers, waardoor deze vaak bij de MuseumShop in bewaring gegeven werden; een onwenselijke situatie. Met het investeren in een nieuw locker- en garderobesysteem is dit probleem in 2019 opgelost. Bezoekers kunnen nu kiezen uit lockers met verschillende afmetingen en deze met een éénmalige persoonlijke code afsluiten en openen.

Met het plaatsen van de lockers is ook rekening gehouden met het opbergen van jassen van schoolgroepen. Deze werden vaak in het noodtrappenhuis opgehangen wat tot onveilige situaties kon leiden. De jassen en tassen kunnen nu niet alleen in de garderobe worden opgehangen, maar ook in rolcontainers afgesloten worden opgeborgen. In de wanden van het locker-systeem zijn kasten opgenomen t.b.v. opslagruimte voor MuseumShop en -Café. De wens om opslagruimte dichter bij de winkel en horeca te hebben is daarmee ingevuld. De oude lockers zijn in de backoffice opgesteld voor hergebruikt door eigen medewerkers.

KEUKEN MUSEUMCAFÉ
In maart is de keuken van het MuseumCafé opgeknapt. De wanden zijn voorzien van gladde makkelijk reinigbare beplating waarmee beter aan de HACCP voorwaarden (Hazard Analysis and Critical Control Points - hygiënecode) wordt voldaan. Tevens is nieuwe apparatuur geplaatst, zoals o.a.: een koelwerkbank, werktafel, heteluchtoven, vaatwasmachine met aan- afvoertafel. De keuken was daarmee aanzienlijk opgeknapt voor de start van het hoogseizoen.

ICT
In de eerste helft van het jaar is het nieuwe ICT-systeem, MS 365 Online, verder in gebruik genomen. Na een door de firma Anakin uit Gouda opgesteld programma van eisen heeft VBVB uit Amsterdam, na aanbesteding, de uitvoering ter hand genomen. In 2018 is daar al veel voorbereidend werk voor uitgevoerd. Er is gekozen voor MS 365 omdat dit, na inventarisatie van de wensen vanuit de organisatie, het meest dekkende systeem is waarbinnen plaats-onafhankelijk gewerkt kan worden. Daarnaast is het eenvoudig om met meerdere medewerkers gelijktijdig vanuit Sharepoint in (dezelfde) documenten te werken. Het was een eis om niet in lokale apparatuur te investeren, maar volledig in de cloud te gaan werken. Er zijn voor het ICT-systeem dus geen nieuwe servers geplaatst. Dat levert in de toekomst een besparing op onderhoudskosten op.

Het systeem werkt met een licenties-structuur waardoor wijzigingen in het aantal gebruikers meteen ook tot uiting komt in de kosten. Met het nieuwe systeem is het Zaans Museum ‘toekomstbestendig’ op ICT-gebied. Desondanks heeft het, zeker in de beginperiode, veel van de medewerkers gevergd om vertrouwd te raken met de vele mogelijkheden van het systeem. Met de ingebruikname van het nieuwe ICT-systeem zijn de verouderde computers vervangen voor nieuwe kleinere en energiezuinigere types. De oude desktop pc’s en beeldschermen zijn ter beschikking gesteld aan een partij die de pc’s digitaal stript (zogenaamde Wiping-certificaten zijn afgegeven) en weer geschikt maakt voor het gebruik door mensen en/of gezinnen in de Zaanstreek die niet in staat zijn om een pc te kopen.

TELEFONIE
Met de veranderingen in de ICT-structuur is tevens het telefoniesysteem vernieuwd. Dat was om een aantal redenen noodzakelijk: enerzijds was de oude fysieke telefooncentrale aan vervanging toe en anderzijds was er de wens voor een betere bereikbaarheid en informatievoorziening buiten

openingstijden. Net als bij de ICT-voorzieningen is er gekozen voor een cloudoplossing waardoor investeringen in en onderhoud aan lokale apparatuur niet meer nodig zijn.Onze bestaande telefonie-partner ZG-Telecom uit Haarlem is reeds vele jaren onze telefonie leverancier en heeft na het winnen van de aanbesteding het nieuwe systeem uitgerold. Met het My-Com systeem van Mitel hebben we een systeem met nummerbehoud waarbij er flexibiliteit is om veranderingen in de organisatie op afstand snel door te kunnen voeren.
Met het keuzemenu is voor de bellende bezoekers snel informatie beschikbaar over bijvoorbeeld openingstijden. Het keuzemenu is tweetalig, Nederlands en Engels, uitgevoerd en schakelt afhankelijk van het tijdstip en de dag van de week automatisch via een vooraf ingerichte route naar de juiste afdeling of naar de ingesproken informatie.

MEERJAREN ONDERHOUDSPLAN
Voor het Zaans Museum, de Verkade Experience en het Czaar Peterhuisje zijn in 2019 meerjaren onderhoudsplannen opgesteld. Hiermee is voor elk pand in kaart gebracht wat de staat van onderhoud is, wanneer groot onderhoud zou moeten worden uitgevoerd en wat de te verwachten kosten zijn in de komende periode van vijf jaar. Vanwege de monumentale status is voor het Czaar Peterhuisje en de bijbehorende beheerderswoning gebruik gemaakt van de expertise van de Monumentenwacht Noord-Holland. Zij voeren jaarlijks de bouwkundige inspecties uit en zijn zodoende goed op de hoogte van de staat van het onderhoud. Het reguliere onderhoud aan de technische installaties en reparaties aan (delen van) de gebouwen zijn in eigen beheer en door de verschillende externe partners uitgevoerd.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

MILIEU
Het Zaans Museum heeft op basis van de hoogte van het energieverbruik ingevolge de Wet Milieubeheer een energiebesparings- en een informatieplicht. De ondergrens ligt bij 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ gas op jaarbasis. Daar zit het Zaans Museum ruimschoots boven. De energiebesparingsplicht houdt in dat alle energiebesparende maatregelen welke binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend ook uitgevoerd moeten worden. De maatregelen die bij het Zaans Museum moeten worden genomen zijn op basis van de genoemde informatieplicht per juli 2019 bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland aangemeld. Veel van de verplichte besparingen zijn reeds geruime tijd doorgevoerd, met name ‘quick wins’ door het gebruik van ledlampen. Volgend jaar worden grotere investeringen voorbereid, zoals het regelbaar maken van de ventilatoren en het aanbrengen van isolatie op delen van het leidingwerk van de klimaatinstallaties. Een beperkende factor bij het doorvoeren van besparingsmaatregelen in de klimaatinstallaties is dat deze 24 uur per dag moeten draaien i.v.m. de zorg voor de collectie. Overigens geldt dat als een natuurlijk vervangingsmoment buiten de periode van vijf jaar valt, dit doorgaans een geaccepteerde reden is om van de periode van vijf jaar af te wijken.

Bedrijfsveiligheid

Teneinde te kunnen blijven voldoen aan de wetgevende eis dat er altijd voldoende getrainde BHV-ers aanwezig moeten zijn, zijn over het jaar verdeeld weer BHV-herhalingstrainingen en voor een aantal nieuwe medewerkers BHV-opleidingen gegeven. Door de externe BHV-opleider is tevens een ontruimingsinstructie gegeven aan de medewerkers van de back- en frontoffice.

‘Ik vond het leuk om mijn overgrootopa in het museum te zien.’

- Sven, 9 jaar

‘Wat een gaaf museum, vooral chocolaatjes in de doos doen! Echt genieten, letterlijk en figuurlijk!’

PERSONEEL & ORGANISATIE

Personeelszaken

Per 31 december 2019 waren in totaal 57 (31,6 fte) betaalde medewerkers verbonden aan het Zaans Museum. Daarnaast maakte het museum gebruik van de diensten van 106 vrijwillige medewerkers.

AANTALLEN VRIJWILLIGERS

ZAANS MUSEUM / MUSEUMLOCATIES	49
GIDSEN	14
MUSEUMDOCENTEN	31
HEMBRUG MUSEUM	13
TOTAAL	**106**

Antonio Lopes

Medewerkers

IN MEMORIAM

In november 2018 werd onze zeer gewaardeerde collega Antonio Lopes ernstig ziek. Op 16 februari 2019 is Antonio overleden. Antonio heeft maar liefst twintig jaar als medewerker technische dienst voor het Zaans Museum gewerkt; vanaf maart 1999 tot februari 2019. Hij was een collegiale, betrokken én buitengewoon geliefde collega en we zijn hem dankbaar voor de wijze waarop hij zich al die jaren heeft ingezet voor het Zaans Museum.

VERVULDE VACATURES

In 2019 zijn verschillende vacatures vervuld; deze betroffen zowel vervangingen als nieuwe functies.

— Aicha Bouyachfar, is in februari 2019 gestart als medewerker Financiële administratie ter ondersteuning van Joke Terol, hoofd Financiële administatie. Zij werkte daarvoor onder meer bij RTV Noord Holland en Talpa.
— Astrid Flokstra is in maart 2019 begonnen als medewerker Sales Zakelijk, ter uitbreiding van de Sales afdeling. Zij werkte vanaf 2011 bij het DeLaMar Theater in Amsterdam.
— Nanda van Diemen is per mei 2019 gestart als administratief medewerker op de afdeling Financiën.
— Marco Deelstra is in juni 2019 aangesteld als Project Controller. Hij werkte hiervoor onder meer 12 jaar bij BDO accountants.
— Leontien Peter is in juli 2019 begonnen als assistent Beheer en Behoud bij de afdeling Museale Zaken ten behoeve van de preventieve conservering van de ZOV-collectie die in het Honig Breethuis wordt gepresenteerd.
— Educator Janneke Francissen is tijdens haar zwangerschapsverlof van augustus tot eind december 2019 vervangen door interimkracht Anne Bond en Zaans Museum-medewerker Joy Rikkers (die hiervoor uitbreiding van uren kreeg).
— Kees Wijngaard is 1 augustus 2019 gestart als medewerker Bedrijfsvoering – techniek. Kees was hiervoor bijna 30 jaar werkzaam als onderhoudsmonteur bij Ahrend.
— Claudia Arufe Motos, Amy Visser, Kseniia Kovalova, Fleur Jagtman, Glijn de Jong, Meike Kors, Malu Koeman, Fien Krijt, Lilian de Moes, Mylène Riezenkamp, Rowen Stikkelorum zijn allen in de loop van 2019 in dienst gekomen als Publieksmedewerker in de frontoffice.

Bijzondere vermelding voor enkele jubilerende medewerkers: Joke Terol en Sares Marimuthu: 20 jaar in dienst, Miriam Knopper (niet op de foto): 12 ½ jaar in dienst, Paulien Bosman, Annemijn Bouwman en Marieke Tervoort: 10 jaar in dienst.

STAGES

Het museum voert een ruimhartig stagebeleid, zodat studenten al tijdens hun opleiding relevante werkervaring kunnen opdoen. In 2019 is het aantal stageplekken uitgebreid met studenten van het ROC in Amsterdam. Zij volgden de opleiding Travel & Hospitality en Leisure & Hospitality. In 2019 zijn de volgende stages vervuld:

— Marije de Bruin, student Reinwardt Academie, januari - mei 2019, afdeling Presentatie & Educatie.
— Erno Maduro, student ROC van Amsterdam, januari - juli 2019, Frontoffice.
— Rinske Post, student Reinwardt Academie, januari - mei 2019, afdeling Presentatie & Educatie.
— Pien Kersten, student Reinwardt Academie, februari - mei 2019, afdeling Presentatie & Educatie.
— Iris Tijn, student Universiteit van Amsterdam, februari - augustus 2019, afdeling Presentatie & Educatie.
— Daphne Kingma, student ROC van Amsterdam, maart 2019 - april 2020, Frontoffice.
— Meike Kors, student ROC van Amsterdam, april - september 2019, Frontoffice.
— Danielle Dekker, student ROC van Amsterdam, april - september 2019, Frontoffice.
— Rowen Stikkelorum, student MBO Recreatie & Toerisme Leiden, mei - oktober 2019, Frontoffice.
— Daan Ruhland, student Hogeschool van Amsterdam, mei - november 2019, afdeling Presentatie & Educatie.
— Nika Jagtman, student ROC Amsterdam, augustus 2019 - 12 januari 2020, Frontoffice.
— Sarah Zwart, student Artemis Academie, september 2019 - februari 2020, afdeling Publiekszaken.
— Aurelia Osuwoke, student ROC Amsterdam, september 2019 - januari 2020, Frontoffice.
— Angel Gefferie, student ROC Amsterdam, september 2019 - januari 2020, Frontoffice.
— Verana Danser, student Universiteit van Leiden, oktober 2019 - februari 2020, afdeling Collectie.

VRIJWILLIGERS

Wij zijn dankbaar voor de tomeloze inzet van onze enthousiaste en betrokken vrijwilligers. De vrijwillige collega's vormen een onmisbare schakel binnen de gehele museumorganisatie. Zij doen dienst als museumdocent, gastheer en -vrouw, en als aanspreekpunt in de presentaties (bijvoorbeeld de Verkade Experience). Op de museumlocaties op de Zaanse Schans presenteren vrijwilligers in historische streekdracht Zaanse ambachten aan een gevarieerde groep (inter)nationale bezoekers. In de bibliotheek komt wekelijks een vrijwilliger om de knipselkrant te verzorgen. Zij houdt bij waarin het Zaans

Op 31 oktober werden vrijwilligers van alle museumlocaties van het Zaans Museum door wethouder Sanna Munnikendam in het zonnetje gezet. Zij kregen het 'blik van Zaanse waardering' voor alle inspanning die zij doen voor de gemeente Zaanstad.

Museum, het Czaar Peterhuisje en het Hembrug Museum vermeld worden. Ook krijgt de technische dienst wekelijks meerdere dagen ondersteuning door een vrijwilliger die hand- en spandiensten verricht. Op kantoor is er hulp bij licht administratieve werkzaamheden. Tenslotte worden vrijwilligers ingezet als gids op de Zaanse Schans en op het Hembrugterrein.

De Verhalenhalers hebben dit jaar een actieve rol vervuld bij het verzamelen van de verhalen van arbeidsmigranten van het eerste uur en hun families in samenwerking met Stichting EuroMarocNed. Ook was er een mooie samenwerking met Stichting Monet in Zaandam. Wevers van het Wevershuis hebben het zeil geweven voor de Zaanse gondel die Monet in 1871 schilderde. Vrijwilligers van de museumlocaties stonden op het Ambacht en Beeld Festival en hebben daar goed kunnen laten zien dat het Zaans Museum de ambachten van het weven en kuipen in ere houden. Passanten wisten zij warm te maken voor vrijwilligerswerk. In samenwerking met Zaankanters voor elkaar werd dit jaar hun jaarlijkse Meet & Greet in het Zaans Museum georganiseerd. Hier hebben vrijwilligers van het Zaans Museum naast vele vrijwilligers van andere organisaties het vrijwilligerswerk gepromoot.

AFSCHEID RUUD EN WIKJE VAN RITBERGEN

In oktober namen Wikje en Ruud van Ritbergen als vrijwilligers afscheid van het Zaans Museum, na ruim achttien jaar bij het Zaans Museum, de Zaanse Schans en het Honig Breethuis betrokken te zijn geweest. Als dank voor al hun inspanningen werden ze verrast met een speciale versie van het tijdschrift Zaans Erfgoed gemaakt in samenwerking met Zaans Erfgoed, Uitgeverij Noord Holland, drukkerij HuigHaverlag Printing en het Zaans Museum.

Interne communicatie

MEMO

Via een interne memo blijven al onze medewerkers en vrijwilligers al enkele jaren op de hoogte van het reilen en zeilen van het museum. De memo wordt wekelijks verzorgd door Karin Borst en door iedereen enorm gewaardeerd.

INSPIRATIEOCHTENDEN

Om collega's op de hoogte te brengen van speciale projecten, dagelijkse werkzaamheden of juist een nieuwe aanpak zijn door Zaans Museum-medewerkers Joy Rikkers en Marieke Verweij maandelijkse inspiratieochtenden in het leven geroepen. Elke maand werd door een medewerker of stagiaire een presentatie gegeven over een actueel thema. Van een nieuwe aanwinst voor de collectie tot de lesmethode ludodidactiek, veel verschillende onderwerpen komen voorbij.

PROJECTMATIG WERKEN

Gedurende het jaar hebben alle medewerkers uit de backoffice een trainingstraject 'projectmatig werken' gevolgd. Er waren sessies voor opdrachtgevers, projectleiders en projectgroep-leden, afwisselend 'on the job' en plenair.
De trainingen werden verzorgd door medewerkers van NIMO Projectmanagement Instituut. In december is het traject afgesloten met teambuildingsoefeningen; de komende jaren gaan we de opgedane kennis in praktijk brengen en blijven we deze regelmatig monitoren.

Management Team van het Zaans Museum v.l.n.r. Marije Kool, Jan Hovers, Simon ten Veen, Marco Deelstra en Martine Verstraete

ORGANISATIE

In december 2019 is er een wijziging doorgevoerd in het bestuursmodel van het Zaans Museum. Er is een Raad van Toezicht ingesteld en de directie is hiermee het bestuur van de organisatie geworden.

DIRECTIE

Jan Hovers	Directeur
Marije Kool	Adjunct-directeur

PERSONEELSZAKEN & MANAGEMENTONDERSTEUNING

Inge Stegeman	HR- & Office functionaris
Berenice van Kampen	Vrijwilligerscoördinator

FINANCIËN

Marco Deelstra	Controller (vanaf juni 2019)
Joke Terol	Hoofd Financiële administratie
Aicha Bouyachfar	Medewerker Financiële administratie (vanaf februari 2019)
Nanda van Diemen	Administratief medewerker (vanaf mei 2019)

BEDRIJFSVOERING

Simon ten Veen	Hoofd Bedrijfsvoering
Antonio Lopes	Medewerker Technische Dienst († februari 2019)
Bernd Filenius	Medewerker Bedrijfsvoering, Facilitaire Zaken
Kees Wijngaard	Medewerker Bedrijfsvoering, Technische Zaken (vanaf augustus 2019)

MUSEALE ZAKEN

Martine Verstraete	Hoofd Museale Zaken
Hester Wandel	Senior Conservator
Farida Guseynova	Conservator en beheerder Czaar Peterhuisje
Claire Hart de Ruyter	Conservator
Inge Commandeur	Collectiebeheerder
Janneke Francissen	Educator
Helma Peters	Productieleider
Joy Rikkers	Medewerker Educatie & Participatie
Daphne Stechweij	Junior Conservator / Beheerder Hembrug
Mandy Ploeger	Beheerder Museumlocaties
Leontien Peter	Assistent Beheer en Behoud

PUBLIEKSZAKEN

Marije Kool	Hoofd Publiekszaken
Marieke Verweij	Marketing Manager
Karin Borst	Marketing en MuseumShop Manager
Laura van Dijk	Online medewerker en Vormgever
Sares Marimuthu	Sales Manager
Yvonne Zwart	Medewerker Sales
Astrid Flokstra	Medewerker Sales zakelijk (vanaf maart 2019)
Paulien Bosman	Floormanager
Annemijn Bouwman	Floormanager
Alex Hüber	Publieksmedewerker
Alicia di Vincenzo	Publieksmedewerker (mei - december 2019)
Amy Visser	Publieksmedewerker (vanaf maart 2019)
Annie de Boer	Medewerker MuseumShop
Anouk van Steeden	Publieksmedewerker
Carlo van den Berg	Publieksmedewerker
Cees Christiani	Publieksmedewerker (tot september 2019)
Claudia Arufe Motos	Publieksmedewerker (maart - augustus 2019)
Daphne Middeljans	Publieksmedewerker
Desirée Smit	Publieksmedewerker
Devyn Seitner	Publieksmedewerker
Eva Keizer	Publieksmedewerker
Fien Krijt	Publieksmedewerker (vanaf maart 2019)
Fleur Jagtman	Publieksmedewerker (vanaf mei 2019)
Glijn de Jong	Publieksmedewerker (vanaf mei 2019)
Jacqueline Roovrsv	Publieksmedewerker
Johanna Kolenbrander	Medewerker MuseumShop en Publieksmedewerker
Jolanda de Vries	Publieksmedewerker
Kseniia Kovalova	Publieksmedewerker (vanaf augustus 2019)
Laila Peperkoorn	Publieksmedewerker
Lilian de Moes	Publieksmedewerker (vanaf april 2019)
Lynn Baas	Publieksmedewerker
Malu Koeman	Publieksmedewerker (maart - oktober 2019)
Manon Swart	Publieksmedewerker
Marianne de Swart	Publieksmedewerker (tot mei 2019)
Marieke Tervoort	Publieksmedewerker
Matthijs Sala	Publieksmedewerker
Meike Kors	Publieksmedewerker (vanaf oktober 2019)
Miriam Knopper	Publieksmedewerker
Mylène Riezenkamp	Publieksmedewerker (vanaf maart 2019)
Rowen Stikkelorum	Publieksmedewerker (vanaf oktober 2019)
Sergio van der Neut	Publieksmedewerker

VRIJWILLIGERS

Aart van den Berge
André van Beveren
Anita Hartman
Anja Hoeflaken
Anja van der Meulen
Anjalie vd Molen
Anneke Bakker
Anneke Reitmaier-de Vries
Anneke Taylor
Annemieke Franken
Annemijn Leguijt
Barbara Bauling-Orbell
Bert Niesen
Carla Raasveld
Carolien Hoogenhout
Cees van Nugteren
Cor de Groot
Daniel Cristiani
Daphne de Vries-Taylor
Diana van den Berg
Dirk Kerkhoven
Dirk van ‘t Ent
Dolf Fransen
Ellen Chilla
Elly Kat
Gerhard Horneman
Gerrit Buijs
Giovanni Masetti
Han Schmitt
Hanneke Smit-Geerdink
Hans van der Molen
Harry Valkenburg
Heleen van Waarden
Henk Magielsen
Hetty Alwicher
Iet Kiel
Ineke Plantinga
Ingrid Fleur
Ingrid van Beek
Irma Duinmayer
Jaap Rondaij
Jacqueline van Bergen
Jan Fraaij
Jan Kanis
Jan Pook
Jan Struiksma
Jenny Bakker
Jeroen Breeuwer
Jolanda Tock
Joop Kroonenberg
Kees Boots
Klaas Brasser
Klaas Staal
Laura de Rochemont
Leo Fondse
Loek Libert
Manon Fonteijn
Marcelline van Laar
Margreet Barreveld
Margriet Reimerink
Marianne van Emmerik
Marieke Schilder-Wals
Marie-Pierre Kramer Mordant
Marja Molenaar
Marja van Caem-Hopman
Marjolein Bijvoet
Marjon Koch
Martijn Boot
Maurits Bouvy
Nermin Guler
Netty van Schaik
Nikita van Caem
Nora Lasschuit
Olina Kingma
Paula Heijne
Peta Steenis
Peter Raasveld
Piet Bergkamp
Piet de Ridder
Piet Soeters
Piet van Berge
Reinier van den Berg
Ria van Vliet
Rietje De Koning
Roos Verhoeven
Saskia Bax
Saskia Conijn
Simon Daas
Sjoukje Schaafsma
Sophia Schuster
Tillie Gruijs
Tim Knol
Tine Jansma
Ton Olsthoorn
Toos Smit
Ursulien van Berge-Bakkum
Vivian Dierickx
Vivian Leung
Wil Gabriël-Nijssen
Will Reidinga
Wim Peet
Wybe Koopmans
Xandra Bakker
Yana Buschke-Doorman
Yolanda Meijland
Yvonne van Donk

Vrijwilligers
Tine Jansma en
Klaas Staal

Alle uitgegeven plaatjesalbums van Verkade tussen 1903 en 1995
all published Verkade picture card albums between 1903 and 1995

FINANCIËN

BALANS PER 31 DECEMBER 2019 (NA VOORGESTELDE BESTEMMING EXPLOITATIESALDO)

	2019 €	2018 €		2019 €	2018 €
VASTE ACTIVA			**PASSIEF**		
MATERIËLE VASTE ACTIVA	207.919	147.830	RESERVES EN FONDSEN	33.565	122.419
VLOTTENDE ACTIVA			VOORZIENINGEN	276.889	276.889
VOORRADEN	55.033	32.194	KORTLOPENDE SCHULDEN	633.704	709.255
VORDERINGEN	519.275	523.171			
LIQUIDE MIDDELEN	161.931	405.368			
TOTAAL	944.158	1.108.563	**TOTAAL**	944.158	1.108.563

AFWIJKING WERKELIJK T.O.V. BEGROTING

BATEN

Entreegelden
Het bezoekersaantal van het Zaans Museum en de museumlocaties is in z'n totaliteit gegroeid. Met name de Kuiperij en het Wevershuis laten een aanzienlijke groei zien. Het aantal bezoekers in het Zaans Museum is met ca. 10.000 bezoekers gedaald ten opzichte van 2018. Daardoor zijn de inkomsten uit entreegelden ook gedaald ten opzichte van 2018. De daling is met name te wijten aan de aanpassingen aan de Zaanse Schans Card. In april 2019 heeft de Molenvereniging hun deelname aan de Zaanse Schans Card beëindigd, wat – met name in de eerste weken – de verkoop negatief beïnvloed heeft. Ten opzichte van de begroting zijn de inkomsten uit entreegelden wel gestegen.

Arrangementen
De arrangementen laten zowel ten opzichte van de begroting als ten opzichte van voorgaand jaar een positief resultaat zien. Dit is te danken aan grotere inspanningen op het gebied van acquisitie en de aanstelling van een extra Sales medewerker.

Museumwinkel
Het resultaat van de Museumwinkel is eveneens zowel hoger ten opzichte van de begroting als ten opzichte van 2018. Deze stijging is met name toe te schrijven aan een hoger gemiddeld aankoopbedrag per bezoeker en een betere assortimentsbepaling.

MuseumCafé
Het MuseumCafé heeft een hoger resultaat gerealiseerd dan 2018. Echter ten opzichte van de begroting blijft het resultaat achter, hetgeen met name wordt veroorzaakt door een minder sterke daling van de inzet van uren van inleenkrachten dan begroot.

LASTEN

Personeelskosten
De personeelskosten liggen in 2019 boven de begroting. De toename in de personeelskosten wordt enerzijds veroorzaakt door de invulling van een aantal (nieuwe) functies. Anderzijds zijn er aanpassingen doorgevoerd in de salarissen op basis van veranderingen in de CAO Gemeenten, die door Stichting Zaans Museum gevolgd wordt.

Huisvestingskosten
De huisvestingskosten liggen in lijn met de begroting maar zijn aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2018. De daling wordt veroorzaakt doordat er vanaf het tweede kwartaal 2019 geen huur meer betaald dient te worden voor het Verkadepaviljoen. Daarentegen wordt er ook geen beheervergoeding meer ontvangen voor het Verkadepaviljoen (zie Baten).

Kantoorkosten
In 2019 is Stichting Zaans Museum met de complete ICT overgegaan naar de Cloud (Microsoft 365), De overgangskosten naar de Cloudoplossing zijn hoger dan begroot. Een deel van deze kosten is eenmalig, een deel zal jaarlijks terugkeren.

EXPLOITATIEREKENING

	2019 BEGROOT €	2019 WERKELIJK €	2018 WERKELIJK €
BATEN	2.385.214	2.535.149	2.593.944
SUBSIDIE	1.347.195	1.347.195	1.320.780
BEHEERVERGOEDING	27.500	27.500	110.000
EIGEN INKOMSTEN	1.010.519	1.160.454	1.163.164
TOTAAL	2.385.214	2.535.149	2.593.944
LASTEN			
PERSONEELSKOSTEN	1.489.242	1.716.039	1.456.635
HUISVESTINGSKOSTEN	383.577	380.550	503.488
MUSEALE KOSTEN	256.050	214.561	262.179
MARKETING PR-KOSTEN	114.000	119.755	161.992
KANTOORKOSTEN	33.350	82.154	81.456
AFSCHRIJVINGSKOSTEN	51.645	58.553	42.370
ALGEMENE KOSTEN	57.350	52.391	60.259
SOM DER LASTEN	2.385.214	2.624.003	2.568.379
EXPLOITATIESALDO	0	-88.854	25.565
RESULTAATBESTEMMING			
BESTEMMINGSRESERVE VERVANGING HERINRICHTING		–	15.967
ALGEMENE RESERVE		-88.854	9.598
TOTAAL		-88.854	25.565

Colofon

© Zaans Museum, juli 2020

Tekst
Karin Borst
Marco Deelstra
Farida Guseynova
Claire Hart de Ruyter
Jan Hovers
Marije Kool
Sares Marimuthu
Inge Stegeman
Simon ten Veen
Martine Verstraete
Marieke Verweij
Hester Wandel

Eindredactie en samenstelling
Marije Kool

Ontwerp
Studio Scheffers, www.ingeborgscheffers.nl

Huisstijl
Studio Berry Slok, www.studioberryslok.nl

Foto's
Mike Bink
Dirk Brand
Fred Ernst
Pascal Fielmich
Piet Hermans
Bart Homburg
Dirk Jongejans
Atse Kroes
Gerard Oonk
Anko Stoffels
Diverse medewerkers Zaans Museum

Zaans Museum
Zaanse Schans

Zaans Museum
Zaanse Schans

Schansend 7
1509 AW Zaandam
The Netherlands
T +31 (0)75 681 00 00

www.zaansmuseum.nl